

Profylaktisk tandvård och tandproblem hos katter

– En enkätstudie om kattägares kunskap samt djurklinikernas informationsförmedling

---

Feline prophylactic dental care and dental problems - A survey study of cat owner's knowledge as well as veterinary clinics information intermediation

Louise Axelsson Puurtinen och Kristin Oscarsson

Självständigt arbete inom djuromvårdnad • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Institutionen för kliniska vetenskaper
Djursjukskötarprogrammet
Uppsala år 2020

Profylaktisk tandvård och tandproblem hos katter - en enkätstudie om kattägares kunskap samt djurklinikernas informationsförmedling

Feline prophylactic dental care and dental problems - a survey study of cat owner's knowledge as well as veterinary clinics information intermediation

Louise Axelsson Puurtinen och Kristin Oscarsson

Handledare: Johanna Penell, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för kliniska vetenskaper
Examinator: Elin Svonni, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för kliniska vetenskaper

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i djuromvårdnad
Kurskod: EX0863
Program/utbildning: Djursjukskötarprogrammet
Kursansvarig inst.: Kliniska vetenskaper, avdelningen för djuromvårdnad

Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2020
Omslagsbild: SLU
Nyckelord: katt, profylaktisk tandvård, tandproblem, informationsförmedling, djuromvårdnad

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för kliniska vetenskaper

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Mer information om publicering och arkivering går att hitta här: <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

☒ JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Sammanfattning

Parodontala sjukdomar och tandproblem är vanligt förekommande hos katter. Gingivit och tandresorption är exempel på sådana sjukdomar. För att undvika att tandproblem uppstår är det av stor vikt att utföra regelbunden profylaktisk tandvård. Detta i form av exempelvis tandborstning eller nyttjande av tandfoder. Personal inom djursjukvården spelar här en stor roll i informationsförmedlingen om ämnet till kattägare. Detta för att öka kunskap och därmed förbättra förekomsten av, samt utförande av profylaktiska åtgärder.

Syftet med detta kandidatarbete var att undersöka hur stor självuppskattad kunskap svenska kattägare har om katters tandhälsa, tandsjukdomar och profylaktisk tandvård. Arbetets syfte var även att undersöka i vilken utsträckning personal inom djursjukvården informerar om tandsjukdomar, symtom och profylaktisk tandvård för katter. Två enkätstudier genomfördes där två olika enkäter skickades ut; en till kattägare och en till personal på djursjukhus och djurkliniker. Även en litteraturöversikt genomfördes för att ge en bakgrund till ämnet angående vanliga tandsjukdomar samt profylaktiska åtgärder.

Resultatet från båda enkäterna visade att den kunskap kattägare har om tandproblem och symtom överensstämmer med vad personal inom djursjukvården informerar om. Resultatet visade även att drygt hälften av kattägarna utförde någon form av profylaktisk åtgärd, där tandborstning var den åtgärd som utfördes i högst grad. Tandborstning var även den åtgärd flest respondenter inom djursjukvården angav att de informerar om. Resultatet visade att informationsförmedlingen från personalen i största grad sker muntligt. Från enkäterna framgick det även att det kan ske förbättringar avseende kommunikation och följsamhet mellan parterna.

Nyckelord: katt, profylaktisk tandvård, tandproblem, informationsförmedling, djuromvårdnad.

Abstract

Periodontal diseases and dental problems are regularly occurring among felines. Gingivitis and tooth resorption are examples of such problems. To prevent these problems, it is of utmost importance to perform regular prophylactic dental care, for example; toothbrushing or the use of dental diets. Animal health care personnel have an important role in relaying information within the subject to cat owners. This is to increase knowledge and thereby improve the frequency and execution of dental prophylactic care.

The purpose of this bachelor thesis was to examine the amount of self-estimated knowledge Swedish cat owners have about dental health, dental diseases and prophylactic dental care in cats. The purpose of the study was also to examine whether animal health care personnel provide information about dental diseases, symptoms and prophylactic dental care for cats. Two survey studies were conducted where two different questionnaires were sent out, one to cat owners and one to personnel at animal hospitals and animal clinics. The literature review provides a background to the subject of common dental diseases as well as which prophylactic measures can be used to avoid periodontal diseases.

The results from the two surveys revealed that the knowledge cat owners have regarding dental problems and symptoms correspond to the information that animal health care personnel convey. The results also showed that roughly half of the cat owners performed dental prophylactic care for their cats, where toothbrushing was the most frequently used method. Toothbrushing was also the method which most respondents within the animal health care personnel recommended. The results showed that the information mediation between healthcare personnel and cat owners, for the most part, is carried out orally. The surveys also showed that there could be improvement regarding communication and compliance between the parties.

Keywords: feline, prophylactic dental care, dental problems, information intermediation, veterinary nursing.

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	9
Figurförteckning	10
1. Inledning	11
1.1. Syfte och frågeställningar.....	12
2. Material och metod	13
2.1. Litteraturöversikt.....	13
2.2. Enkätundersökning.....	13
2.2.1. Enkäternas utformning	14
2.2.2. Urval och begränsningar	14
2.2.3. Dataanalys.....	15
3. Litteraturöversikt	16
3.1. Munhålans anatomi.....	16
3.2. Parodontala sjukdomar och tandproblem	16
3.2.1. Tandsten.....	17
3.2.2. Gingivit.....	17
3.2.3. Parodontit	18
3.2.4. Tandresorption (FORL)	19
3.2.5. Tandfraktur	20
3.2.6. Malokklusioner (bettfel)	20
3.3. Profylaktisk tandvård.....	20
3.3.1. Tandborstning.....	21
3.3.2. Tandfoder	22
3.3.3. Tandgodis	22
3.3.4. Tuggleksak	23
3.3.5. Främjande produkter för tandhälsa	23
4. Resultat	24
4.1. Enkät 1: Kattägares kunskap om tandproblem och profylaktisk tandvård...24	
4.1.1. Bakgrundsinformation om kattägaren	24
4.1.2. Information om tandproblem hos katt.....	26
4.1.3. Kattägares kännedom om tandproblem & symtom på tandproblem...27	
4.1.4. Profylaktisk tandvård	28
4.1.5. Informationsförmedling från personal på djurklinik och djursjukhus ...29	

4.1.6.	Förbättringar avseende informationsförmedling.....	30
4.2.	<i>Nedbrytningar inom kattägarenkäten.....</i>	31
4.2.1.	Huskattägares respektive raskattägares kännedom om tandproblem.....	31
4.2.2.	Informationshämtning baserat på kattägares bakgrund.....	32
4.2.3.	Nedbrytning avseende profylaktisk tandvård per ägargrupp	33
4.3.	<i>Enkät 2: Informationsförmedling från personal inom djursjukvården .....</i>	34
4.3.1.	Bakgrundsinformation.....	34
4.3.2.	Personalens informationsförmedling	36
4.3.3.	Personalens tillvägagångssätt vid informationsförmedling	36
4.3.4.	Sammanhang och frekvens av informationsförmedling	37
4.3.5.	Rekommendationer om profylaktisk tandvård	39
4.3.6.	Informationsförmedling gällande tandproblem samt symptom	39
4.3.7.	Uppskattad förståelse vid informationsförmedling	40
4.4.	<i>Nedbrytningar baserat på yrkeskategori för personal inom djursjukvården .....</i>	41
4.4.1.	Nedbrytning baserat på informationsförmedling	41
4.4.2.	Nedbrytning av sammanhang för informationsförmedling	42
5.	Diskussion	44
5.1.	<i>Resultatdiskussion .....</i>	44
5.1.1.	Tandproblem och tandsjukdomar.....	44
5.1.2.	Profylaktisk tandvård	45
5.1.3.	Informationskällor	47
5.1.4.	Informationsförmedling och compliance.....	49
5.1.5.	Informationsförmedling från personal på djurklinik och djursjukhus ...	50
5.2.	<i>Metoddiskussion.....</i>	52
5.3.	<i>Vidare studier och förbättringsförslag .....</i>	54
5.4.	<i>Konklusion.....</i>	55
	Referenser	56
	Tack.....	61
	Bilaga 1	62
	Bilaga 2	66
	Bilaga 3	70
	Bilaga 4	81

Tabellförteckning

Tabell 1. Gruppindelning av kattägarna per tillhörighet i nämnda grupper.....32

Figurförteckning

Figur 1. Åldersfördelning av respondenternas katter.	25
Figur 2. Kattägarnas bakgrund gällande tillhörighet av nämnda grupper.	25
Figur 3. Kattägarnas källor till sin information om tandproblem.	26
Figur 4. Kattägarnas kännedom om tandproblem hos katt.	27
Figur 5. Fördelning över vilka profylaktiska åtgärder kattägarna vidtar.	28
Figur 6. Fördelning av frekvensen gällande tandborstning på sin katt.	29
Figur 7. Kattägarnas upplevelse av informationsförmedling.	30
Figur 8. Kattägarnas kunskap om tandproblem beroende på huskatt/raskatt.	31
Figur 9. Kattägarnas informationshämtning baserat på tillhörighet i grupper.	33
Figur 10. Vidtagande av profylaktiska åtgärder per grupptillhörighet.	34
Figur 11. Fördelning av personalens yrkeserfarenhet.	35
Figur 12. Arbetsplatsernas förmåga att ta emot tandrelaterade besök.	36
Figur 13. Personalens tillvägagångssätt vid informationsförmedling.	37
Figur 14. Personalens informationssammanhang om profylaktisk tandvård.	38
Figur 15. Personalens uppskattade frekvens av informationsförmedling.	38
Figur 16. Personalens rekommendationer om profylaktisk tandvård.	39
Figur 17. Personalens informationsförmedling om tandproblem.	40
Figur 18. Personalens uppskattning om hur väl de når fram till kattägarna.	41
Figur 19. Personalens informering om tandvård per yrkesgrupp.	42
Figur 20. Personalens informationssammanhang per yrkesgrupp.	43

1. Inledning

Den aktuella uppsatsen berör ämnet tandvård för katt och skrivs som en del av en kandidatexamen för djuromvårdnad vid Sveriges Lantbruksuniversitet.

Parodontala sjukdomar och tandproblem är vanligt förekommande hos katter (Verhaert & Wetter 2004). Ett exempel är gingivit vilket kan leda till inflammation i munhålan. Detta kan sedan leda till smärta, tandlossning och kroniska infektioner. Utan korrekt behandling kan tillståndet utvecklas till parodontit, ett irreversibelt tillstånd där tänderna systematiskt bryts ned (Perry & Tutt 2014). Utöver dessa tillstånd finns ett flertal andra tandproblem som bland annat kan leda till smärta, stress och lidande hos den drabbade individen. Med korrekt behandling och adekvat tandvård utförd av djurägare i hemmet kan dock ett flertal olika tandproblem reverseras och kontrolleras (Bellows et al. 2019).

På humansidan är mekanisk rengöring med tandborste en av de vanligaste metoderna som används för att avlägsna plack (Hayasaki et al. 2014). Likaså har tandborstning blivit ett allt vanligare fenomen bland sällskapsdjur och idag anses daglig tandborstning vara så kallad *gold standard* för att förebygga tandproblem hos katt (Gorrel et al. 2013).

I takt med att tandproblem blir allt vanligare är det enligt Bellows et al. (2019) av stor vikt att lämplig information delges djurägare angående profylaktisk tandvård. Personal på djurkliniker och djursjukhus spelar här en viktig roll i informationsförmedling inom ämnet. Redan när katten är ung och besöker kliniken finns tillfälle att tidigt fånga upp kattägaren och informera om vanligt förekommande tandproblem och profylaktiska åtgärder. Genom att informera djurägare inom ämnet kan framtida problem undvikas alternativt tidigare upptäckas och behandlas (Bellows et al. 2019).

1.1. Syfte och frågeställningar

Syftet med arbetet är att skapa en överblick över vilken kunskap svenska kattägare har om katters tandhälsa, tandsjukdomar och profylaktisk tandvård. En undersökning om huruvida djurhälsopersonal samt djurvårdare på svenska djurkliniker och djursjukhus informerar om vikten av profylaktisk tandvård för katter ska genomföras. Detta för att få en översikt i hur personal inom djursjukvården informerar kunderna om tandvård för katt. Målet med arbetet är att kunna bidra till en förbättrad kommunikation mellan personal på djurkliniker och djursjukhus samt kattägare. Genom att öka kunskapen hos kattägare gällande tandrelaterade problem och profylaktisk tandvård kan förhoppningsvis en ökad välfärd hos katter uppnås.

Frågeställningar:

- Vilken kunskap har kattägare om profylaktisk tandvård och vanliga tandproblem hos katt?
- Hur informerar personal inom djursjukvården kattägare om tandproblem och profylaktiska åtgärder?

2. Material och metod

2.1. Litteraturöversikt

En litteraturöversikt genomfördes för att redovisa en bakgrund till ämnet. Detta för att inhämta information om vanliga tandproblem hos katter samt för att redogöra för profylaktiska åtgärder som rekommenderas gällande tandvård. Som källmaterial användes vetenskapligt granskade artiklar, både originalartiklar samt översiktsartiklar. Även böcker inom ämnesområdet veterinärmedicin användes.

Informationssökningen genomfördes via följande databaser, tillgängliga via Sveriges Lantbruksuniversitets bibliotek: Web of Science, Scopus och Primo. Sökord användes för att söka efter artiklar med relevans till frågeställningarna. Artiklarna hittades med hjälp av kombinationer av de olika sökorden. Ett antal artiklar valdes bort vid sökningarna baserat på relevans för frågeställningarna. De använda sökorden var: *cat, cats, kitten, feline, disease*, problem*, prevent*, dental, teeth, tooth, prophylactic, "dental care", "dental disease", "oral disease", "home care"*.

2.2. Enkätundersökning

Två enkätundersökningar genomfördes för att erhålla empiriska resultat och besvara frågeställningarna. Enkäterna riktades mot två olika aktörer. Den ena enkäten var riktad till kattägare (Enkät 1, Bilaga 1) och frågorna berörde bland annat deras kunskap om vanliga tandproblem och profylaktiska åtgärder. Urvalskriteriet för att delta var att respondenten skulle äga en katt. Den andra enkäten var riktad till personal på djurkliniker och djursjukhus (Enkät 2, Bilaga 2). Urvalskriterier för att delta var att personen arbetade inom djursjukvården samt tillhörde någon av följande yrkesgrupper: legitimerad/tillförordnad veterinär, legitimerad/tillförordnad djursjukskötare eller djurvårdare. Frågorna berörde personalens informationsförmedling om tandproblem och profylaktiska åtgärder till kattägare.

2.2.1. Enkäternas utformning

Enkäterna var webbaserade och utformades i programmet Netigate. Några av de vanligaste tandproblemen och profylaktiska åtgärderna sammanställdes från faktaunderlag och formulerades om till enkätfrågor. Även frågor baserade på informationsförmedling framställdes. Två test-enkäter skickades först ut till en testgrupp för att kontrollera textförståelse och upplägg. Urvalet till denna grupp var ett bekvämlighetsurval. Under loppet av tre dagar besvarade totalt 14 personer vardera test-enkät samt lämnade kommentarer och konstruktiv kritik. Enkäterna omarbetades sedan utefter dessa kommentarer. De färdiga enkäterna (Bilaga 1 & 2), benämns härnäst endast ”Enkät 1” och ”Enkät 2”. Enkäterna innehöll 14 frågor vardera, både envalsfrågor och flervalsfrågor samt ett fåtal öppna frågor. På båda enkäternas förstasida fanns en kort introduktion till ämnet samt en kort text där villkor för att delta i enkäten beskrevs. För att påbörja enkäten krävdes ett godkännande från respondenten. Detta innebar att respondenten accepterade att dennes anonymiserade svar skulle komma att publiceras i studentarbetet.

Enkät 1 introducerades med fem frågor gällande kattägaren och dennes katt. Därefter ställdes frågor med relevans inom området av kattägarens kunskap om tandproblem och profylaktisk tandvård.

Enkät 2 introducerades med fyra frågor gällande respondenten och dennes arbetsplats. Därefter ställdes frågor med relevans inom området av informationsförmedling om tandproblem och profylaktisk tandvård.

2.2.2. Urval och begränsningar

Val av målgrupp skedde utifrån arbetets syfte och därmed valdes svenska kattägare samt personal på svenska djurkliniker och djursjukhus. Enkät 1 delades i ett flertal forum på Facebook (www.facebook.com), både i generella kattgrupper samt i raskatt-grupper, och även på författarnas egna Facebook-sidor. Totalt delades enkäten i sex olika kattgrupper efter kontakt med respektive grupps administratörer. Länken till enkäten delades tillsammans med en kort text där arbetets syfte presenterades. Enkäten var öppen mellan 2020-02-08 och 2020-02-15.

Enkät 2 mejlades till 44 kontaktpersoner för djurkliniker och djursjukhus i Sverige. Deras kontaktuppgifter erhöles via Sveriges Lantbruksuniversitets kontaktlista för kliniker som tar emot studenter för verksamhetsförlagd utbildning (VFU).

Kontaktpersonerna ombads mejla ut enkäten till all personal på deras arbetsplats som arbetade som legitimerad alternativt tillförordnad veterinär, legitimerad alternativt tillförordnad djursjukskötare eller djurvårdare. Spridningen av enkäten påverkades av huruvida kontaktpersonerna valde att vidarebefordra enkäten till övrig personal på arbetsplatsen. Personalen fick sedan själva välja om de ville delta i undersökningen. Enkäten var öppen mellan 2020-02-10 och 2020-02-24.

2.2.3. Dataanalys

Enkätstudien var en deskriptiv tvärsnittsstudie. Enkäternas slutna frågor analyserades kvantitativt och presenterades i resultatet med deskriptiv statistik. De resultat som angavs redovisades i procent avrundat till en decimal samt antal respondenter. Fritextsvar analyserades kvalitativt och anges i kategorier i resultatet. En fråga exkluderades vid dataanalysen. Frågan som exkluderades var *"Är din katt inne- eller utekatt?"*.

3. Litteraturöversikt

3.1. Munhållans anatomi

Munhållans grundläggande anatomi innefattar tänder, tunga, tandkött, mjuka gommen och hårda gommen. Varje djurart har en unik normal tanduppsättning (Perrone 2013). Kunskap och förståelse för anatomi och fysiologi är betydande för att upptäcka problem och sjukdomar i munnen (Bellows et al. 2019).

Katter har två tanduppsättningar där den initiala tanduppsättningen innefattar 26 stycken mjölkänder och den permanenta tanduppsättningen innefattar 30 stycken permanenta tänder (Gorrel 2008). En kattunges initiala tänder växer fram mellan två till sex veckors ålder. När katten är fyra till sex månader gammal byts mjölkänderna ut till permanenta tänder (Perrone 2013).

Oavsett funktion, form eller placering har alla tänder samma anatomiska beståndsdelar. Den synliga delen av tanden inom munhållan kallas krona. Kronan har ett yttre lager som består av emalj. Emaljen består av höga mineralhalter vilket gör det till kroppens hårdaste yta. Under emaljen finns dentin vilket utgör den största delen av en tand. Tandens rot är den del av tanden som är belägen under tandköttet och inte är synlig i munhållan. Cement är det yttersta täckande och skyddande lagret på tandroten, vilket fäster i det parodontala ligamentet som fixerar tanden mot det alveolära benet. Tandrotens spets, apex, har en mynning där nerver och blodkärl leds in vidare mot pulpan. I tandens mitt finns pulpkammaren, där pulpan är belägen. Pulpan består huvudsakligen av vener, artärer, nerver, lymfkärl och dentintillverkande celler, så kallade odontoblastar. Tanden hålls levande av artärerna och venerna inom pulpan. (Perrone 2013)

3.2. Parodontala sjukdomar och tandproblem

Det finns ett flertal olika tandsjukdomar och tandproblem som kan drabba katter. Smärta, infektion och inflammation i munhållan är inte alltid något uppenbart, men

något som påverkar livskvaliteten (Bellows et al. 2019). Därför är det ytterst viktigt att grundläggande undersökningar i munhålan genomförs vid fysiska undersökningar, då skador i munhålan kan vara en markör för systemiska sjukdomar hos katter (Dokuzeylul et al. 2016). Det är inte alltid enkelt att upptäcka dessa problem och det är därför av stor vikt att både djurägare och personal inom djursjukvården har kunskap inom ämnet (Bellows et al. 2019). En studie gjord av O'Neill et al. (2014) undersökte frekvens av sjukdomar hos katter som uppsökt primärvård vid veterinärpraktiker i England. Resultatet av studien visade att tandproblem var det problem som förekom mest frekvent hos katterna i studien. Även i en studie av Vapalahti et al. (2016) sågs tandproblem vara bland de mest frekvent förekommande problemen hos en studiepopulation av 8175 katter i Finland.

3.2.1. Tandsten

Tandsten är resultatet av bakteriell plack som har mineraliserats. Tandsten beskrivs ej som en av de huvudsakliga orsakerna till tillståndet parodontit, men dess hårda yta bidrar till en fortsatt ackumulering av plack och patogena bakterier. Detta innebär att plack hålls i fortsatt nära kontakt med tandvävnaden, vilket gör att munhållans inflammatoriska respons fortsätter. (Crossley et al. 2007)

Det finns två typer av tandsten, subgingival och supragingival. Subgingival tandsten finns under tandköttets kant och är svårare att vid första anblick se vid undersökning. Supragingival tandsten kan istället ses vid okulär inspektion av munhålan. Genom professionell tandrengöring kan båda formerna av tandsten behandlas och tas bort. Det är även av stor vikt att djurägaren får tydlig information om att vidta korrekt tandvård i hemmet (Perry & Tutt 2015). Ett exempel på detta är daglig tandborstning, som på hund har visat sig vara effektivt för minskning av plack och tandsten (Harvey et al. 2015).

3.2.2. Gingivit

Gingivit, vilket innebär tandköttinflammation, orsakas framförallt av plackbildande bakterier som penetrerar tandköttet och framkallar en inflammatorisk respons. Tillståndet delas in i två olika stadier; akut gingivit samt kronisk gingivit. Symtom vid akut gingivit är bland annat rött, svullet och lättblödande tandkött. Akut gingivit kan behandlas om de underliggande problemen åtgärdas. Vid kronisk gingivit orsakar plack och tandsten en kronisk inflammation

i tandköttet där illaluktande andedräkt beskrivs som ett av de tydligaste symtomen. Kronisk gingivit kan bestå under en lång tid och även utvecklas till parodontit (Crossley et al. 2007).

Utbildning och kommunikation med djurägaren spelar en viktig roll i behandlingen av gingivit. Införande av regelbunden tandvård i hemmet, för behandling och prevention, anges också som en åtgärd. Denna typ av tandvård bör individanpassas och skiljer sig åt beroende på exempelvis tillståndets allvarlighetsgrad (Southerden 2010a). Tandborstning är ett exempel på tandvård som kan utföras i hemmet (Crossley et al. 2007). En studie av Ingham et al. (2002) undersökte huruvida tandborstning påverkade utveckling av gingivit och parodontit hos katt. Resultatet visade inga signifikanta skillnader mellan de katter som fick tänderna borstade jämfört med de katter som inte fick tänderna borstade. En annan studie har utförts av Harvey et al. (2015), där de undersökte hur frekvens av tandborstning påverkade utveckling av gingivit, plack och tandsten hos hund. Resultatet visade där att daglig tandborstning hade signifikant bättre effekt jämfört med att borsta tänderna veckovis eller mer sällan.

Även professionell tandvård och tandrengöring på djurklinik eller djursjukhus är ett behandlingsalternativ. Under anestesi kan då ett antal åtgärder utföras, exempelvis borttagning av plack. Att katten också återkommer för regelbundna återbesök och kontroller uppmuntras (Gorrel et al. 2013).

3.2.3. Parodontit

Parodontit är ett irreversibelt tillstånd där plackbakterier orsakar skador på den stödjande tandvävnaden. Bland annat tandens cement, alveolära ben samt parodontala ligament skadas och bryts ned (Perry & Tutt 2015). Symtom på parodontit är bland annat illaluktande andedräkt, inappetens och smärta (Southerden 2010a). Då tillståndet är irreversibelt är målet med behandlingen framförallt att förhindra ytterligare spridning till övriga tänder. Att även förhindra ytterligare skada på redan drabbade tänder prioriteras (Gorrel et al. 2013), då tandlossning kan uppstå till följd av tillståndet (Crossley et al. 2007). Utbildning av djurägaren är en viktig del av behandlingen. Detta genom att bland annat förklara sjukdomsförloppet samt att informera om- och införa daglig tandvård i hemmet. Även professionell tandvård genom polering och borttagning av tandsten kan vara ett alternativ, samt extraktion av hårt drabbade tänder (Gorrel et al. 2013).

3.2.4. Tandresorption (FORL)

Tandresorption, även känt som FORL (Feline Odontoclastic Resorptive Lesion), är en av de vanligaste tandsjukdomarna som drabbar katter (Crossley et al. 2007). Odontoklaster aktiveras och påbörjar en nedbrytning av tandvävnaden. Processen startar i tandcementen och involverar i senare skede även tandens dentin, tandroten och kronan (Gorrel et al. 2013). I en portugisisk studie gjord av Mestrinho et al. (2013) kunde ett samband ses mellan tandresorption och ökad ålder hos katter. Även en studie av Ingham et al. (2001) visade att risken att drabbas av tillståndet korrelerade med ökad ålder.

I en översiktsartikel av Southerden (2010b) nämns det att kliniska symtom på tandresorption bland annat innefattar smärta, tugg- och sväljsvårigheter, inappetens, viktninskning samt ökad salivering. Orsaken till tillståndets uppkomst är inte helt klarlagd, men det finns ett antal teorier kring detta. En teori är att plack och dess bakteriella biprodukter samt inflammations-inducerande cytokiner aktiverar de odontoklaster som påbörjar nedbrytningen av tandvävnaden (Crossley et al. 2007).

Tillståndet kan delas in i fem stadier. Vid stadie 1 har lesioner enbart brutit sig in i och börjat bryta ned tandcementen. Vid stadie 2 har tillståndet fortgått och involverar även kronan eller dentinet, samt är smärtsamt. Under stadie 3 har lesionerna nått pulpan och pulpammaren samt rotkanalen. Tandkronan kan även fraktureras. Vid stadie 4 har stor skada skett och de drabbade tänderna är till följd av tillståndet väldigt sköra och kan lätt fraktureras. Det femte och sista stadiet kan delas upp beroende på följderna efter stadie 4 och benämns då som stadie 5a respektive 5b. Vid stadie 5a har den drabbade tanden inte längre någon krona och endast rester efter rötterna finns kvar. Vid stadie 5b är kronan istället intakt, men tandroten och dess strukturer finns inte längre kvar och har istället ersatts av ben. (Crossley et al. 2007)

Behandling av tandresorption sker via tandextraktion. Detta kan vara en svår process, då tänderna i fråga ofta är sköra och risken för frakturer därmed är ökad. I en översiktsartikel av Southerden (2010b) nämns det hur röntgen bör ske före och efter ingreppet. Ett flertal komplikationer kan uppstå till följd av ofullständig tandextraktion, exempelvis frakturerade tandrötter samt lokala och systemiska infektioner (Crossley et al.) I en fallrapport av Reiter et al. (2004) beskrivs hur en katt som genomgått en ofullständig tandextraktion drabbades av infekterad tandvävnad samt tecken på systemisk inflammatorisk respons. Utöver tandextraktion beskrivs även kronamputation som en behandlingsåtgärd för vissa patienter (Crossley et al. 2007; Southerden 2010b).

3.2.5. Tandfraktur

Tandfrakturer uppstår ofta till följd av trauma, exempelvis vid trafikolyckor eller tuggande på hårda leksaker, ben och dylikt. Frakturerna klassas som komplicerade eller okomplicerade. Vid en komplicerad fraktur finns direkt exponering av pulpan, till skillnad från vid en okomplicerad fraktur där endast tandens dentin exponeras. Beroende på vilken typ av fraktur det är skiljer sig behandlingarna ofta åt. Tänder med komplicerade frakturer kan behöva extraheras, medan okomplicerade frakturer ofta inte kräver lika omfattande åtgärder. (Crossley et al. 2007)

3.2.6. Malokklusioner (bettfel)

Ocklusion är ett begrepp som beskriver bettet och tändernas relation till varandra i över- respektive underkäke. Detta påverkas bland annat av skallens form, käkarnas längd samt tändernas position (Gorrel et al. 2013). Malokklusion innebär i sin tur att det finns en abnormalitet i tändernas position vilket påverkar bettet och kan ge upphov till bland annat obehag och smärta. Malokklusion påverkas av både genetiska faktorer samt faktorer i omgivningen. Exempelvis käkens längd och tändernas storlek påverkas av genetik. Faktorer i omgivningen kan exempelvis vara trauma eller hormonella störningar (Crossley et al. 2007).

Avseende behandling av olika former av malokklusioner bör enbart de som orsakar obehag, smärta eller andra sjukdomar behandlas (Crossley et al. 2007). Målsättningen med alla former av behandling av malokklusioner är att erhålla ett bra och fungerande bett. Exempel på åtgärder som kan vidtas är extraktion av tänder, nedkortning av tandkronor samt ortodonti, det vill säga tandreglering (Gorrel et al. 2013).

3.3. Profylaktisk tandvård

Enligt Perrone (2013) har tandvård i hemmet och profylaktiska åtgärder en stor betydande roll för att upprätthålla en god munhälsa. Tandvård kan delas upp i två olika kategorier, aktiv och passiv tandvård. Den aktiva tandvården innefattar till exempel tandborstning och användning av produkter innehållande klorhexidin. Andra aktiva tandvårdsåtgärder som kan utföras är att applicera tandgel eller besöka veterinär för att genomföra en professionell tandrengöring. Passiv tandvård innefattar till exempel tandfoder, tandgodis och tuggleksaker. (Perrone 2013)

3.3.1. Tandborstning

Tandborstning som metod är *gold standard*, vilket innebär att det är den bästa profylaktiska åtgärden för plack och att förhindra tandstensbildning (Lopes Kubitza & Anthony 2019; Buckley et al. 2011). Enligt Bellows et al. (2019) bör tandborstning utföras dagligen för att uppnå en god profylaktisk effekt. Studier på hund har visat att daglig tandborstning ger en positiv effekt på tand- och munhälsan (Watanabe et al. 2015; Harvey et al. 2015)

Den mekaniska rengöringen av en tandborste avlägsnar befintligt plack på tänderna vilket hämmar uppkomsten av tandsten (Bellows et al. 2019). Studien av Ingham et al. (2002) undersökte effekten av tandborstning på katter. Resultatet visade ingen signifikant skillnad mellan att borsta tänderna jämfört med att inte borsta tänderna på katterna. En minskning av tandsten sågs, men inte lika mycket som väntat. En annan studie av Buckley et al. (2011) visade på att katter som fick sina tänder borstade dagligen fick en signifikant förbättring av munhälsan.

Tandborstar med en mjuk borste alternativt fingerborstar är enligt Perrone (2013) bra att använda. En fingerborste gjord av mikrofiber eller plast är ett bra verktyg för att börja vänja katten med tandborstning. Om en fingerborste används bör den bytas ut till en vanlig tandborste när katten har vant sig. Användande av en fingerborste innebär även att djurägaren utsätts för en ökad risk att bli biten. Tandkräm, tandgel eller tandpasta avsedd för djur kan med fördel användas vid tandborstning (Perrone 2013). Enligt Roudebush et al. (2005) är det dock inte nödvändigt att använda tandkräm då det är den mekaniska rengöringen som har överlägsen betydelse. Tandkrämer avsedda för djur är vanligtvis smaksatta vilket med fördel kan användas för en positiv förstärkning vid träning av tandborstning. Ljummet vatten på tandborsten är ett annat alternativ om tandkräm ej används (Roudebush et al. 2005). Tandkräm är något som djur gärna sväljer när det används vid tandborstning. Därför ska inte tandkräm för humant bruk användas då fluor är en vanlig ingrediens (Perrone 2013). Fluor är giftigt för bland annat katter vilket kan orsaka försämrad benstruktur och sämre utveckling av tänder (Sjaastad, Sand & Hove 2016). Användande av tandkräm för humant bruk kan även medföra gastrointestinala rubbningar (Perrone 2013).

3.3.2. Tandfoder

Specifika dieter finns framarbetade med syfte att fördröja och förhindra formationen av plack och tandsten (Bellows et al. 2019). Enligt Perrone (2013) bygger dieternas verksamma funktion på en mekanisk nötning mot tanden, alternativt kemiska processer. Den mekaniska nötningen beror på torrfodrets storlek eller struktur som mekaniskt nöter vid kontakt med tänderna när djuret tuggar (Bellows et al. 2019). I en studie gjord av Mata (2015) framkom det att utfodring med torrfoder visat sig vara mer fördelaktigt för katters tand-/munhälsa jämfört med mjukt våtfoder. Vid en kemisk process av fodret innebär det att det finns tillsatser av olika mineraler i fodret. Syftet med dessa tillsatser är att förebygga plackbildning. Vissa foder kan innehålla extra tillsatt natriumpolyfosfat vilket binder till kalcium som kommer från kattens saliv. Det resulterar i en mindre tillgänglig andel av kalcium för utveckling av tandsten (Milella 2012). Andra kemiska tillsatser kan vara zinkglukonat eller zinkaskorbat. När flyktiga svavelföreningar kommer i kontakt med dessa två ämnen kan minskad halitos, dålig andedräkt, uppnås. Det kan även resultera i minskad ansamling av plack (Clarke 2001). Foder med bevisad effekt mot plack och tandsten kan godkännas av The Veterinary Oral Health Council (VOHC) (Bellows et al. 2019). För att en produkt ska bli godkänd av VOHC ska en minskning av plack och tandsten på 20 % ses i en testgrupp jämfört med en kontrollgrupp (VOHC u.å.).

3.3.3. Tandgodis

Ett flertal produkter av tandgodis innehåller polyfosfater och andra produkter innehåller olika enzymssystem. Glukosoxidas och laktoperoxidas är exempel på enzymer som ingår i enzymssystem och kan bilda joner av hypothiocyanit. Jonen har en antibakteriell effekt vilket enligt Roudebush et al. (2015) kan främja tand- och munhälsan på människor och hundar. Enligt en studie utförd på katter som genomfördes av Ingham et al. (2002) minskade ansamlingen av plack betydligt och munhälsan förbättrades vid en daglig användning av tandgodis. Även förbättringar avseende tandkött och gingivit sågs under den period som katterna åt tandgodiset. I en annan studie av Hennet, Servet och Venet (2006) utförd på hundar sågs en minskning av plack- och tandstensbildning vid daglig giva av torrfoder tillsammans med ett tuggben utformat för tandhälsan. Ett urval av godis har godkänts av VOHC för att minska ansamling av plack och tandsten (Bellows et al. 2019).

3.3.4. Tuggleksak

Vid förebyggande av plack och tandstensbildning kan tuggaktiviteter vara fördelaktiga för katter (Perry & Tutt 2015). Enligt Perrone (2013) har tuggleksaker inte en bevisad effekt mot plack och tandsten, men det används frekvent av djurägare. Vissa föremål bör dock undvikas att ges till katter med risk för komplikationer om katten får i sig materialet. Några exempel på sådana föremål är tyger, trådar och garn (Roudebush et al. 2005). Till författarnas vetskap finns det för tillfället inga kliniska studier som undersökt effekter av tuggleksak på katt.

3.3.5. Främjande produkter för tandhälsa

Enligt Perry och Tutt (2015) kan kosttillskott i pulverform vara ett exempel på en främjande tandprodukt som har för avsikt att minska plack och bildning av tandsten. Användningen av ett kosttillskott för främjande tandhälsa kan minska bildningen av beläggningar på tänderna vilket leder till minskad plackbildning. Dock finns det inga publicerade studier som stödjer dessa påståenden. (Perry & Tutt 2015)

En översiktsartikel, huvudsakligen byggd på hundstudier, av Roudebush et al. (2015) nämner att klorhexidin är en främjande tandprodukt. Den verkar effektivt mot plackbildning och kan användas för att minska plackbildningen på tänderna (Roudebush et al. 2005). Klorhexidin fungerar antimikrobiellt och har en god vidhäftande förmåga på tandvävnaden (Holmstrom et al. 2004). Att använda klorhexidin preoperativt vid tandoperationer samt i profylaktiskt syfte, kan enligt Roudebush et al. (2015) anses vara fördelaktigt. De menar även att det kan vara fördelaktigt att använda klorhexidin under läkningsprocessen efter en behandling i munhålan. I en studie av Garanayak et al. (2019) utförd på hundar visade det sig att klorhexidin, i kombination med mekanisk rengöring, var effektivt för munhälsan.

4. Resultat

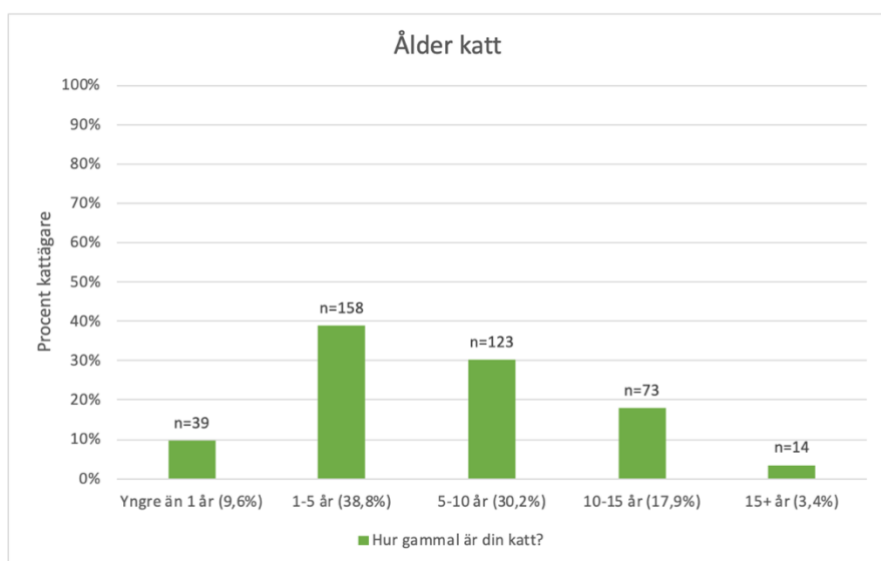
4.1. Enkät 1: Kattägares kunskap om tandproblem och profylaktisk tandvård

Enkät 1, riktad till kattägare, erhöll totalt 462 enkätsvar. Utav dessa sågs ett bortfall på 55 svar, vilka bestod av ej slutförda enkäter. Dessa exkluderades därmed från resultatet. Detta lämnade totalt 407 fullständiga enkätsvar vilka analyserades och sammanställdes. Enkätens sista fråga var en öppen, icke obligatorisk fråga där möjlighet fanns för deltagaren att lämna kommentarer om enkäten. Kommentarer applicerades ej i datan, men finns bifogade som en egen bilaga i slutet av arbetet (Bilaga 3).

4.1.1. Bakgrundsinformation om kattägaren

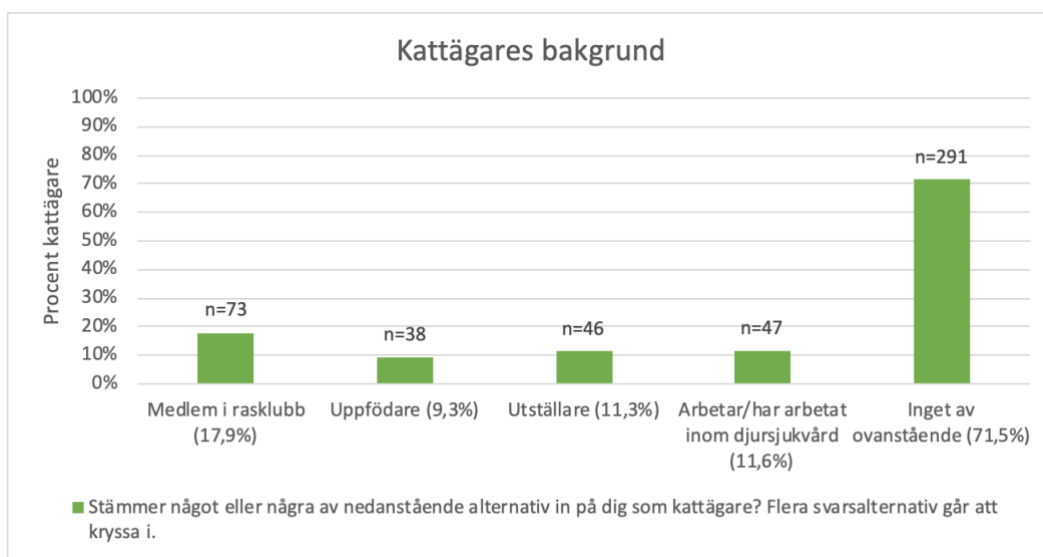
Majoriteten av respondenterna, 56,0 % (n= 228), angav att de ägde en huskatt. Resterande 44,0 % (n= 179) angav att de ägde en raskatt. Respondenterna som angav raskatt ombads också nämna vilken ras deras katt var. Respondenternas fritextsvar hittas som en bilaga i slutet av arbetet (Bilaga 3). De fick även ange hur gammal deras katt var. Se figur 1 för sammanställning av åldersfördelningen.

Figur 1. Åldersfördelning av respondenternas katter.

Kattägarna ombads även ange om de tillhörde någon grupp, se figur 2 för gruppindelning. I frågan nämndes att det fanns möjlighet att välja flera alternativ, om respondenten i fråga tillhörde flera grupper. Majoriteten av respondenterna, 71,5 % (n= 291) tillhörde inte någon av grupperna och angav alternativet “*Inget av ovanstående*”. Av de som tillhörde någon av grupperna angav flest respondenter, 17,9 % (n= 73) alternativet “*Medlem i rasklubb*”. Ingen av respondenterna angav alternativet “*Utställningsdomare*” och alternativet redovisas därför ej i figuren. Se figur 2 för sammanställning av resultatet.

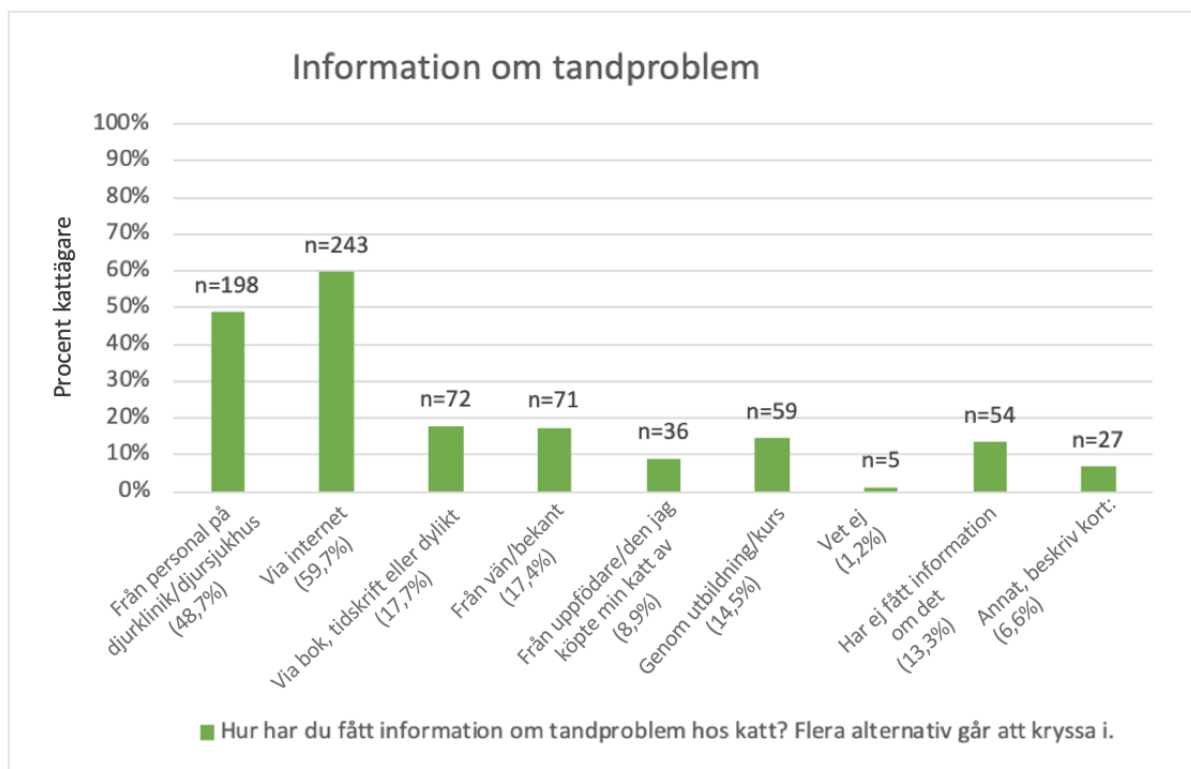

Figur 2. Kattägarnas bakgrund gällande tillhörighet av nämnda grupper.

Kattägarna ombads även ange om deras katt tidigare behandlats för tandproblem. Majoriteten av respondenterna, 71,3 % (n= 290) angav svarsalternativet “*Nej*”, medan 27,5 % (n= 112) angav svarsalternativet “*Ja*”. Resterande 1,2 % (n= 5) angav svarsalternativet “*Vet ej*”.

4.1.2. Information om tandproblem hos katt

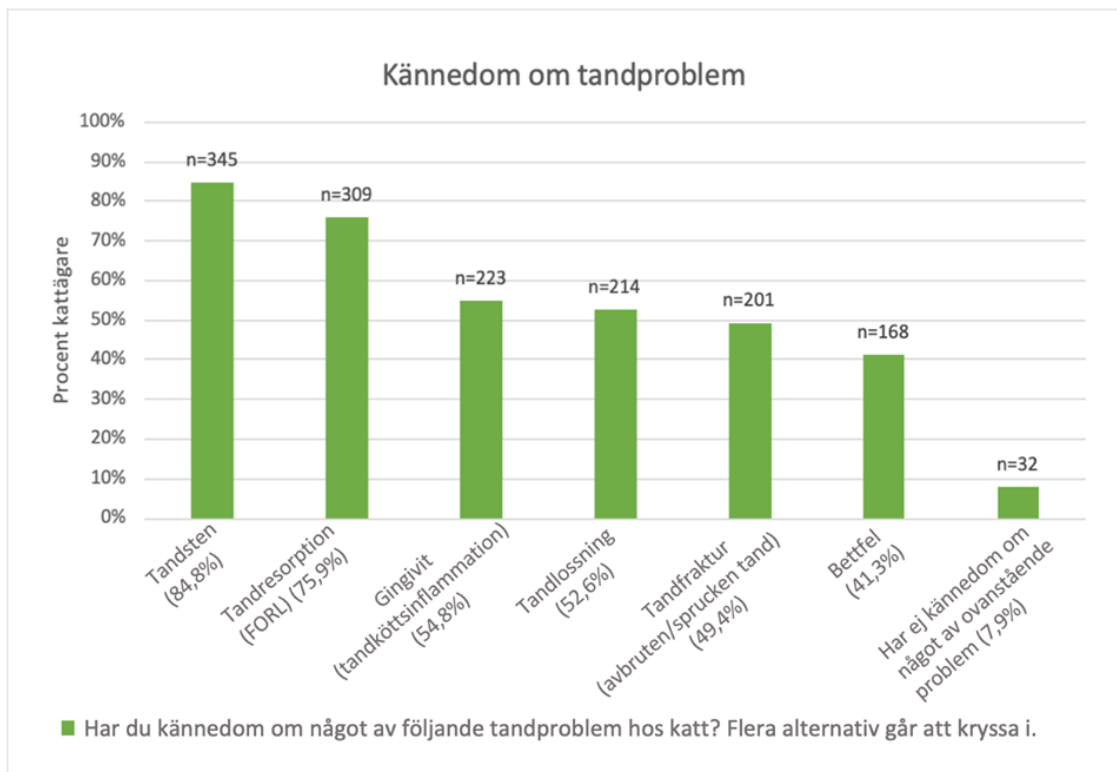
Kattägarna ombads ange hur de fått information om tandproblem hos katt och det fanns möjlighet att ange fler än ett svarsalternativ. De två svarsalternativ med flest svar var “*Via internet*”, 59,7 % (n= 243) och “*Från personal på djurklinik/djursjukhus*”, 48,7 % (n= 198). Ett svarsalternativ, “*Annat, beskriv kort:*”, angavs av 6,6 % (n= 27). Alternativet möjliggjorde för respondenterna att i fritextsvar själva nämna vart de inhämtat information från. Inom fritextsvaren nämnde respondenterna bland annat att de fått information genom Facebook-grupper samt att de själva har egen erfarenhet inom ämnet. Se bilaga 3 för alla fritextsvar i sin helhet och figur 3 för sammanställning av resultatet.

Figur 3. Kattägarnas källor till sin information om tandproblem.

4.1.3. Kattägares kännedom om tandproblem & symtom på tandproblem

Respondenterna angav vilka tandsjukdomar och tandproblem hos katt de hade kännedom om. I frågan nämndes att respondenten kunde välja flera svarsalternativ. Av de sex sjukdomar och problem de kunde välja mellan, angav en majoritet, 84,8 % (n= 345) att de hade kännedom om tandsten. Alternativet "Bettfel" hade 41,3 % (n= 168) respondenter kännedom om och minst antal respondenter, 7,9 % (n= 32) valde alternativet "Har ej kännedom om något av ovanstående problem". Se figur 4 för sammanställning av resultatet.

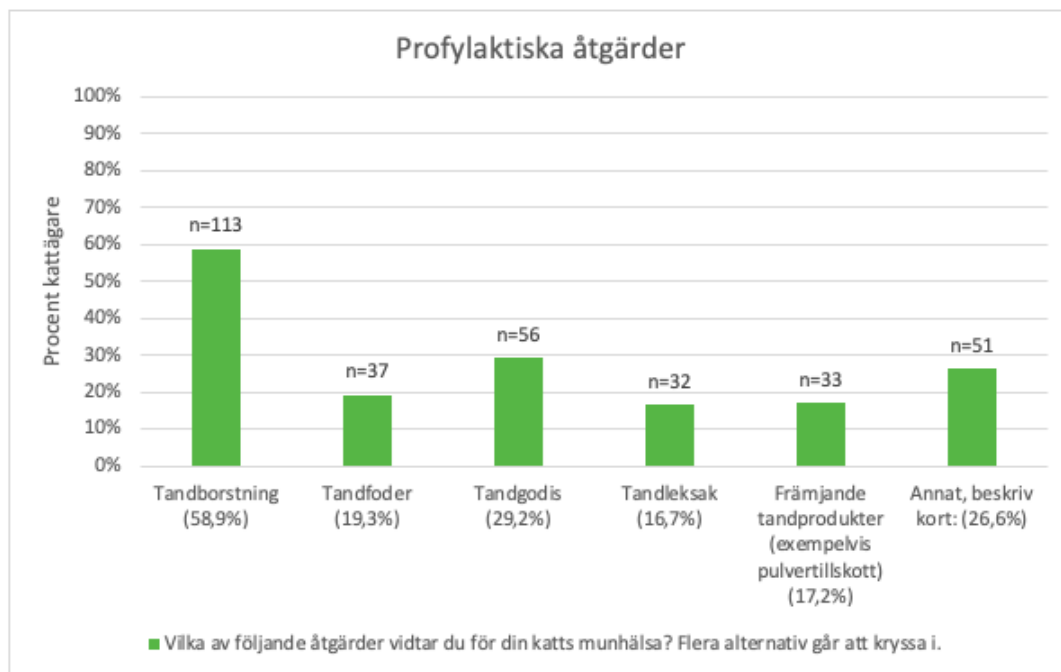
Figur 4. Kattägarnas kännedom om tandproblem hos katt.

En fråga undersökte om kattägarna hade kännedom om något symtom på tandproblem hos katt. Totalt 27,5 % (n= 112) angav svarsalternativet "Nej". Majoriteten av respondenterna, 72,5 % (n= 295) svarade "Ja" och ombads då också ange vilka symtom de hade kännedom om (Bilaga 3). Genom att kategorisera omnämnda symtom i olika grupper kan de tre största grupperna redovisas. Symtom kopplat till mat, som exempelvis förändrade matvanor, minskad aptit och förändrat tuggmönster, angavs av flest respondenter. Problem med tandköttet, exempelvis rött, irriterat, blödande och svullet tandkött var den näst största gruppen. Ett flertal respondenter angav illaluktande andedräkt som ett symtom och det var då den tredje största gruppen.

4.1.4. Profylaktisk tandvård

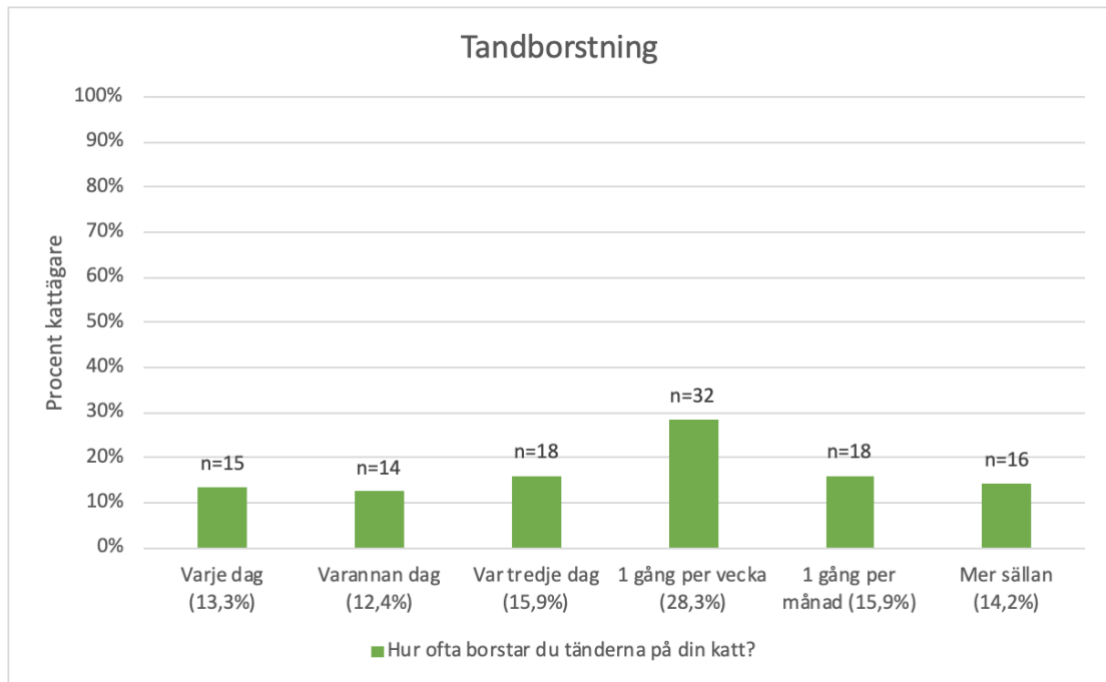
Kattägarna ombads ange om de vidtar någon form av profylaktisk eller vårdande åtgärd för sin katts tand-/munhälsa. Svartalernativet "Ja" angavs av 47,2 % (n= 192) och resterande respondenter, 52,8 % (n= 215), angav alternativet "Nej". De respondenter som svarade nej på frågan fick fortsätta enkäten vid fråga 12 (4.1.5) och svarade därmed inte på de två nästföljande frågorna.

De 192 respondenter som angav svartalernativet "Ja" på föregående fråga fick sedan ange vilka profylaktiska åtgärder de vidtar för sin katts tand-/munhälsa. I frågan angavs att respondenten hade möjlighet att välja flera svartalernativ. Majoriteten av respondenterna angav svartalernativet "Tandborstning". Ett svartalernativ, "Annat, beskriv kort:" möjliggjorde för respondenten att själv kunna beskriva andra åtgärder denne vidtar. Bland fritextsvaren nämnde respondenterna bland annat att de ger sin katt ben eller rått kött att tugga på. Att regelbundet ta med sin katt till djurklinik eller djursjukhus för kontroller och åtgärder nämndes också ett flertal gånger. Se bilaga 3 för alla fritextsvar i sin helhet och figur 5 för sammanställning av resultatet.

Figur 5. Fördelning över vilka profylaktiska åtgärder kattägarna vidtar.

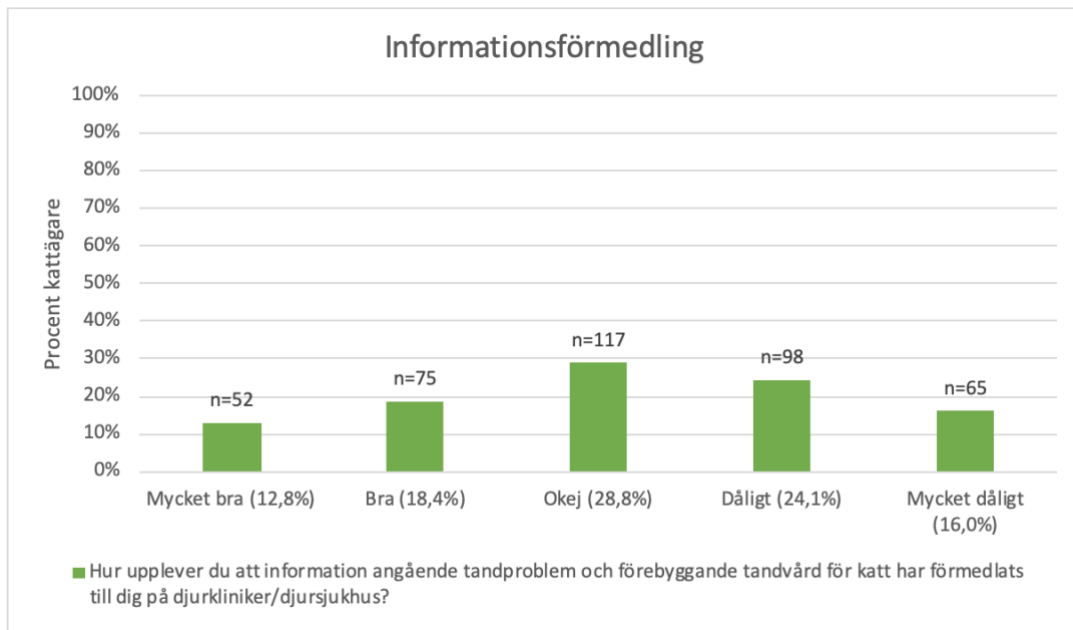
De 113 respondenter som angav svarsalternativet *“Tandborstning”* på föregående fråga ombads sedan svara på hur ofta de borstar tänderna på sin katt. Flest antal respondenter, 28,3 % (n= 32), angav då svarsalternativet *“1 gång per vecka”*. Alternativet *“Varje dag”* angavs av 13,3 % (n= 15) av respondenterna. Se figur 6 för sammanställning av resultatet.

Figur 6. Fördelning av frekvensen gällande tandborstning på sin katt.

4.1.5. Informationsförmedling från personal på djurklinik och djursjukhus

Alla 407 respondenter ombads ange hur de upplever att personal på djurkliniker och djursjukhus informerat dem om tandproblem och profylaktisk tandvård hos katt. Flest antal respondenter angav svarsalternativet *“Okej”*, medan minst antal respondenter angav alternativet *“Mycket bra”*. Se figur 7 för sammanställning av resultatet.

Figur 7. Kattägarnas upplevelse av informationsförmedling.

4.1.6. Förbättringar avseende informationsförmedling

Frågan var en öppen, icke obligatorisk fråga där kattägarna fick möjlighet att med egna ord kommentera och ge förslag på förbättringar angående informationsförmedling inom ämnet. Totalt kommenterade 176 personer. Flera svarsalternativ som liknade varandra delas här in i samma grupper och de tre största grupperna redovisas. Den största gruppen berörde personal på djurkliniker och djursjukhus. Respondenterna nämnde bland annat att de önskar få mer och tydligare information av personalen. Att personal bör utbildas mer inom tandvård nämndes också. Den näst största gruppen berörde information vid besök på djurkliniker och djursjukhus. Respondenterna tog bland annat upp att information bör ske vid alla veterinärbesök och inte bara vid tandbesök. Att få information vid friskvårdsbesök, såsom vaccinationer och hälsokontroller, nämndes också. Den tredje största gruppen berörde skriftlig information och respondenterna nämnde att mer skriftlig information bör ges ut, exempelvis genom foldrar och broschyrer. Se bilaga 3 för alla fritextsvar i sin helhet.

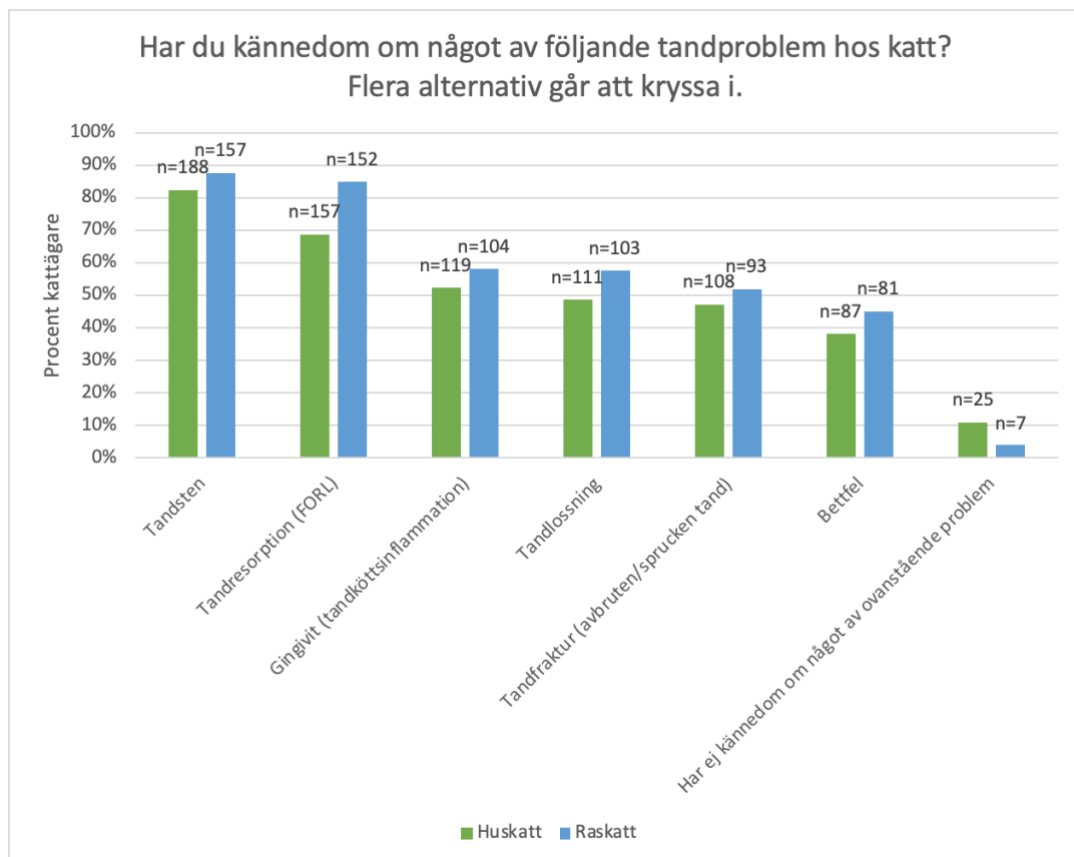
4.2. Nedbrytningar inom kattägarenkäten

Ett antal nedbrytningar genomfördes för att kunna följa specifika grupper av kattägare och se hur de besvarat specifika frågor.

4.2.1. Huskattägares respektive raskattägares kännedom om tandproblem

Av de totalt 407 respondenterna var det 228 personer som ägde en huskatt och 179 personer som ägde en raskatt. En nedbrytning genomfördes baserat på dessa två grupper för att se om kännedomen om tandproblem skiljer sig åt emellan dem.

Raskattägare hade en något större kännedom om de nämnda tandproblemen än huskattägarna, med några procentenheter. Något fler huskattägare (n= 25) angav svarsalternativet *“Har ej kännedom om något av ovanstående problem”*, jämfört med raskattägare (n= 7). Se figur 8 för sammanställning av resultatet.

Figur 8. Kattägarnas kunskap om tandproblem beroende på huskatt/raskatt.

4.2.2. Informationshämtning baserat på kattägares bakgrund

Ytterligare en nedbrytning av enkäten genomfördes, grundad på kattägarnas bakgrund inom olika grupper. Detta för att se hur specifika grupper av kattägare får information om tandproblem samt huruvida de vidtar profylaktiska åtgärder. Se tabell 1 nedan för en överblick av gruppindelningarna.

Tabell 1. Gruppindelning av kattägarna per tillhörighet i nämnda grupper.

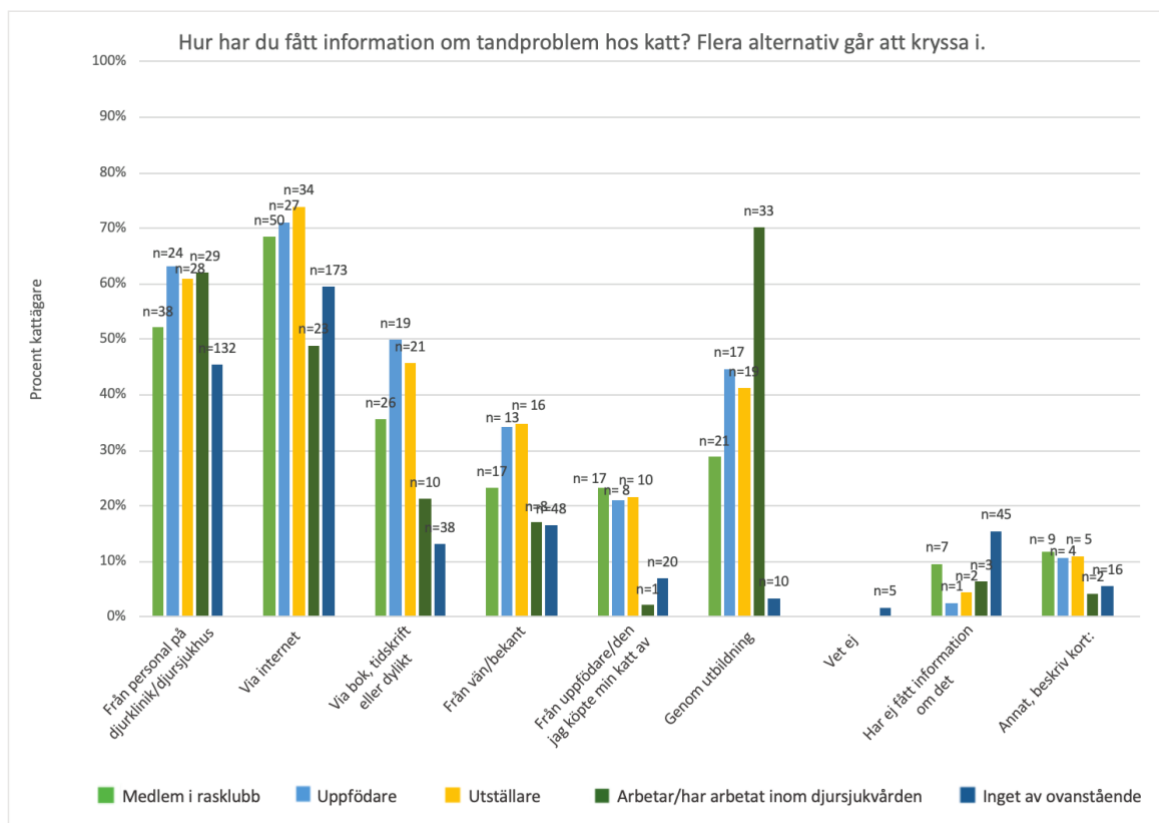
Nedanstående alternativ	Antal respondenter
Medlem i rasklubb	73
Uppfödare	38
Utställare	46
Utställningsdomare	0
Arbetar/har arbetat inom djursjukvård	47
Inget av ovanstående	291

Ingen av respondenterna valde alternativet “Utställningsdomare” och alternativet redovisas därför ej i figuren nedan.

Av de respondenter som tillhörde gruppen “Medlem i rasklubb” hade majoriteten av dem, 68,5 % (n= 50) fått information via internet. Ur denna grupp hade minst antal respondenter, 9,6 % (n= 7), angett svarsalternativet “Har ej fått information om det”. Även en majoritet av de som tillhörde gruppen “Uppfödare”, 71,0 % (n= 27) hade fått information via internet och enbart 2,6 % (n= 1) av dem hade angett alternativet “Har ej fått information om det”. Likaså hade en majoritet av respondenterna ur grupperna “Utställare” samt “Inget av ovanstående” angett att de fått information via internet, med 73,9 % (n= 34) respektive 59,5 % (n= 173). I gruppen “Arbetar/har arbetat inom djursjukvård” sågs istället att majoriteten av respondenterna, 70,2 % (n= 33) angett att de fått information genom utbildning eller kurs.

Ur grupperna “Arbetar/har arbetat inom djursjukvård” samt “Inget av ovanstående” hade minst antal respondenter angett svarsalternativet “Annat, beskriv kort:”, med 4,3 % (n= 2) respektive 5,5 % (n= 16). Samtidigt hade minst antal respondenter i gruppen “Utställare” valt svarsalternativet “Har ej fått information om det”. Se figur 9 för sammanställning av resultatet på nedbrytningen.

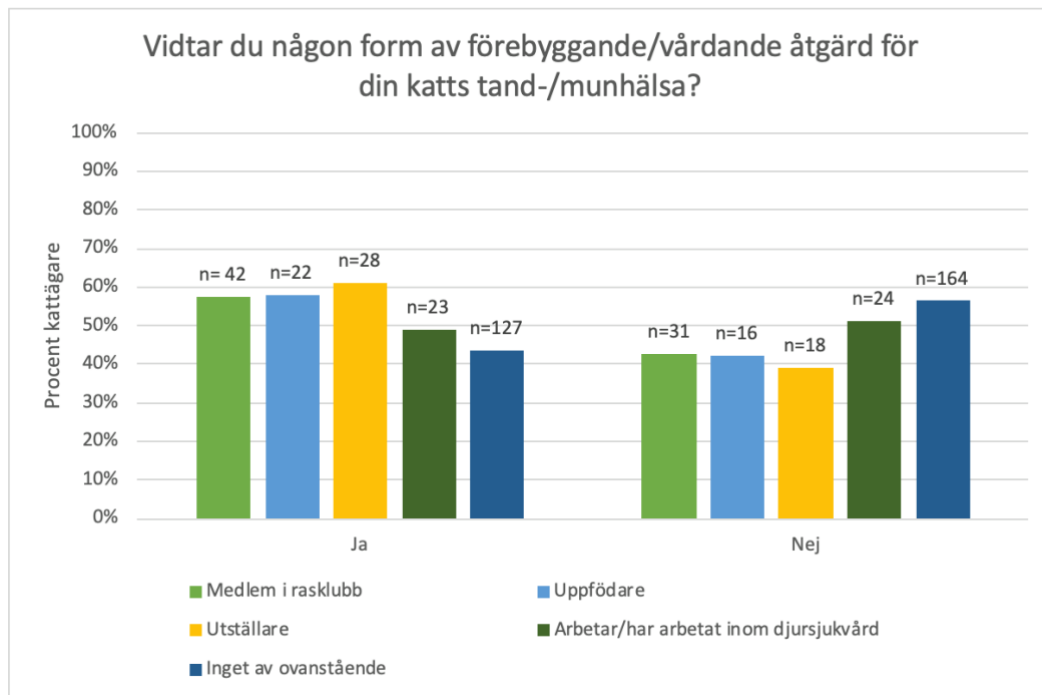

Figur 9. Kattägarnas informationshämtning baserat på tillhörighet i grupper.

4.2.3. Nedbrytning avseende profylaktisk tandvård per ägargrupp

En nedbrytning genomfördes av frågan “Vidtar du någon form av förebyggande/vårdande åtgärd för din katts tand-/munhälsa?”. Majoriteten av de som tillhörde grupperna “Medlem i rasklubb”, “Utställare” och “Uppfödare” angav att de utförde någon form av profylaktisk åtgärd. Majoriteten av de som tillhörde gruppen “Inget av ovanstående”, 56,7 % (n= 164) svarade istället “Nej” på frågan. Av de respondenter som tillhörde gruppen “Arbetar/har arbetat inom djursjukvård” angav 48,9 % (n= 23) alternativet ”Ja” medan resterande 51,1 % (n= 24) angav alternativet “Nej”. Se figur 10 för sammanställning av resultatet.

Figur 10. Vidtagande av profylaktiska åtgärder per grupptillhörighet.

4.3. Enkät 2: Informationsförmedling från personal inom djursjukvården

Enkät 2 riktades mot personal inom djursjukvården och erhöll sammanlagt 198 svar. Utav de sammanlagda svaren sågs ett bortfall på 19 svar vilket bestod av ofullständigt slutförda enkäter. Dessa svar exkluderades från resultatet. Totalt analyserades 179 slutförda enkätsvar till resultatet för den befintliga studien. Enkätens sista fråga var en öppen och icke obligatorisk fråga. Alla 179 respondenter fick möjlighet att frivilligt kommentera om de ville förmedla något relevant för arbetet. Ingen av kommentarerna applicerades i datan, men finns bifogade som en bilaga i slutet av arbetet (Bilaga 4).

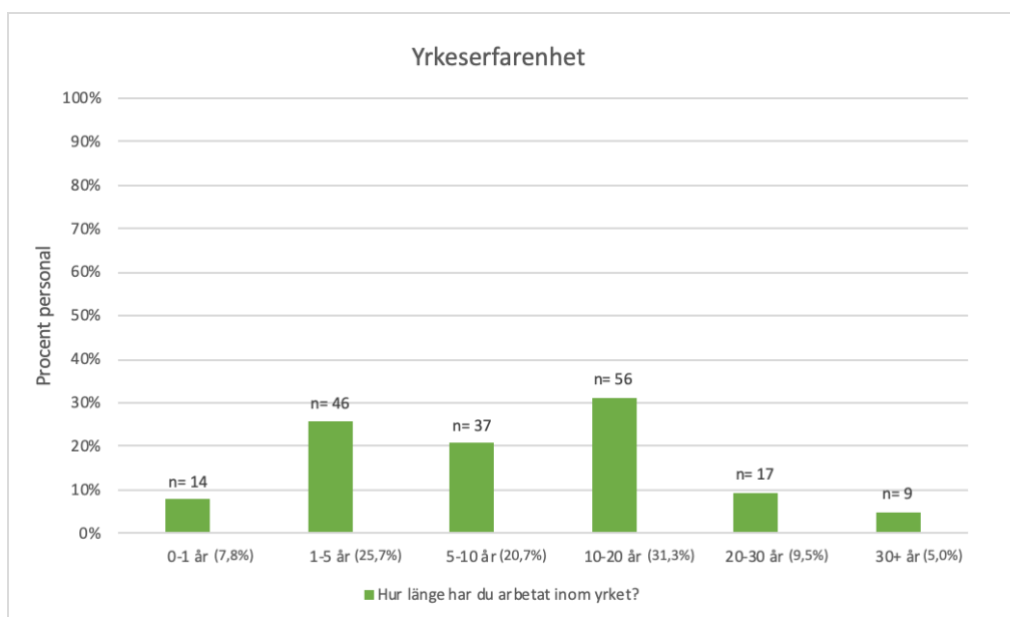
4.3.1. Bakgrundsinformation

En definition angavs för att redogöra vad författarna anser definierar ett djursjukhus respektive djurklinik. Definitionen var *"En mindre verksamhet är ofta mer specialiserad, exempelvis på smådjur eller hästar. Djurkliniker tar oftast inte in"*

patienter under längre tidsperioder och djur som måste behållas för vård hänvisas istället till djursjukhus. Kliniker har inte heller jour." Majoriteten av respondenterna, 79,3 % (n= 142), arbetade på ett djursjukhus. Resterande 20,7 % (n= 37), angav att de arbetade på en djurklinik.

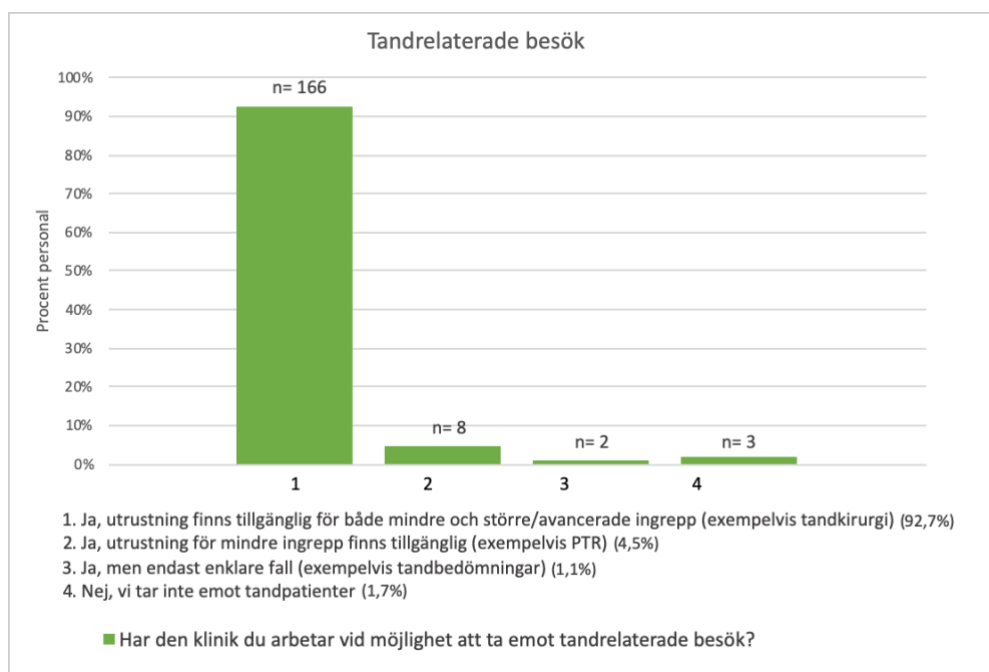
En fråga undersökte vilken yrkesbefattning respondenterna hade. Av respondenterna angav 27,4 % (n= 49) att de arbetar som legitimerad alternativt tillförordnad veterinär. De respondenter som angav att de arbetar som legitimerad alternativt tillförordnad djursjukskötare bestod av 48,6 % (n= 87). Resterande 24,0 % (n= 43) angav att de arbetar som djurvårdare.

Respondenterna besvarade frågan "*Har du erfarenhet av tandvård för katt?*" där de även fick uppskatta sin egen erfarenhet. Resultatet visade att en majoritet, 62,0 % (n= 111), angav svarsalternativet "*Ja, lite erfarenhet*". Respondenterna som angav svarsalternativet "*Ja, mycket erfarenhet*" bestod av 25,1 % (n= 45). Minst antal respondenter, 12,9 % (n= 23) angav svarsalternativet "*Nej, ingen erfarenhet alls*". Vidare fick de även ange hur länge de har arbetat inom yrket. Se figur 11 för en sammanställning av yrkeserfarenheten.

Figur 11. Fördelning av personalens yrkeserfarenhet.

En tydlig majoritet av respondenterna angav att deras arbetsplats tar emot tandrelaterade besök och har utrustning för både mindre och större samt avancerade ingrepp. Se figur 12 för en sammanställning av resultatet.

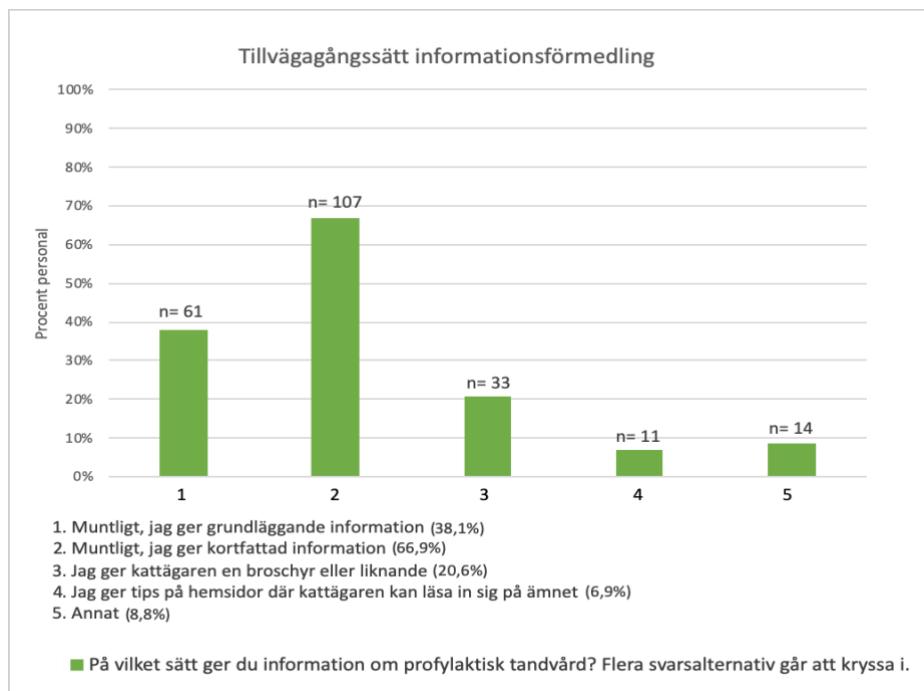
Figur 12. Arbetsplatsernas förmåga att ta emot tandrelaterade besök.

4.3.2. Personalens informationsförmedling

Respondenterna besvarade frågan om de brukar förmedla information till kattägare angående profylaktisk tandvård och tandsjukdomar. Svarsalternativet "Ja" angavs av 46,9 % (n= 84) av respondenterna. Alternativet "Ibland" angavs av 42,5 % (n= 76). De respondenter som angav svarsalternativet "Nej", 10,6 % (n= 19), skickades vidare till enkätens sista fråga och svarade därmed inte på kommande frågor. Ingen av respondenterna angav svarsalternativet "Nej, enbart för hundägare".

4.3.3. Personalens tillvägagångssätt vid informationsförmedling

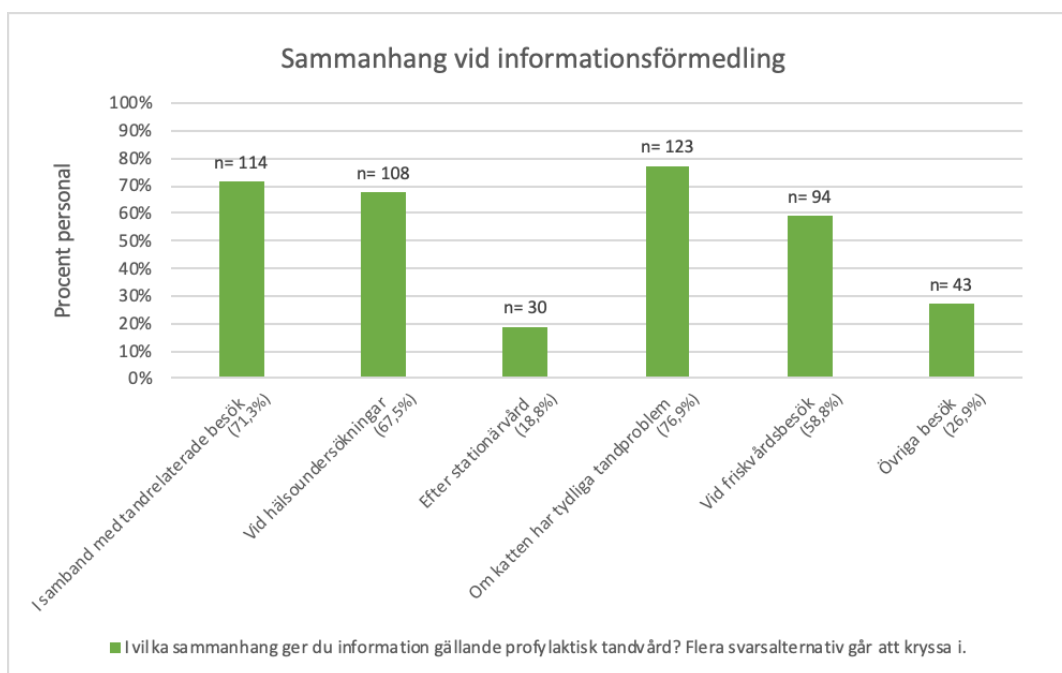
De 160 respondenter som angav svarsalternativen "Ja" eller "Ibland" i föregående fråga besvarade denna samt resterande frågor. Merparten av respondenterna angav att de ger muntlig information till kattägare i olika omfattning. Se figur 13 för en sammanställning av resultatet. Svarsalternativet "Annat" angavs av 8,8 % (n= 14). Se bilaga 4 för alla fritextsvar i sin helhet. Av de 14 angivna fritextsvaren nämndes hemgångsråd mest frekvent. Demonstrationer av hur olika moment utförs samt erbjudande till samtal med veterinär angavs även.

Figur 13. Personalens tillvägagångssätt vid informationsförmedling.

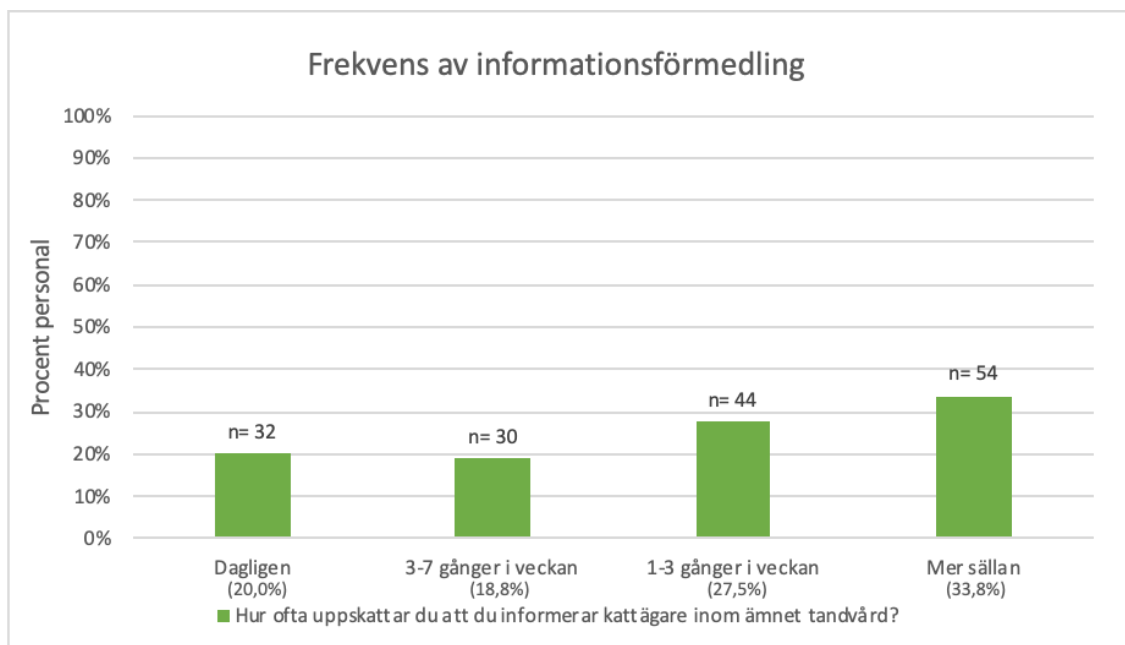
4.3.4. Sammanhang och frekvens av informationsförmedling

En fråga undersökte i vilka sammanhang som respondenterna informerar om profylaktisk tandvård. De tre svarsalternativ flest personer angav var *"Om katten har tydliga tandproblem"*, *"I samband med tandrelaterade besök"* och *"Vid hälsoundersökningar"*. Se figur 14 för en sammanställning av resultatet.

Figur 14. Personalens informationssammanhang om profylaktisk tandvård.

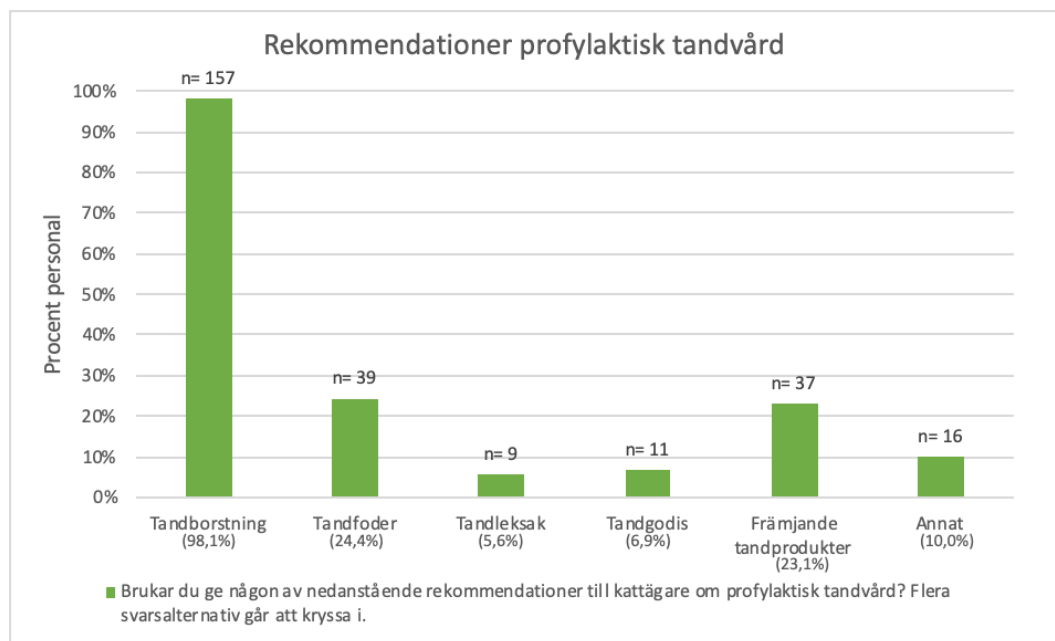
Personalen uppskattade även hur ofta de informerade kattägare inom ämnet tandvård. De som angav att de informerar dagligen om ämnet bestod av 20,0 % (n= 32). Respondenterna som uppskattade att de informerar kattägare inom ämnet mer sällan än någon av nämnda alternativ bestod av 33,8 % (n= 54). Se figur 15 för en sammanställning av resultatet.

Figur 15. Personalens uppskattade frekvens av informationsförmedling.

4.3.5. Rekommendationer om profylaktisk tandvård

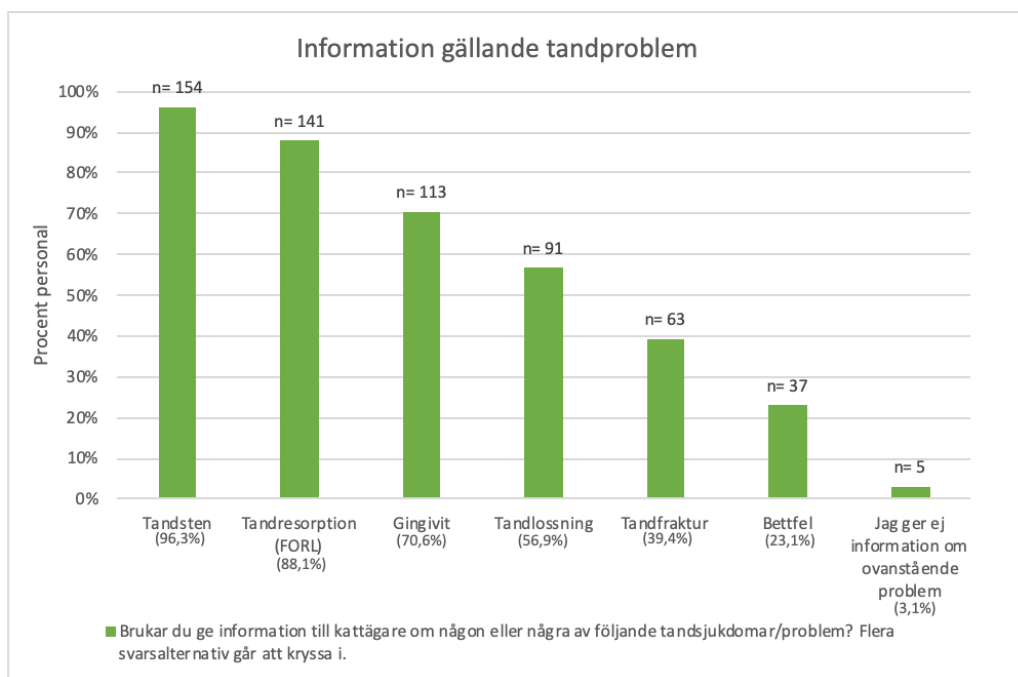
Frågan undersökte vilka rekommendationer gällande profylaktiska åtgärder personalen ger till kattägare. Det fanns möjlighet att välja flera svarsalternativ. En tydlig majoritet av respondenterna angav att de rekommenderar tandborstning. Se figur 16 för en sammanställning av resultatet. Svarsalternativet "Annat" angavs av 10,0 % (n= 16) och respondenterna fick då ange svar i fritext. Se bilaga 4 för alla fritextsvar i sin helhet. Bland de 16 fritextsvar som angavs var professionell tandrengöring och användning av olika produkter innehållande klorhexidin lika frekvent omnämnda. Ett annat svar som nämndes var att boka in undersökning av tänderna.

Figur 16. Personalens rekommendationer om profylaktisk tandvård.

4.3.6. Informationsförmedling gällande tandproblem samt symtom

Respondenterna angav vilka tandsjukdomar och tandproblem de brukar informera om. Svarsalternativen "Tandsten", "Tandresorption" och "Gingivitis" angavs mest frekvent. Ett fåtal respondenter angav att de inte ger information om något av de nämnda tandproblemen eller tandsjukdomarna. Se figur 17 för en sammanställning av resultatet.

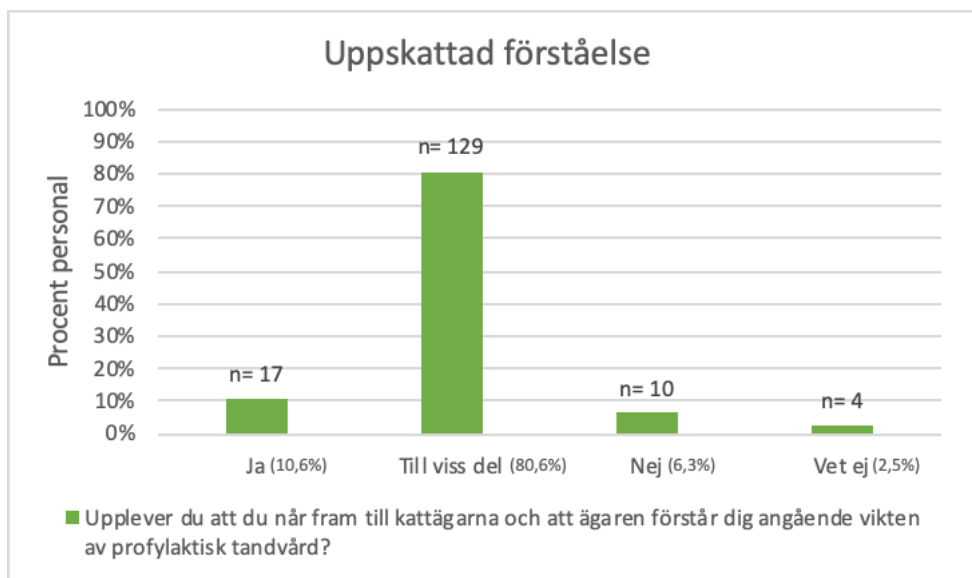
Figur 17. Personalens informationsförmedling om tandproblem.

En annan fråga undersökte om personalen informerar om symtom på vanliga tandproblem och tandsjukdomar hos katter. Svartalernativet "Nej" angavs av 28,8 % (n= 46). Resterande respondenter, 71,3 % (n= 114), angav ett jakande svar angående informationsförmedling av symtom. Respondenterna som jakade ombads lämna fritextsvar där de nämnde vilka symtom de informerar om. Det mest frekvent nämnda svar som angavs var svar som kategoriseras med ämnet matintag, exempelvis ovilja att äta, förändrat matbeteende och tappar mat från munnen. Många respondenter angav svarsalternativ inom kategorin halitos. Tandsten benämndes även relativt frekvent av respondenterna. Se bilaga 4 för alla fritextsvar i sin helhet.

4.3.7. Uppskattad förståelse vid informationsförmedling

Respondenterna angav hur de upplever att de når fram till kattägare gällande vikten av profylaktisk tandvård. En tydlig majoritet upplever att de når fram till kattägarna till viss del. Ett antal respondenter upplever att de inte når fram till kattägaren gällande vikten av profylaktisk tandvård. Se figur 18 för en sammanställning av resultatet.

Figur 18. Personalens uppskattning om hur väl de når fram till kattägarna.

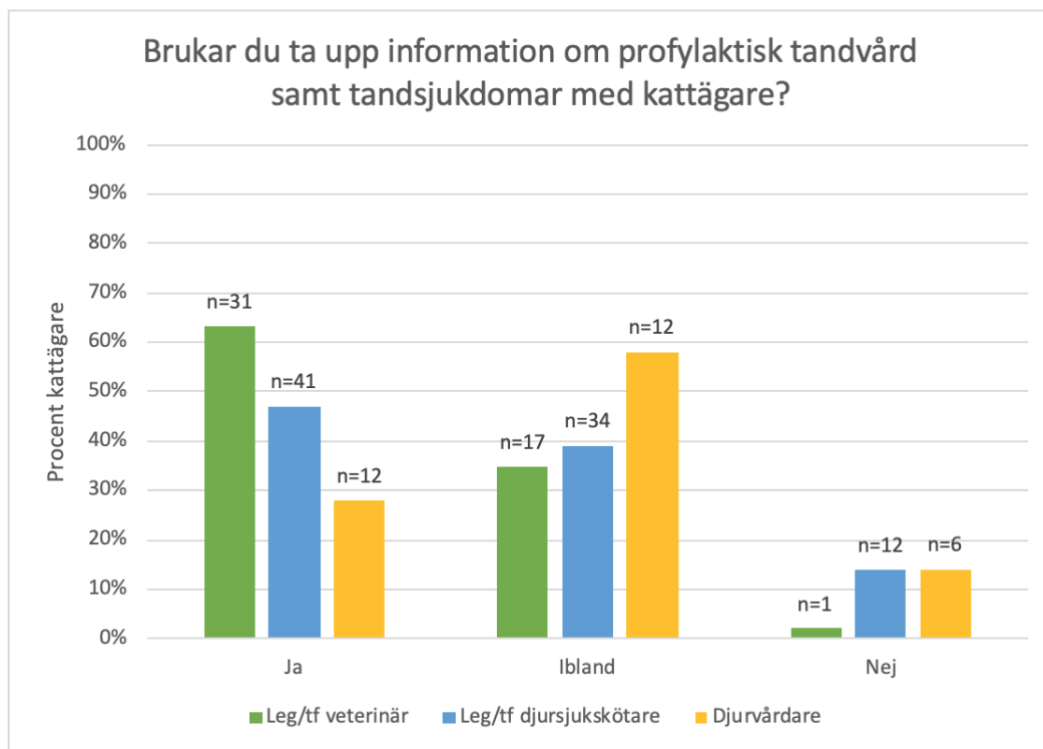
4.4. Nedbrytningar baserat på yrkeskategori för personal inom djursjukvården

Nedbrytningarna genomfördes på basis av respondenternas yrkesbefattning. Detta för att kunna se samband mellan olika yrkesbefattningar och informationsförmedling gällande tandproblem och profylaktisk tandvård. Respondenterna fick tre svarsalternativ gällande vilken yrkesbefattning de hade, vilket utgör tre gruppindelningar; "Leg/tf veterinär" (n= 49), "Leg/tf djursjukskötare" (n= 87) och "Djurvårdare" (n= 43).

4.4.1. Nedbrytning baserat på informationsförmedling

En nedbrytning genomfördes gällande frågan om informationsförmedling av profylaktisk tandvård och tandsjukdomar med basis på yrkesbefattningar. Merparten av veterinärerna, 63,3 % (n=31) angav att de ger kattägare information inom ämnet. Även utifrån yrkesgruppen djursjukskötare angav merparten, 47,1 % (n= 41) ett jakande svar på frågan. Lägst svarsfrekvens på det jakande alternativet var yrkesgruppen djurvårdare, 27,9 % (n= 12).

För det nekande svarsalternativet till att ge information angav 2,0 % (n= 1) av veterinärerna, 13,8 % (n= 12) av djursjukskötarna och 14,0 % (n= 6) av djurvårdarna detta svarsalternativ. Ingen respondent oavsett yrkesbefattning angav svarsalternativet *“Nej enbart för hundägare”* och alternativet redovisas därför ej i figuren nedan. Se figur 19 för en sammanställning av resultatet.

Figur 19. Personalens informering om tandvård per yrkesgrupp.

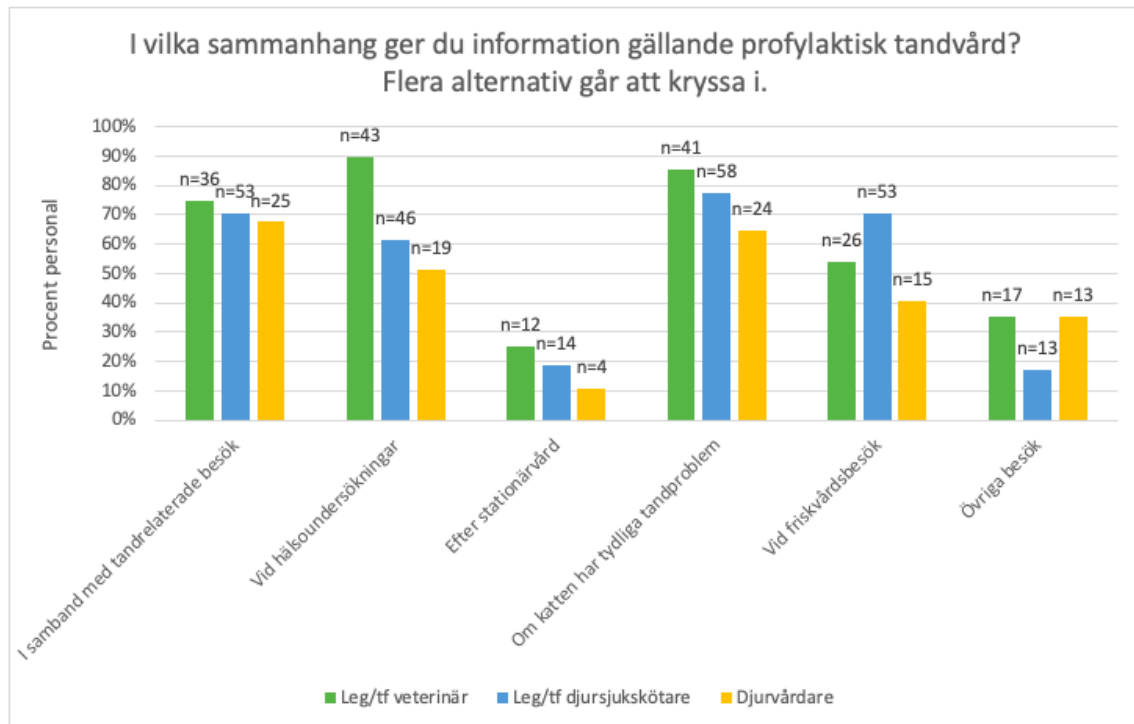
4.4.2. Nedbrytning av sammanhang för informationsförmedling

Med basis av yrkesbefattningar undersöktes frågan om i vilka sammanhang som respondenterna ger information gällande profylaktisk tandvård. Respondenterna fick ange flera svarsalternativ till frågan.

Bland svarsalternativen fanns alternativet *“Vid hälsoundersökningar”*. Detta svarsalternativ angavs hos 89,6 % (n= 43) av veterinärerna, 61,3 % (n= 46) av djursjukskötarna samt 51,4 % (n= 19) av djurvårdarna.

Svarsalternativet *“Om katten har tydliga tandproblem”* fanns som en av de sex alternativen. Respondenterna som angav detta alternativ bestod av 85,4 % (n= 41) veterinärer, 77,3 % (n= 58) djursjukskötare samt 64,9 % (n= 24) djurvårdare.

Ett annat av de angivna svarsalternativen var “*Vid friskvårdsbesök*”. Respondenterna som angav detta alternativ bestod av 54,2 % (n= 26) veterinärer, 70,7 % (n= 53) djursjukskötare samt 40,5 % (n= 15) djurvårdare. Se figur 20 för en sammanställning av resultatet.

Figur 20. Personalens informationssammanhang per yrkesgrupp.

5. Diskussion

5.1. Resultatdiskussion

5.1.1. Tandproblem och tandsjukdomar

Båda enkäterna innehöll en fråga gällande tandproblem och tandsjukdomar hos katter. Ett tydligt resultat visade att tandsten var det tandrelaterade problem flest antal kattägare känner till, därefter angavs tandresorption och sedan gingivit. Tandlossning, tandfraktur och bettfel var de mindre frekvent kända problemen i procentuell ordning. Även resultatet från personalens informationsförmedling gällande samma sjukdomar och problem visade att tandsten, tandresorption och gingivit var de sjukdomar som togs upp i störst utsträckning. Författarnas teori är att dessa tre problem i stor grad tas om hand i praktiken, samt att det är sjukdomar som djurägarna kan förebygga till skillnad från exempelvis trauma och liknande.

Gällande frågan om vanliga symtom på tandproblem tyder resultatet på att de symtom som förmedlas på djurkliniker och djursjukhus i stor utsträckning är sådant som kattägare har kännedom om. De symtom som angavs i högst grad var förändrade matvanor, problem med tandköttet samt illaluktande andedräkt. Dessa problem beskrivs också som symtom på de tre tandproblem kattägarna angav att de hade störst kännedom om. Exempelvis är symtom på tandresorption bland annat inappetens samt tugg- och sväljsvårigheter (Southerden 2010b). Detta kan då kopplas till symtomgruppen "*förändrade matvanor*", som var de symtom flest kattägare hade kännedom om. Författarna antar att kännedom om specifika tandproblem också leder till kännedom om symtom kopplade till de problemen. Samtidigt definieras begreppet kännedom olika av olika personer vilket kan innebära en variation gällande hur kattägarna valt att svara på frågan.

I den första nedbrytningen i Enkät 1 framkom det att raskattägare överlag hade en något större kännedom om de tandproblem som togs upp, men enbart med några procentenheter. Då det inte var några större skillnader i resultatet kan inga fullständiga slutsatser dras kring detta, enbart spekulationer. Det kan då spekuleras i huruvida raskattägare får mer information än huskattägare och varifrån de inhämtar den informationen. Ytterligare nedbrytning hade kunnat göras för att få svar på det, men kunde ej genomföras på grund av kandidatarbetets omfattning. Eventuellt kan ägare av brachycephala kattraser erhålla mer information från personal inom djursjukvården. Detta eftersom dessa raser är predisponerade för tandproblem, exempelvis malockklusioner (Gorrel et al. 2013). Enligt Milella (2015) kan malockklusioner anses vara ”normalt” för exempelvis brachycephala raser. Det kräver dock noggrann kontroll av dessa individer då behandling krävs om oralt trauma uppstår till följd av malockklusioner (Milella 2015). Författarna förmodar att kattägare till brachycephala raser kommer i kontakt med ämnet mer frekvent och erhåller mer information om ämnet. En ytterligare enkätfråga hade kunnat ställas i Enkät 2, för att se om informationsförmedlingen varierar beroende på om katten är av en brachycephal ras eller ej.

Ett antal tandproblem som återfinns hos katter finns även hos människor, exempelvis gingivit, tandsten och tandlossning (World Health Organization 2020). Författarnas teori är att vissa kattägare kopplar tandproblem som människor kan drabbas av till de som katter får. De kan ha kryssat i att de har kännedom om fler tandproblem då de antar att tandproblem hos katt uttrycker sig på samma sätt som hos människor. De symtom som är vanligt förekommande vid tandproblem hos katter återfinns även hos människor. Halitos, smärta samt svullet och rött tandkött några vanligt förekommande symtom på tandproblem hos människor (World Health Organization 2020). Även här kan vissa kattägare relatera de symtom som uppkommer på humansidan till de symtom katter kan få. Detta kan ha påverkat resultatet, eftersom deras kunskap då grundar sig på människors tandproblem och inte katters. Författarna antar även att egna erfarenheter kan spegla resultaten. Kattägare som har ägt en katt som tidigare har drabbats av något tandproblem kan eventuellt ha större kunskap om det specifika tandproblemet än en kattägare som aldrig varit med om det.

5.1.2. Profylaktisk tandvård

Frågan som specificerar om kattägarna vidtar någon profylaktisk tandvård visar inte detaljer om frekvens, med undantag för alternativet tandborstning. En del kattägare kanske enbart utför en åtgärd väldigt sällan, medan andra utför desto fler åtgärder oftare. Vidare ställdes också en fråga angående vilka profylaktiska åtgärder

kattägarna utför. Svartalternativen på frågan grundade sig i de åtgärder som presenterats i litteraturöversikten. En majoritet av respondenterna angav då *“Tandborstning”*, följt av *“Tandgodis”* med näst flest svar. Inom fritextsvaren angav ett flertal personer att de ger sin katt råfoder och ben. Denna fråga kan jämföras med en liknande fråga från Enkät 2, där en fråga ställdes angående vilka profylaktiska åtgärder personalen informerar om. En tydlig majoritet angav då att de rekommenderar *“Tandborstning”*. Enbart ett fåtal respondenter från personalen angav att de rekommenderar tandgodis, som var det alternativ näst flest kattägare angav.

Vidare hade även personalen möjlighet att ange egna svar i fritext. Där angav dock ingen respondent att de gett rekommendationer om att ge ben och råfoder, vilket ett flertal kattägare angav att de vidtar som en profylaktisk åtgärd. Det kan då spekuleras i vart dessa kattägare fått information om råfoder, om det exempelvis kan vara via internet, där en majoritet av respondenterna tidigare angivit att de fått information från. Vid utfodring med råfoder finns risk för zoonotiska patogener, vilket kan innebära risker för både djur och människor (van Bree et al. 2018). Författarna förmodar att detta kan vara en anledning till att personalen inte ger rekommendationer angående detta. Det kan även spekuleras i huruvida personal ger information om de negativa konsekvenser som kan uppstå till följd av utfodring med råfoder. Eftersom djurhälsopersonal ska arbeta utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet (Jordbruksverket 2018), kan det tänkas vara en anledning till att de rekommenderar andra åtgärder med högre evidensgrad, exempelvis tandborstning. En studie av Buckley et al. (2011) har visat att daglig tandborstning på katt kan förbättra munhälsan samt minska risken att drabbas av tandproblem. I Enkät 1 ställdes en fråga om tandborstningsdetaljer. Resultatet visade dock att det enbart var en minoritet av kattägarna som angav att de borstade tänderna på sin katt varje dag, medan majoriteten gjorde det varje vecka eller mer sällan. Det går inte att avgöra vilka anledningar som kan tänkas ligga bakom resultatet, då ingen sådan fråga ställdes i enkäten. Dock har författarna ett antal teorier kring vad som kan ha påverkat resultatet, exempelvis tidsbrist, ointresse, okunskap eller att katten i fråga är svårhanterlig.

Vidare nämnde också ett antal kattägare i sina fritextsvar vid frågan *“Finns det något du anser kan förbättras gällande informationsförmedlingen inom ämnet?”* att de önskar få mer information om tandborstning från personal på djurkliniker och djursjukhus. Däremot angav en majoritet av personalen, 157 respondenter (98,1 %), på djurkliniker att de rekommenderar just tandborstning (Enkät 2). I jämförelse hade det alternativ med näst flest respondenter i frågan, *“Tandfoder”*, angetts av 39 respondenter (24,4 %) i Enkät 2. Det kan då spekuleras i hur informationsförmedlingen kring detta går till och huruvida kattägaren förstår och tar till sig informationen till fullo. Exempelvis framgår det inte från enkätresultaten

i hur stor utsträckning personalen informerar om tandborstning, till exempel hur ofta det bör ske och hur kattägaren kan gå tillväga. Avseende tandfoder, kan eventuellt kommersiell reklam och information på internet leda till att kattägare väljer denna åtgärd, om de inte får rekommendationen från personal inom djursjukvården.

I Enkät 1 avsåg enkätfrågan ”*Stämmer något eller några av nedanstående alternativ in på dig som kattägare?*” att placera kattägare i grupper, baserat på vilka påståenden som stämde in på dem. En nedbrytning baserat på dessa grupper genomfördes vid frågan ”*Vidtar du någon form av förebyggande/vårdande åtgärd för din katts tand-/munhälsa?*”. Resultatet visade sig vara relativt jämnt fördelat mellan de olika grupperna. Majoriteten av de som tillhörde gruppen ”*Inget av ovanstående*” utförde ingen profylaktisk åtgärd. Majoriteten av grupperna ”*Medlem i rasklubb*”, ”*Utställare*” samt ”*Uppfödare*” angav istället ett jakande svar på frågan. Det kan då spekuleras i huruvida kattägare inom dessa grupper även har större kännedom om just profylaktiska åtgärder. Detta är dock inte något som framgår från detta resultat. Det kan däremot kopplas tillbaka till ovanstående nedbrytning, där det framgick att en majoritet av medlemmarna i dessa grupper har kännedom om tandproblem. Resultatet skiljer sig dock inte markant och det går inte att dra fullständiga slutsatser utifrån det, det kan endast spekuleras.

Något som kan uppmärksammas är att ett flertal av de som angivit att de arbetar eller har arbetat inom djursjukvården angav att de inte vidtog någon profylaktisk åtgärd. Eftersom de har erfarenhet av att arbeta inom djursjukvård bör de ha större kunskap inom ämnet än övriga grupper. Det kan då spekuleras i varför över hälften av dem inte vidtar några åtgärder. Samtidigt framgick det även från en annan nedbrytning att en stor majoritet av respondenterna i denna grupp hade fått information om tandproblem, ett flertal av dem genom kurser och utbildningar. Författarna antar att de också bör ha fått information om profylaktisk tandvård, men detta framgår inte i resultatet, då ingen enkätfråga undersökte detta.

5.1.3. Informationskällor

I Enkät 1 ombads kattägarna besvara hur de fått information om tandproblem hos katt. De två svarsalternativ som flest kattägare angav var ”*Via internet*” och ”*Från personal på djurklinik/djursjukhus*”. Att en majoritet angav att de fått information via internet kan bero på ett flertal olika faktorer. Information via internet är idag väldigt lättillgänglig och det finns ett flertal olika plattformar och hemsidor där information delas. Informationen kan också spridas väldigt fort och nå ett flertal olika målgrupper. Dock kan samtidigt mycket felaktig information spridas och det

är därför av stor vikt att vara källkritisk. Källkritiskt tänkande innebär bland annat att fråga sig själv vem som står bakom informationen samt vilket bakomliggande syfte som källan har (Statens medieråd 2019). Ett exempel är kommersiella företag och hemsidor som ofta har ett bakomliggande syfte med informationen. Även om informationen är korrekt finns det ett bakomliggande kommersiellt intresse vilket eventuellt kan påverka läsaren.

I Enkät 1 genomfördes en nedbrytning baserat på kattägarnas grupper vid frågan *“Hur har du fått information om tandproblem hos katt?”*. Procentuellt sett hade en tydlig majoritet av de som arbetar eller har arbetat inom djursjukvård fått information via kurs och utbildning. Detta kan exempelvis vara universitetsutbildningar som veterinärer samt djursjukskötare genomför, utbildning för djurvårdare eller kurser och utbildningar som sker på arbetsplatser. Något fler respondenter som inte tillhörde någon grupp angav att de ej fått information om tandproblem. Resultatet visade ingen märkbart stor skillnad, men författarnas teori är att medlemmar i klubbar och föreningar har inhämtat information från sin förening och därav har större kännedom om ämnet. Genom att vara med i en kattfokuserad grupp eller förening kan ämnet tandvård oftare komma på tal och diskuteras.

Det är även av stor vikt att personal inom djursjukvården får korrekt information och utbildning inom ämnet. I Enkät 2 framgick det att inte alla respondenter hade erfarenhet av tandvård och det vore därför önskvärt att ytterligare utbildning inom ämnet sker för personal. Att genomföra informationskvällar inom ämnet på djurkliniker och djursjukhus, där både personal och kattägare kan delta, kan enligt författarna vara ett bra sätt att förmedla information och utöka kunskap. På det sättet får även kattägare en tillförlitlig källa att hämta information ifrån.

Vidare var alternativet *“Från personal på djurklinik/djursjukhus”* det näst mest angivna alternativet. Detta kan bero på att en stor del av kattägare besöker djurkliniker och djursjukhus med sin katt, både vid friskvårdsbesök samt vid sjukdom och problem hos katten. Det kan även spekuleras i exakt vilken information som erhållits från de olika källorna, samt hur mycket information. Enkätfrågan och dess svar visar ej på hur stor kunskap kattägarna i fråga har, eller vilken slags information de fått, enbart hur informationen har tillhandahållits.

En anledning till att inte fler kattägare angav att de fått information från personal inom djursjukvården kan bland annat bero på att alla kattägare inte besöker kliniker och djursjukhus med sin katt. De har då inte möjlighet att samtala med personalen och få information inom ämnet. Att få information inom ämnet kan även tänkas vara kopplat till tandrelaterade besök på djurklinik eller djursjukhus. Resultatet i Enkät 2 visade att en stor del av personalen informerar inom ämnet vid just

tandrelaterade besök. I Enkät 1 besvarade kattägarna frågan om deras katt tidigare har behandlats för tandproblem. Endast 112 respondenter angav ett jakande svar på frågan. En klar majoritet av respondenternas katter har inte behandlats för tandproblem vilket kan tänkas vara en anledning till att kattägarna inte fått information om ämnet från personal inom djursjukvården. Samtidigt har studier visat att tandproblem förekommer frekvent hos katter (O'Neill et al. 2014; Vapalahti et al. 2016). Detta kan enligt författarna innebära att det finns ett stort antal dolda fall av katter med tandrelaterade problem.

En annan spekulation kring detta kan tänkas vara att personal på djurkliniker och djursjukhus inte har förmedlat information inom ämnet vid besök. I Enkät 2 fick personalen uppskatta hur ofta de informerar kattägare inom ämnet tandvård. Respondenternas svar kan dock variera beroende på vilken avdelning personen i fråga arbetar på. En anställd på exempelvis operationsavdelningen kanske inte har lika mycket kontakt med djurägare, jämfört med någon som arbetar polikliniskt. Storlek på klinik och tillgång till utrustning kan även spela en roll i resultatet. Majoriteten av respondenterna i Enkät 2 angav att de arbetar på en klinik eller djursjukhus som har tillgång till avancerad utrustning. Även om en klinik kan utföra avancerade tandingrepp kan det dock fortfarande innebära att de inte tar emot tandpatienter alla dagar i veckan. Detta kan då innebära att de inte informerar inom ämnet lika frekvent när de inte tar emot tandpatienter.

5.1.4. Informationsförmedling och compliance

Störst antal kattägare upplevde att informationen från personal inom djursjukvården var ”Okej”. Minst antal respondenter angav alternativet ”Mycket bra”, medan fler respondenter angav alternativet ”Mycket dåligt”. Detta speglar dock inte hur informationsförmedlingen på alla kliniker och djursjukhus ser ut, då detta grundar sig på personliga erfarenheter och upplevelser just dessa kattägare haft. Resultatet på denna enkätfråga kan dock jämföras med frågan ”*Upplever du att du når fram till kattägarna och att ägaren förstår dig angående vikten av profylaktisk tandvård?*” i Enkät 2, riktad till personal inom djursjukvården. Där svarade majoriteten av respondenterna, 129 stycken (80,6 %) att de upplever att kattägarna enbart förstår dem ”*Till viss del*”. Detta kan alltså tyda på att det finns brister i kommunikation och förståelse mellan parterna. Samtidigt kan begreppen ”Okej” och ”*Till viss del*” tolkas olika av olika respondenter. En del kattägare kanske ser ”Okej” som mer positivt och andra ser det som mer negativt. I Enkät 1 kunde dock kattägarna också välja begreppen ”Bra” och ”Dåligt”, som är mer värdeladdade och det kan då antas att begreppet ”Okej” tolkades som något mer neutralt; som varken bra eller dåligt. Det är desto svårare att definiera begreppet ”*Till viss del*”,

då det endast fanns fyra alternativ vid den aktuella frågan, varav ett av dessa var "Vet ej". Vissa respondenter kan ha tolkat det som att kattägaren till större del förstår, men inte förstår allt. Andra kanske istället tolkar det som att kattägaren förstår desto mindre.

Det går inte att exakt avgöra vad som påverkar informationsförmedlingen och parternas uppfattning av denna, men compliance, det vill säga följsamhet, kan spela en stor roll. Detta innefattar i hur stor utsträckning kattägaren lyssnar på- och efterföljer de råd som personalen ger. Enligt Maille och Hoffmann (2013) kan fysiska och sociala risker påverka compliance och hur djurägare tar till sig information. Med fysiska risker menas de konsekvenser som kan uppstå för djuret om eftervård och råd inte efterföljs. Om de fysiska riskerna är tillräckligt höga kan en viss rädsla återfinnas hos djurägaren, men om de blir för höga finns risk att dess effekter istället hämmas av förnekelse hos ägaren. Vidare kan också sociala risker spela en roll gällande compliance. Detta kan bland annat innefatta sociala normer, som påverkar djurägarna och hur de väljer att efterfölja råd och dylikt. Även djurägarens tillit till veterinär och övrig personal kan spela in i hur väl de efterföljer de råd som ges (Maille & Hoffmann 2013). Det är alltså av stor vikt att compliance och kommunikation optimeras. Genom ytterligare utbildning för personal inom ämnet tandvård samt kommunikation kan förhoppningsvis förbättrad compliance uppnås. Genom att exempelvis diskutera tand- och munhälsa hos katten vid varje besök blir kattägaren även mer bekant med- och införstådd i ämnet. Enligt Bellows et al. (2019) kan även skriftliga instruktioner och rekommendationer leda till ytterligare diskussioner och tankar kring ämnet vid framtida besök. Personal inom djursjukvården spelar alltså en viktig roll i informationsförmedlingen, men i slutändan är det djurägarens eget ansvar att efterfölja de råd som ges samt göra sig införstådd i ämnet.

5.1.5. Informationsförmedling från personal på djurklinik och djursjukhus

Respondenterna i Enkät 2 fick ange på vilket sätt de ger information om profylaktisk tandvård till kattägare. Två av svarsalternativen berörde muntlig kommunikation, där det ena alternativet var "*Muntligt, jag ger kortfattad information*" och det andra var "*Muntligt, jag ger grundläggande information*". Grundläggande information avsåg, i författarnas tycke, att mer grundlig och ingående information gavs, medan kortfattad information inte var lika djupgående. Detta kan dock ha feltolkats av respondenterna och alternativen bör ha omformulerats, alternativt slagits ihop till ett svarsalternativ. I detta avseende går det inte att dra fullständiga slutsatser, då det är svårt att avgöra hur respondenterna

tolkade alternativen. Det som framgår är att muntlig information ges i högst grad, dock ej i vilken omfattning. Samtidigt kan även omfattning av informationsförmedling variera beroende på situation, person och tidsåtgång.

Resultatet från frågan *"I vilka sammanhang ger du information gällande profylaktisk tandvård?"* berör sammanhang vid personalens informationsförmedling. Dock kan resultatet påverkas av vilken avdelning respondenten arbetar på, vilket ej framkommer i resultatet. En fråga angående vilken avdelning personen arbetar på borde därför ha funnits med i enkäten. Även svaren på frågan *"Hur ofta uppskattar du att du informerar kattägare inom ämnet?"* kan påverkas av vilken avdelning personen arbetar på. Huruvida arbetsplatsen tar emot tandrelaterade besök eller ej kan även ha betydelse. Majoriteten av respondenterna på denna enkät angav dock vid tidigare fråga att de arbetar på en klinik eller ett djursjukhus som har tillgång till avancerad utrustning. Detta behöver nödvändigtvis inte innebära att arbetsplatsen tar emot ett stort antal tandpatienter, vilket innebär en variation i informationsfrekvens.

En central utgångspunkt för informationsförmedling av profylaktisk tandvård för katter är alltså personal på djurkliniker och djursjukhus. En nedbrytning genomfördes i Enkät 2 för att undersöka olika yrkesgruppers informationsförmedling om profylaktisk tandvård och tandsjukdomar. Detta undersökte även personalens benägenhet att informera kattägare inom ämnet. Då ingen generell anvisning om informationsplikt gällande ämnet finns, är det upp till personalen själva att förmedla information utefter behov, sin välvilja och kunskap. Resultatet av nedbrytningen visade att det procentuellt sett var flest antal veterinärer som angav ett jakande svar på frågan angående informationsförmedlingen. Författarnas teori är att det är veterinärer som i de flesta sammanhang har mest kontakt med djurägare och därmed har stor möjlighet att diskutera ämnet med dem. En annan anledning till detta kan vara att veterinärer har en lång universitetsutbildning där mer teoretisk information inom ämnet tas upp. Vidare bestod en procentuell majoritet av de respondenter som angav svarsalternativet *"Ibland"* av djurvårdare. Detta kan eventuellt bero på skillnader i utbildningsmässig kompetens. Djurvårdare har ingen universitetsutbildning och de får därför inte lika riktad information inom ämnet. Samtidigt kan även resultatet påverkas av arbetsfördelning mellan de olika yrkesgrupperna, vilket även kan variera beroende på arbetsplats.

Vidare undersöktes även sammanhanget till informationsförmedlingen mellan yrkesgrupperna inom frågan *"I vilka sammanhang ger du information gällande profylaktisk tandvård?"*. Procentuellt sett var veterinärerna i majoritet vid alla alternativ, förutom alternativet *"Vid friskvårdsbesök"*, där djursjukskötare var i majoritet. Djursjukskötare är den yrkesgrupp som i störst utsträckning är

närvarande vid friskvårdsbesök, exempelvis vaccinationer eller kloklippning. Då det oftast inte finns något specifikt riktat problem att diskutera vid ett sådant besök kan ämnet tandvård eventuellt enklare komma på tal. Kattägarna är också oftast närvarande vid hela besöket vilket innebär att djursjukskötarna då kan ge riktad information direkt till ägarna.

Avslutningsvis finns det ett stort intresse för ämnet tandvård hos kattägare. För att utveckla och förbättra informationsförmedlingen har det framgått att kattägare gärna vill ha mer och utförligare information. Detta vid både tandrelaterade besök såväl som övriga besök. Även mer skriftlig information önskas, vilket Bellows et al. (2019) menar kan leda till ökad förståelse och compliance hos kattägaren. Det har visat sig finnas utrymme både för utvecklingsområden inom informationsförmedlingen samt förbättringar avseende tillämpning av profylaktisk tandvård.

5.2. Metoddiskussion

Arbetsmetoden valdes då en större målgrupp ville nås, samt för att uppnå god reliabilitet och validitet i studien. Därav valdes ett antal andra metoder och tillvägagångssätt bort, exempelvis intervjustudier. Val av metod påverkades även av arbetets tidsåtgång, omfattning samt praktiska begränsningar.

Litteraturoversikten i detta arbete avsåg att presentera några av de vanligaste tandproblemen som kan drabba katter, samt ett antal profylaktiska åtgärder som kan vidtas för att förebygga dessa. Ett stort antal artiklar gällande tandvård för hund och katt fanns att tillgå, men desto färre som enbart var inriktade på katter. Färre artiklar som var inriktade på profylaktisk tandvård fanns jämfört med artiklar som var inriktade på tandproblem. De översiktsartiklar som användes till litteraturdelen grundade sig till stor del på fakta gällande hundar, som författarna till viss del upplevde var extrapolerat till katt. Artiklarna grundade sig även till större del på studier utförda på hundar, vilket kan bero på att det finns begränsat med studier inom ämnet som är specifikt inriktat på katt. Översiktsartiklarna refererade även tidvis till andra översiktsartiklar och inte till primärkällor. Även detta kan bero på brist på studier. Det vore därför önskvärt att det fanns fler artiklar specifikt riktade till katter samt deras tand- och munhälsa. Om fler studier finns inom ämnet kan förhoppningsvis fler personer bli intresserade av ämnet samt börja utöva profylaktiska åtgärder som då är evidensbaserade.

De två enkätundersökningarna som genomfördes utgjorde den större delen av arbetet. Enkät 1 delades på hemsidan Facebook i sex olika kattgrupper samt på författarnas egna profiler och det var frivilligt att delta. Risken för bortfall kan

finnas då personer som inte var insatta eller intresserade av ämnet kan ha varit mindre benägna att svara på enkäten, vilket eventuellt kan speglas i resultatet. Det kan då även spekuleras i huruvida kattägare som är extra intresserade av ämnet tandvård var mer benägna att svara på enkäten. Resultatet kan ha påverkats då det inte blir representativt för alla kattägare om en större mängd respondenter som är kunniga inom ämnet valt att delta. Det kan då inte anses vara ett fullgott representativt resultat för hela landet. Det vore därför önskvärt att ställa ytterligare en enkätfråga om huruvida respondenterna har ett intresse inom ämnet tandvård. Det går inte att säga om respondenterna har svarat sanningsenligt eller överdriver positiva beteenden och anger ett ej fullständigt ärligt svar.

En felkälla till frågan *"Har du kännedom om något av följande tandproblem hos katt?"* kan anses vara hur kattägare fick kryssa i förvalda tandproblem. Detta kan innebära att fler svarsalternativ kan ha kryssats i än vad kattägaren har kännedom av. Trots att enkäten var anonym kan det anses vara svårt för vissa att fylla i ett ärligt svar om att de inte har kännedom om något tandproblem. Frågan var ställd på ett eventuellt missvisande sätt vilket innebar att frågan blev en definitionsfråga gällande vad "kännedom" klassas som. Kännedom om något kan för vissa individer innebära att de bara har hört talas om det någon gång medan det för andra individer innebär att ha mer djupgående kunskap om sjukdomen och problemen. Avseende kunskap, har begreppet en stor innebörd. Begreppet kunskap innebär att veta eller känna till något, tillägnade genom studier eller erfarenhet (Nationalencyklopedin u.å.). Författarna angav begreppet kännedom i enkätstudierna och senare under skrivprocessen ansågs kunskap vara ett bättre passande ord. Detta i anledning av djupgående undersökning av respondenternas kännedom, kunskap samt applicering av kunskap till handling. Samtidigt är kunskap svårt att mäta och i enkäterna fick respondenterna självvupskatta sin kunskap, som sedan sammanfattades i resultatet.

Enkäten fick även ett antal bortfall, då vissa kattägare påbörjade enkäten och sedan avbröt den. De besvarade inte hela enkäten, vilket gör att deras resultat ej representeras i studien. Det kan spekuleras i huruvida enkäten ansågs vara för omfattande eller tidskrävande. Vissa målgrupper kan ha missats då enkäten enbart delades på ett antal forum på Facebook. Resultatet kan troligtvis ej appliceras på alla kattägare, enbart de som valde att svara på enkäten. Svarsfrekvensen på båda enkäterna blev högre än förväntat. Den höga svarsfrekvensen på framförallt Enkät 1 visar på ett stort intresse för ämnet tandvård hos kattägarna.

Enkät 2 mejlades ut till ett antal kontaktpersoner och urvalet var ett bekvämlighetsurval. Detta då djurkliniken och djursjukhusen som tillfrågades sedan tidigare har ett samarbete med Sveriges Lantbruksuniversitet. De tillfrågade kontaktpersonerna ombads vidarebefordra enkäten till de anställda på arbetsplatsen. Ett fåtal kontaktpersoner återkopplade att enkäten hade delats vidare till resten av

personalen. Trots det går det inte att säkerställa att alla inom den valda målgruppen har fått möjlighet att besvara enkäterna då det inte går att säkerställa att kontaktpersonerna har delat vidare enkäten. Dessutom fanns det risk för deltagandefel eftersom respondenterna själva fick välja om de ville delta. Risken för bortfall finns även här då vissa inte ville svara, hann svara eller såg mailet om enkäten. Huruvida resultatet är representativt för hela Sverige går inte att avgöra, då det inte framkommer vilka kliniker och djursjukhus som valde att delta i studien. En felkälla i Enkät 2 var när respondenterna ombads svara på om de hade erfarenhet av tandvård för katt. Det blev då en självuppskattning från respondentens sida. Det kan antas ha blivit ett subjektivt resultat, då olika respondenter kan tolka begreppet erfarenhet olika. Respondenten kan även överskatta eller underskatta sin egen erfarenhet och resultatet blir därför svårtolkat. Frågan borde ha omformulerats alternativt strukits från enkäten.

5.3. Vidare studier och förbättringsförslag

Ett antal enkätfrågor ansågs i efterhand vara överflödiga och de borde ha exkluderats från enkäten för att erhålla ett mer hanterbart resultat. Att genomföra fler nedbrytningar utifrån frågorna hade kunnat göras, exempelvis för att se hur erfarenhet inom ämnet tandvård är kopplat till hur länge respondenterna har arbetat inom yrket. På grund av arbetets omfattning och tidsåtgång var det ej möjligt.

För att få en bättre spridning av enkäten borde den ha delats på fler forum. Exempelvis i andra sociala medier, alternativt att den delades ut på plats till djurägare och personal på djurkliniker och djursjukhus. För en bättre överblick av enkätens spridning kunde även en fråga angående region ha ställts inom båda enkäterna. Detta för att kunna få ett mer representativt resultat för hela landet och upptäcka skillnader inom regioner. Genom att ha enkäten öppen under en längre tid ökar chansen att fler respondenter, från olika delar av landet, hittar och besvarar enkäten. Detta var inte möjligt i kandidatarbetet, på grund av tidsbrist samt arbetets omfattning. I framtida liknande studier vore det därför önskvärt att ha enkäterna öppna desto längre för att inhämta fler svar och uppnå ytterligare representativitet. Samtidigt går det dock inte att avgöra exakt hur många enkätsvar som krävs. Detta då det inte finns krav på registrering och märkning av katter i landet (Jordbruksverket 2020). Det innebär att det inte finns en exakt siffra på hur många katter samt kattägare som finns i Sverige. Därav går det inte att svara på hur många enkätsvar som krävs för att uppnå ett representativt svar.

Vidare studier inom ämnet vore önskvärt. Det finns generellt mindre forskning och studier på katters tandhälsa och profylaktisk tandvård jämfört med hundar. Specifikt vore fler kliniska studier på tandvård hos katt intressant. Mer inriktade

studier kan även göras, exempelvis avseende brachycephala kattraser och deras tandproblem. Eftersom internet var en sådan stor informationskälla bland respondenterna hade det varit intressant att utföra ytterligare studier angående detta. Ett exempel kan vara att undersöka vilka specifika hemsidor och forum som kattägare hämtar information ifrån. Detta för att se hur det kan påverka deras benägenhet att utföra profylaktisk tandvård. Även studier angående informationsförmedling inom ämnet hade varit önskvärt. Ett exempel kan vara att undersöka hur informationsförmedlingen kan förbättras och bli mer proaktiv, för att förbättra svenska katters välmående.

5.4. Konklusion

Resultatet från Enkät 1 visade att kattägare har kunskap om ett flertal olika tandproblem och tandsjukdomar samt vanliga symtom. Den kunskap som undersöktes var kattägarnas självuppskattade kunskap. Störst kännedom fanns om tandsten och tandresorption. Vilka tandsjukdomar och symtom som kattägarna hade kännedom om överensstämde med de sjukdomar och symtom personalen inom djursjukvården angav att de informerar om. Avseende profylaktisk tandvård visade resultatet att cirka hälften av respondenterna utförde åtgärder för att främja sin katts tand-/munhälsa. Tandborstning var den profylaktiska åtgärd flest kattägare utförde på sina katter. Dock är det endast ett fåtal kattägare som utför det dagligen, vilket krävs för att uppnå en fullgod effekt. Inom resultatet från Enkät 2 framgår det även att personal inom djursjukvården i störst utsträckning informerar om tandborstning. Personal inom djursjukvården informerar huvudsakligen via muntlig kommunikation till kattägarna.

Resultatet från båda enkäterna tyder på att kommunikation inom ämnet kan förbättras mellan personal och kattägare. Trots en generellt stor kunskap hos kattägare behövs ändå ökad compliance samt förståelse inom ämnet tandvård för att minska framtida tandproblem. Detta för att på sikt öka katters välmående.

Referenser

- Bellows, J., Berg, M.L., Dennis, S., Harvey, R., Lobprise, H.B., Snyder, C.J., Stone, A.E.S. & Van de Wetering, A.G. (2019). 2019 AAHA Dental Care Guidelines for Dogs and Cats. *Journal of the American Animal Hospital Association*, vol. 55 (2), ss. 49–69. DOI: <https://doi.org/10.5326/JAAHA-MS-6933>
- Buckley, C., Colyer, A., Skrzywanek, M., Jodkowska, K., Kurski, G., Gawor, J. & Ceregrzyn, M. (2011). The impact of home-prepared diets and home oral hygiene on oral health in cats and dogs. *British Journal of Nutrition*, vol. 106 (S1), ss. S124–S127. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0007114511000821>
- Clarke, D. & Cameron, A. (1998). Relationship between diet, dental calculus and periodontal disease in domestic and feral cats in Australia. *Australian Veterinary Journal*, vol. 76 (10), ss. 690–693. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1751-0813.1998.tb12284.x>
- Crossley, D.A., Tutt, C. & Deepprose, J. (2007). *BSAVA Manual of Canine and Feline Dentistry*. 3. uppl. Quedgeley: British Small Animal Veterinary Association.
- Dokuzeylul, B., Kayar, A. & Or, M. (2016). Prevalence of systemic disorders in cats with oral lesions. *Veterinární Medicína*, vol. 61 (No. 4), ss. 219–223. DOI: <https://doi.org/10.17221/8823-VETMED>
- Felton, S. & Chapman, A. (2013). *Basic Guide to Oral Health Education and Promotion*. 2. uppl. Chichester, West Sussex, UK: John Wiley & Sons, Ltd.
- Garanayak, N., Das, M., Patra, R.C., Biswal, S. & Panda, S.K. (2019). Effect of age on dental plaque deposition and its control by ultrasonic scaling, dental hygiene chew, and chlorhexidine (0.2% w/v) in dogs. *Veterinary World*, vol. 12 (11), ss. 1872–1876. DOI: <https://doi.org/10.14202/vetworld.2019.1872-1876>
- Gorrel, C. (2008). *Small animal dentistry*. Edinburgh: Saunders Elsevier.

- Gorrel, C., Andersson, S. & Verhaert, L. (2013) *Veterinary Dentistry for the General Practitioner*. Oxford: Saunders Ltd.
- Harvey, C., Serfilippi, L. & Barnvos, D. (2015). Effect of Frequency of Brushing Teeth on Plaque and Calculus Accumulation, and Gingivitis in Dogs. *Journal of Veterinary Dentistry*, vol. 32 (1), ss. 16–21 SAGE Publications Inc. DOI: <https://doi.org/10.1177/089875641503200102>
- Hayasaki, H., Saitoh, I., Nakakura-Ohshima, K., Hanasaki, M., Nogami, Y., Nakajima, T., Inada, E., Iwasaki, T., Iwase, Y., Sawami, T., Kawasaki, K., Murakami, N., Murakami, T., Kurosawa, M., Kimi, M., Kagoshima, A., Soda, M. & Yamasaki, Y. (2014). Tooth brushing for oral prophylaxis. *Japanese Dental Science Review*, vol. 50 (3), ss. 69–77. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jdsr.2014.04.001>
- Hennet, P., Servet, E. & Venet, C. (2006). Effectiveness of an Oral Hygiene Chew to Reduce Dental Deposits in Small Breed Dogs. *Journal of Veterinary Dentistry*, vol. 23 (1), ss. 6–12 SAGE Publications Inc. DOI: <https://doi.org/10.1177/089875640602300101>
- Holmstrom, S.E., Fitch, P.F. & Eisner, E.R. (2004). Chapter 4 - Dental Prophylaxis and Periodontal Disease Stages. I: Holmstrom, S.E., Fitch, P.F., & Eisner, E.R. (red.) *Veterinary Dental Techniques for the Small Animal Practitioner (Third Edition)*. Philadelphia: W.B. Saunders, ss. 175–232.
- Ingham, K.E., Gorrel, C. & Bierer, T.L. (2002). Effect of a Dental Chew on Dental Substrates and Gingivitis in Cats. *Journal of Veterinary Dentistry*, vol. 19 (4), ss. 201–204. DOI: <https://doi.org/10.1177/089875640201900403>
- Ingham, K.E., Gorrel, C., Blackburn, J. & Farnsworth, W. (2001). Prevalence of odontoclastic resorptive lesions in a population of clinically healthy cats. *Journal of Small Animal Practice*, vol. 42 (9), ss. 439–443. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1748-5827.2001.tb02497.x>
- Ingham, K.E., Gorrel, C., Blackburn, J.M. & Farnsworth, W. (2002). The Effect of Toothbrushing on Periodontal Disease in Cats. *The Journal of Nutrition*, vol. 132 (6), ss. 1740S–1741S Oxford Academic. DOI: <https://doi.org/10.1093/jn/132.6.1740S>
- Jordbruksverket (2018). *Ansvar och delegering*. Tillgänglig: <https://djur.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/djurhalsopersonal/arbetseinomdjurenshalsoochsjukvard/ansvarochdelegering.4.510b667f12d3729f91d800039.html> [2020-05-20]

- Jordbruksverket (2020). *Märk och registrera din hund*. Tillgänglig:
<https://djur.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/olikaslagsdjur/hundarochkatter/markochregistreradinhund.4.207049b811dd8a513dc8000442.html>
 l. [2020-05-03]
- Lopes Kubitza, F.M. & Anthony, J.M.G. (2019). Topical oral 1-tetradecanol complex in the treatment of periodontal diseases in cats. *Journal of Feline Medicine and Surgery*, vol. 21 (12), ss. 1141–1148. DOI:
<https://doi.org/10.1177/1098612X18820734>
- Maille, V. & Hoffmann, J. (2013). Compliance with veterinary prescriptions: The role of physical and social risk revisited. *Journal of Business Research*, vol. 66 (1), ss. 141–144. DOI:
<https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2012.09.006>
- Mata, F. (2015). The Choice of Diet affects the Oral Health of the Domestic Cat. *Animals*, vol. 5 (1), ss. 101-109. DOI: <https://doi.org/10.3390/ani5010101>
- Mestrinho, L.A., Runhau, J., Bragança, M. & Niza, M.M.R.E. (2013). Risk Assessment of Feline Tooth Resorption: A Portuguese Clinical Case Control Study. *Journal of Veterinary Dentistry*, vol. 30 (2), ss. 78–83 SAGE Publications Inc. DOI:
<https://doi.org/10.1177/089875641303000202>
- Milella, L. (2012). Prophylactic dental care in cats. *Veterinary Nursing Journal*, vol. 27 (1), ss. 14–16. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.2045-0648.2011.00137.x>
- Milella, L. (2015). Occlusion and malocclusion in the cat: What's normal, what's not and when's the best time to intervene? *Journal of Feline Medicine and Surgery*, vol. 17 (1), ss. 5–20. DOI:
<https://doi.org/10.1177/1098612X14560095>
- Nationalencyklopedin (u.å). *Kunskap*. Tillgänglig:
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/kunskap> [2020-06-02]
- O'Neill, D.G., Church, D.B., McGreevy, P.D., Thomson, P.C. & Brodbelt, D.C. (2014). Prevalence of disorders recorded in cats attending primary-care veterinary practices in England. *The Veterinary Journal*, vol. 202 (2), ss. 286–291. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tvjl.2014.08.004>
- Perrone, J.R. (2013). *Small animal dental procedures for veterinary technicians and nurses*. Oxford: Wiley-Blackwell.

- Perry, R. & Tutt, C. (2015). Periodontal disease in cats: Back to basics – with an eye on the future. *Journal of Feline Medicine and Surgery*, vol. 17 (1), ss. 45–65. DOI: <https://doi.org/10.1177/1098612X14560099>
- Reiter, A.M., Brady, C.A. & Harvey, C.E. (2004). Local and Systemic Complications in a Cat after Poorly Performed Dental Extractions. *Journal of Veterinary Dentistry*, vol. 21 (4), ss. 215–221 SAGE Publications Inc. DOI: <https://doi.org/10.1177/089875640402100402>
- Roudebush, P., Logan, E. & Hale, F.A. (2005). Evidence-Based Veterinary Dentistry: A Systematic Review of Homecare for Prevention of Periodontal Disease in Dogs and Cats. *Journal of Veterinary Dentistry*, vol. 22 (1), ss. 6–15. DOI: <https://doi.org/10.1177/089875640502200101>
- Sjaastad, Ø.V., Hove, K. & Sand, O. (2016). *Physiology of domestic animals*. 3. ed. Oslo: Scandinavian Veterinary Press.
- Southerden, P. (2010a). Review of feline oral disease: 1. Periodontitis and chronic gingivostomatitis. *In Practice*, vol. 32 (1), ss. 2–7. DOI: <https://doi.org/10.1136/inp.b5501>
- Southerden, P. (2010b). Review of feline oral disease: 2. Other common conditions. *In Practice*, vol. 32 (2), ss. 51–56. DOI: <https://doi.org/10.1136/inpract.32.2.51>
- Statens medieråd (2019). *Källkritik – en utmaning*. Tillgänglig: <https://statensmedierad.se/larommedier/kallkritikvemvadvarfor/kallkritikenutmaning.422.html> [2020-04-18]
- Vapalahti, K., Virtala, A.-M., Joensuu, T.A., Tiira, K., Tähtinen, J. & Lohi, H. (2016). Health and Behavioral Survey of over 8000 Finnish Cats. *Frontiers in Veterinary Science*, vol. 3 Frontiers. DOI: <https://doi.org/10.3389/fvets.2016.00070>
- Verhaert, L. & Van Wetter, C. (2004). Survey of oral diseases in cats in flanders. *Vlaams diergeneeskundig tijdschrift*, vol: 73 (5), ss. 331–340. Tillgänglig: <http://vdt.ugent.be/sites/default/files/art73507.pdf> [2020-04-29]
- Veterinary Oral Health Council (u.å). *Trial Protocol- Detailed Requirements*. Tillgänglig: http://www.vohc.org/protocol_details.html [2020-06-02]
- Watanabe, K., Hayashi, K., Kijima, S., S., Nonaka, C. & Yamazoe, K. (2015). Tooth brushing inhibits oral bacteria in dogs. *The Journal of Veterinary*

Medical Science, vol. 77 (10), ss. 1323–1325. DOI:
<https://doi.org/10.1292/jvms.14-0193>

World Health Organization (2020). *Oral health*. Tillgänglig:
<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/oral-health> [2020-04-29]

Tack

Vi vill rikta ett stort tack till följande Facebook-grupper: "*Perser & Exotic i Sverige*", "*Burmaägare på Facebook*", "*Kattälskarnas grupp*", "*Cornish Rex svensk grupp*", "*Devon Rex Sverige*" och "*Kattgruppen*", som lät oss dela vår enkät i sina gruppforum. Vi vill tacka alla respondenter som tog sig tid att svara på eller dela vår enkät. Ett stort tack till alla djursjukhus och djurkliniker med personal som tog sig tid att besvara vår enkät. Vi vill även tacka våra studiekamrater för deras hjälp och åsikter under arbetets gång. Sist vill vi rikta ett tack till vår handledare Johanna Penell för vägledning och råd under arbetsprocessen.

Bilaga 1

Kattägares kännedom om tandproblem samt kunskap om profylaktisk tandvård

Hej alla kattägare!

Vi är två studenter som läser vårt tredje och sista år på djursjukskötarprogrammet vid SLU i Uppsala. Den här enkäten är en del av vårt examensarbete och berör ämnet tandvård för katter samt informationsförmedling till kattägare från djurhälsopersonalen.

Problem med tänder och munhälsa är ett av de vanligaste och samtidigt mest dolda problemen hos våra katter. En god munhygien är mycket viktigt för ett långt och friskt kattliv.

För att resultaten och slutsatserna av undersökningen ska bli så bra som möjligt är vår önskan att så många kattägare som möjligt besvarar enkäten. Om du äger flera katter ber vi dig att besvara enkäten en gång per katt som du äger. Din medverkan är inte bara viktig för oss, utan kan i framtiden också bidra till en förbättrad tandhälsa hos katter och en ökad kunskap inom ämnet.

Enkäten är öppen fr.om. 8/2 t.om 22/2. Den består av maximalt 14 frågor och tar ca 5 min att genomföra.

Genom att kryssa i rutan nedan accepterar du att dina svar kommer behandlas anonymt och publiceras som en del av studentarbetet. Det är frivilligt att delta och det utgår ingen ersättning för deltagande.

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar,

Kristin Oscarsson
knos0003@stud.slu.se

&

Louise Axelsson Puurtinen
lepu0002@stud.slu.se

Jag accepterar villkoren

- ☐ Ja
- ☐ Nej

Sida 1: Du och din katt

(Sidan var aktuell för alla respondenter)

Vad stämmer in på din katt?

- ☐ Huskatt
- ☐ Raskatt, nämn ras:

Är din katt inne- eller utekatt?

- ☐ Innekatt
- ☐ Utekatt

Hur gammal är din katt?

- ☐ Yngre än 1 år
- ☐ 1–5 år
- ☐ 5–10 år
- ☐ 10–15 år
- ☐ 15+ år

Stämmer något eller några av nedanstående alternativ in på dig som kattägare? Flera alternativ går att kryssa i.

- ☐ Medlem i rasklubb
- ☐ Uppfödare
- ☐ Utställare
- ☐ Utställningsdomare
- ☐ Arbetar/har arbetat inom djursjukvård
- ☐ Inget av ovanstående

Har din katt tidigare behandlats för tandproblem?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

Sida 2: Tandproblem och information

(Sidan var aktuell för alla respondenter)

Känner du till något symtom på tandproblem hos katt?

- ☐ Nej
- ☐ Ja, följande: _____

Hur har du fått information om tandproblem hos katt? Flera alternativ går att kryssa i.

- ☐ Från personal på djurklinik/djursjukhus
- ☐ Via internet
- ☐ Via bok, tidskrift eller dylikt
- ☐ Från vän/bekant
- ☐ Från uppfödare/den jag köpt katten av
- ☐ Genom utbildning/kurs
- ☐ Vet ej
- ☐ Har ej fått information om det
- ☐ Annat, beskriv kort: _____

Har du kännedom om något av följande tandproblem hos katt? Flera alternativ går att kryssa i.

- ☐ Tandsten
- ☐ FORL (tandresorption)
- ☐ Gingivit (tandköttsinflammation)
- ☐ Tandlossning
- ☐ Tandfraktur (avbruten/sprucken tand)
- ☐ Bettfel
- ☐ Har ej kännedom om något av ovanstående problem

Vidtar du någon form av förebyggande/vårdande åtgärd för din katts tand-/munhälsa?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

Sida 3: Förebyggande åtgärder

(Sidan var aktuell för de respondenter som uppgav att de vidtar någon form av förebyggande/vårdande åtgärd)

Vilka av följande åtgärder vidtar du för din katts munhälsa? Flera alternativ går att kryssa i.

- ☐ Tandborstning
- ☐ Tandfoder
- ☐ Tandgodis
- ☐ Tandleksak
- ☐ Främjande tandprodukter (exempelvis pulvertillskott)
- ☐ Annat, beskriv kort: _____

Sida 4: Tandborstning

(Sidan var aktuell för de respondenter som uppgav att de vidtar tandborstning som förebyggande åtgärd)

Hur ofta borstar du tänderna på din katt?

- ☐ Varje dag
- ☐ Varannan dag
- ☐ Var tredje dag
- ☐ 1 gång per vecka
- ☐ 1 gång per månad
- ☐ Mer sällan

Sida 5: Avslutning

(Sidan var aktuell för alla respondenter)

Hur upplever du att information angående tandproblem och förebyggande tandvård för katt har förmedlats till dig på djurkliniker/djursjukhus?

- ☐ Mycket bra
- ☐ Bra
- ☐ Okej
- ☐ Dåligt
- ☐ Mycket dåligt

Finns det något du anser kan förbättras gällande informationsförmedling inom ämnet?
Beskriv kort nedan.

Sista frågan: Här kan du skriva eller kommentera om något du anser kan vara relevant för
vårt arbete.

Tack för din medverkan!

Om du har några frågor om enkäten är du välkommen att kontakta oss via mail.

Med vänliga hälsningar,

Kristin Oscarsson
knos0003@stud.slu.se

Louise Axelsson Puurtinen
lepu0002@stud.slu.se

Bilaga 2

Hur informerar djurhälsopersonal om att utföra profylaktisk tandvård hos katter

Hej!

Vi är två studenter som läser vårt tredje och sista år på djursjukskötarprogrammet vid SLU i Uppsala. Den här enkäten är en del av vårt examensarbete och berör ämnet tandvård för katter samt informationsförmedling till kattägare från djurhälsopersonalen.

Alla svar behandlas anonymt och det finns ingen möjlighet att spåra enskilda svar, svarande eller specifika djurkliniker/djursjukhus. Enkäten är öppen fr.om. 10/2 t.om 24/2. Den består av maximalt 14 frågor och tar ca. 5 min att genomföra.

Genom att kryssa i rutan nedan accepterar du att dina svar kommer behandlas anonymt och publiceras som en del av studentarbetet. Det är frivilligt att delta och det utgår ingen ersättning för deltagande.

Om ni skulle ha några frågor om enkäten eller vårt arbete är ni varmt välkomna att kontakta oss via mail.

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar,

Kristin Oscarsson
knos0003@stud.slu.se

& Louise Axelsson Puurtinen
lepu0002@stud.slu.se

Jag accepterar villkoren

- ☐ Ja
- ☐ Nej

Sida 1: Du och din arbetsplats

(Sidan var aktuell för alla respondenter)

En djurklinik definieras här som följande: "en mindre verksamhet som ofta är mer specialiserad, exempelvis på smådjur eller hästar. Djurkliniker tar oftast inte in patienter under längre tidsperioder och djur som måste behållas för vård hänvisas istället till djursjukhus. Kliniker har inte heller jour."

Arbetar du på:

- ☐ Djurklinik
- ☐ Djursjukhus

Vilken yrkesbefattning har du?

- ☐ Leg/tf veterinär
- ☐ Leg/tf djursjukskötare
- ☐ Djurvårdare

Hur länge har du arbetat inom yrket?

- ☐ 0–1 år
- ☐ 1–5 år
- ☐ 5–10 år
- ☐ 10–20 år
- ☐ 20–30 år
- ☐ 30+ år

Har du erfarenhet av tandvård för katter?

- ☐ Ja, mycket erfarenhet
- ☐ Ja, lite erfarenhet
- ☐ Nej, ingen erfarenhet alls

Sida 2: Tandrelaterade besök

(Sidan var aktuell för alla respondenter)

Har den klinik du arbetar vid möjlighet att ta emot tandrelaterade besök?

- ☐ Ja, utrustning finns tillgänglig för både mindre och större/avancerade ingrepp (exempelvis tandkirurgi)
- ☐ Ja, utrustning för mindre ingrepp finns tillgänglig (exempelvis PTR)
- ☐ Ja, men endast enklare fall (exempelvis tandbedömningar)
- ☐ Nej, vi tar inte emot tandpatienter

Brukar du ta upp information om profylaktisk tandvård samt tandsjukdomar med kattägare?

- ☐ Ja
- ☐ Ibland
- ☐ Nej
- ☐ Nej, enbart för hundägare

Sida 3: Profylaktisk tandvård

(Sidan var aktuell för de respondenter som uppgav svarsalternativen "ja" och "ibland" på frågan om de tar upp information om profylaktisk tandvård och tandsjukdomar med kattägare)

På vilket sätt ger du information om profylaktisk tandvård? Flera svarsalternativ går att kryssa i.

- ☐ Muntligt, jag ger grundläggande information
- ☐ Muntligt, jag ger kortfattad information
- ☐ Jag ger kattägaren en broschyr eller liknande
- ☐ Jag ger tips på hemsidor där kattägaren själv kan läsa in sig på ämnet
- ☐ Annat, beskriv kort: _____

I vilka sammanhang ger du information gällande profylaktisk tandvård? Flera svarsalternativ går att kryssa i.

- ☐ I samband med tandrelaterade besök
- ☐ Vid hälsoundersökningar
- ☐ Efter stationärvård
- ☐ Om katten har tydliga tandproblem
- ☐ Vid friskvårdsbesök
- ☐ Övriga besök

Hur ofta uppskattar du att du informerar kattägare inom ämnet tandvård?

- ☐ Dagligen
- ☐ 3–7 gånger i veckan
- ☐ 1–3 gånger i veckan
- ☐ Mer sällan

Brukar du ge någon av nedanstående rekommendationer till kattägare om profylaktisk tandvård? Flera svarsalternativ går att kryssa i.

- ☐ Tandborstning
- ☐ Tandfoder
- ☐ Tandleksak
- ☐ Tandgodis
- ☐ Främjande tandprodukter (exempelvis pulvertillskott)
- ☐ Annat, berätta vad: _____

Sida 4: Profylaktisk tandvård

(Sidan var aktuell för de respondenter som uppgav svarsalternativen "ja" och "ibland" på frågan om de tar upp information om profylaktisk tandvård och tandsjukdomar med kattägare)

Brukar du ge information till kattägare om någon eller några av följande tandsjukdomar/problem? Flera svarsalternativ går att kryssa i.

- ☐ Tandsten
- ☐ Tandresorption (FORL)
- ☐ Gingivit
- ☐ Tandlossning
- ☐ Tandfraktur
- ☐ Bettfel
- ☐ Jag ger inte information om något av ovanstående problem

Förmedlar du information till kattägare om vanliga symtom på tandproblem?

- ☐ Nej
- ☐ Ja, följande symtom: _____

Upplever du att du når fram till kattägarna och att ägaren förstår dig angående vikten av profylaktisk tandvård?

- ☐ Ja
- ☐ Till viss del
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

Sida 5: Avslutning

(Sidan var aktuell för alla respondenter)

Sista frågan: Här kan du skriva eller kommentera om något du anser kan vara relevant för vårt arbete.

_____

Tack för din medverkan!

Om du har frågor om enkäten är du varmt välkommen att kontakta oss via mail.

Med vänliga hälsningar,

Kristin Oscarsson
knos0003@stud.slu.se

Louise Axelsson Puurtinen
lepu0002@stud.slu.se

Bilaga 3

Fritextsvar från enkäten riktad till kattägare.

Bilaga 3.1 Fritextsvar från fråga 4.1.1 (Vad stämmer in på din katt?)

Följande raser nämndes i fritextsvaren:

"Perser"	"La Perm"	"Siames"	"Burmilla"
"Burma"	"Helig Birma"	"Cornish Rex"	"Brittisk långhår"
"Devon Rex"	"Neva masquerade"	"Russian Blue"	"Bengal"
"Brittisk korthår"	"Somali"	"Maine Coon"	"Europé"
"Ragdoll"	"Abessinier"	"Savannah"	"Korat"
"Sibirisk katt"	"Exotic"	"Abessinier"	
"Norsk skogskatt"	"Thai"	"Sphynx"	

Bilaga 3.2 Fritextsvar från fråga 4.1.2 (Hur har du fått information om tandproblem hos katt?)

"Erfarenhet"	infångare av hemlösa katter"	"Kontaktperson Agria"	kan påverka kunskapsnivån en aning kring munhygien hos katter"
"Min mamma var uppfödare"	"Erfarenhet av tidigare katter"	"Fb grupp"	
"Arbetar som tandhygienist"	"I alla kattgrupper man tillhör"	"Har ej fått aktiv information, utan det är via reklam och när man letar annan information om katterna på nätet som jag läser igenom lite allt möjligt"	"Grupper på FB"
"Var på en föreläsning via kattklubb"	"Kattklubben"		"Från mitt försäkringsbolag (Agria)"
"Lärt mig på vägen bl.a."	"Tv program"	"Egen tanke"	"Jag tar min katt till veterinären en gång om året. Då kollar de bl.a. munnen och de har sagt att det ser fint ut. Ingen mer info"
"Och genom att iaktta vad som hänt min katt"	"Försäkring"	"Grupper på FB"	
"Kattforum och på utställningar"	"Fb grupp"		"Lärare på skolan"
"Volontär för flera katthem och akut"	"Lärt mig med tiden, både genom internet, böcker, tidningar, en av mina tidigare katter hade FORL osv"	"Hade tidigare en katt som hade FORL"	
		"Arbetar själv inom tandvård, vilket kanske"	

Bilaga 3.3 Fritextsvar från fråga 4.1.3 (Känner du till något symtom på tandproblem hos katt?)

"Forl"	"Rött och blödande tandkött"	minskad aptit, förändrade matvanor, öppen mun etc."	"Rött tandkött, dålig andedräkt, vill inte äta"
"När tandköttet blöder, gingivit"	"Rött och ev. blödande tandkött"	"Röd tandköttsskant"	"Bl.a. tappar torrfoder, sväljer hela bitar, tandklappring, tandgnissling, salivering, avmagring, beteendeförändring"
"Dreglar"	"Illaluktande från munnen"	"Vill inte äta, går ner i vikt, dålig andedräkt"	"Svårt att äta"
"Illaluktande andedräkt, tuggar ensidigt, äter mindre"	"Illaluktande mun, dreglar, håller huvudet på sned när katten äter, tappar mat ur munnen när den äter. Påvisar smärta, saknar tänder, rött och svullet tandkött"	"Svårt att äta"	"Gingivit"
"Rodnat tandkött"	"Minskad aptit"	"Ömmar i munnen, dålig att äta"	"Forl, kronisk inflammation i tandköttet"
"Rodnat tandkött, problem att tugga, minskad aptit"	"Forl"	"Illaluktande mun, tandgnissling"	"Forl, tr"
"Tappar mat, ömmar vid beröring, svårt att tugga, dålig lukt"	"Forl, gingivit"	"Öm i munnen, äter dåligt"	"Bland annat problem att tugga, smärta"
"Syns ganska tydligt på kattens tand när den börjar få tandsten"	"Rött tandkött, svårigheter att äta, minskad aptit, kliande/besvär utanpå munnen"	"Tandsten, tandlossning, forl"	"Svårt att äta"
"Inflammerat tandkött, svårigheter att tugga på båda sidorna, ätsvårigheter i allmänhet"	"Illa lukt"	"Rött tandkött, tuggar med huvudet på sned, tappar mat, dålig lukt från munnen, tandsten osv."	"Tuggar dåligt, dreglar, luktar illa"
"Vill inte äta, går ner i vikt"	"Svårt att äta, inflammerat tandkött, slickar sig okontrollerat på kroppen"	"Forl, tandrotsböld"	"Nedsatt matlust, dålig andedräkt, rött-svart tandkött"
"Forl"	"TR/Forl, tandsten, infektion i munnen, gingivit osv."	"Slutar äta, tuggar bara på en sida, går ner i vikt, rött tandkött"	"Klappar med tänderna, svårt att äta, dålig andedräkt"
"Tandsten, tandlossning"	"Dreglar, tuggar på ena sidan, tappar mat, förändrat allmäntillstånd etc."	"Forl- katten tappar tänder. Svårt att upptäcka om man inte regelbundet kollar kattens tänder"	"Dreglar, dålig andedräkt (mer än vanligt), äter sämre"
"Lösa tänder, rött eller blödande tandkött"	"Rodnad, svullnad i tandköttet"	"Dålig andedräkt, tuggar knastrande, rött tandkött"	"Rött tandkött"
"Forl"	"Tandsten"	"Rött tandkött, dålig lukt, problem att tugga mm"	"Dreglar, jag ser i matskålen om hon har tuggat (då ligger det smulor i botten)"
"Smärta vid forl. Rött och svullet vid inflammerat tandkött"	"Svårt att äta, tandsten, luktar illa ur munnen"	"Ändrade matvanor. Rött tandkött. Dålig andedräkt"	"Svårt att tugga, dålig aptit, beteendeförändringar"
"Svårt att äta, avmagring, rodnad i tandkött, man ser beläggningar på tanden och tandköttet kanske gråaktiga"	"Tandsten, äter dåligt, luktar illa ur munnen"	"Rött tandkött, lukta illa, ändra tugg/ätbeteende, smula när katten äter/tappa mat, gnissla tänder, förändrat humör, dreglar"	"Svårt att tugga"
"Illaluktande andedräkt, rött tandkött, katten sväljer torrfoder helt utan att tugga, lösa tänder"	"Rött/irriterat tandkött runt tänder, tandsten, matvägran, forl"	"Rött tandkött"	"FORL, tandlossning, tandköttinflammation"
"Tandlossningsproblem"	"Matvägran"	"Dålig andedräkt"	"Tappar mat/godis den försöker äta. Håller munnen lite öppen jämt. Rött tandkött"
"Forl"	"Tandsten"	"Rött tandkött"	"Rött tandkött. Vill inte äta. Synlig plack"
"Svårt att äta (vägrar ex. torrfoder), luktar illa i munnen, synlig tandsten"	"Gingivit"	"Dålig andedräkt"	"Äter på ena sidan, kastar omkring med maten, luktar illa ur munnen"
	"Svårt att äta, smärtpåverkad"	"Rött tandkött"	"Tuggar på ena sidan, slänger omkring med maten, luktar illa ur munnen, känslig mot att kolla/känna i munnen"
	"Plack, rodnad tandkött, ökad salivering, att katten petar med tassarna runt munnen,	"Rött tandkött"	

andedräkt, svårighet att äta"	matlust. Illaluktande mun"	"Svårigheter att äta, rött tandkött, dålig andedräkt, smärta"	tand, känslig vid beröring vid tanden, darrande med käken"
"Luktar illa ur munnen, vill inte längre äta hård mat"	"Svårt att äta eller vill inte äta alls. Rodnad i tandkött vid tänderna"	"Illaluktande andedräkt, rött tandkött"	"Blödande tandkött, infekterat tandkött, smärta vid ätande, slickar konstigt"
"Rodnad i tandkött, visar svårighet att äta, uppkrypande tandkött"	"Svårt att äta"	"Bl.a. dålig andedräkt, äter dåligt eller inte alls, ont vid beröring, synlig tandsten"	"Dregla, dålig aptit, dålig andedräkt, tuggar ensidigt, nysningar"
"Forl"	"Dålig andedräkt, rött tandkött, röda tandköttsskanter, tandsten, svårt att tugga, låg och dra sig undan, vill inte att man rör runt munnen, äter långsamt, tappar bitar, tuggar inte ordentligt, sväljer maten hel osv."	"Illaluktande andedräkt, rött tandkött"	"Tuggar dåligt/på ena sidan, förändrar aptit, dålig andedräkt, pålsen sköts sämre, osv"
"TR/FORL"	"Matvägran, nedstämdhet"	"Röd i tandköttet. Tecken på smärta"	"Förändrad matlust, dålig andedräkt, tuggar enbart på ena sidan, pålsen sköts sämre"
"Tandsten, rött tandkött, dålig andedräkt"	"Rött och irriterat tandkött. Luktar illa i munnen. Problem att äta"	"Rött tandkött nära tänderna"	"Luktar illa ur munnen, dreglar, äter sämre, stressad, vresig, inflammerat rött tandkött"
"Forl"	"Slutar äta"	"Inflammation och tandsten"	
"Tandsten, rött tandkött, dålig andedräkt"	"Dålig andedräkt, matvägran"	"Forl, tandsten"	"Aptitförlust, rodnat/svullet tandkött"
"Parodontit och gingivit forl och stomatit"	"Dålig andedräkt"	"Äter sämre"	"Tandsten, rodnad i tandköttet, trasig tand"
"Rött tandkött"	"Märken på tänderna, rött tandkött, dålig andedräkt, svårt att tugga"	"Tandsten, rodnad i tandköttet, trasig tand"	"Dålig andedräkt, svårigheter att äta/äter inte, rött/lättblödande tandkött"
"Tandsten, rött tandkött, dålig andedräkt"	"Tandsten, karies"	"Ont i munnen, tandlossning, missfärgat tandkött"	"Illaluktande andedräkt, röda/lättblödande slemhinnor, svårigheter/vill inte äta"
"Dreglande"	"Tandsten, inflammerat tandkött"	"Ovilja att äta"	"Forl, stomatit"
"Dålig andedräkt, dålig aptit, släpper maten/har svårt att tugga, rött/svullet tandkött, slöhet/irritation"	"Att katten kan få ont i munnen"	"Tandsten, tandlossning"	"Bristande aptit. Förändrat beteende, smärta då katten äter, rött tandkött, lukta illa i munnen mm"
"Minskad aptit, dreglar mycket, ändrat beteende, luktar illa från munnen, slickar bort pålsen"	"Röd rand vid tänderna"	"Rött tandkött, tandsten, minskad aptit"	"Matvägran, dålig lukt, viktminskning"
"Rött tandkött"	"Dålig lukt i munnen, lösa tänder, tandsten"	"Gingivit, smärta, vill ej äta"	"Rött tandkött, svårt att äta, dålig andedräkt, nedstämd/orolig p.g.a. smärta"
"Dålig andedräkt, minskad aptit, smärta, blödande tandkött"	"Röd/irriterad i tandköttet, svårt att tugga hårda kulor"	"Rött ilsket tandkött, problem med att tugga/tuggar på en sida, minskad matlust, illaluktande andedräkt"	"Dålig andedräkt, missfärgade tänder/tandkött, svårt att äta"
"FORL"	"Slutar äta och går mycket snabbt ner i vikt"	"Ömmande tandkött, rött tandkött, svårt att äta eller aptitlöshet, tandsten"	"Svullnad, rödhet, svarta fläckar, skador"
"Rött tandkött"	"Rött tandkött, tandsten"	"Inflammerat tandkött"	"Rött tandkött, svårt att äta, dålig andedräkt, nedstämd p.g.a. smärta"
"Aptitlöshet, tandlossning, tandkött som blöder"	"Dålig andedräkt, svårt att tugga maten"	"FORL"	"Forl, tandsten"
"Aptitlöshet, tandlossning, tandkött som blöder"	"Illaluktande andedräkt, rött tandkött"	"Problem att tugga, dålig aptit, kliar sig runt munnen"	"Svårt att tugga mat, viktmedgång, dålig andedräkt"
"Katten visar att den har ont, vill inte äta, är grönig, dåligt tandkött"		"Rött och ev. svullet tandkött, missfärgad"	
"Dålig andedräkt, aggressivitet/irritabel, matvägran"			
"FORL"			
"Rött tandkött och blödande. Tappad"			

"Förändrat allmäntillstånd, rött tandkött, svårt att äta, avvikande beteende såsom att gömma sig"	"Rött tandkött, dålig aptit"	tandproblem/smärta i munnen, diffusa symptom som t.ex. nedsatt AT kan vara p.g.a. tandproblem. M.m."	"Ovilja att äta, äta lite men ofta, hacka tänder, äta på ena sidan mm"
"Tandsten, äter sämre, dreglar, rött tandkött"	"Tandsten, FORL, avslagen tand mm"		"Rött irriterat tandkött, tandsten, tandlossning"
"Tandsten, inflammerat tandkött"	"Sämre aptit, dålig andedräkt, inflammerat tandkött"	"Illaluktande andedräkt"	"Trasiga tänder, tappa tänder, forl, tandsten, röd i mun"
"Tandsten och dålig andedräkt"	"Forl, parodontit, gingivit, stomatit"	"Sjukdomar: parodontit, tandresorption. Gingivit, halitosis mm"	"Vill inte äta. Drar sig undan och sover extra mycket"
"Bristande aptit, svårt att tugga, ökad saliv, nedstämdhet eller irritation"	"Rött irriterat tandkött, dålig andedräkt, dreglar, ovilja att äta"	"Rött tandkött, svårigheter att äta"	"Forl"
"Dregel, dålig andedräkt, synlig status"	"Tvecklar att äta"	"Katten verkar ha problem att tugga"	"Dålig andedräkt"
"Inappetenz"	"Rött tandkött, tappat framtänder, dålig andedräkt"	"Rött tandkött, svårigheter att tugga osv"	"Ändrat beteende, felkissning, aggressivitet, svårt att äta"
"Problem med viss mat"	"Irriterat tandkött, vikttnedgång, dålig andedräkt, dålig aptit"	"Blödande tandkött"	"Rött tandkött, dåligt att äta"
"Dålig andedräkt"	"Tandsten"	"Slutar äta"	"Avvikelser vid ätande (tappar mat, föredrar mjukt foder, kan inte tugga torrfoder), illaluktande andedräkt, rodnad i munhålan (tandköttet), synlig tandsten"
"Dålig andedräkt, rött tandkött"	"Svårigheter att äta, sämre på att vårda pälsen samt rodnad i tandköttet"	"Blödande tandkött"	"Dålig andedräkt, rött tandkött, tandsten, äter sämre mm"
"Minskad aptit, illaluktande mun"	"Dålig lukt"	"Rött tandkött. Tandsten"	
"Äter dåligt eller långsamt, undviker att tugga mat, kastar i sig hårt foder tuggat som ibland kräks upp ibland, vill inte ha torrfoder. Röda slemhinnor i munnen, tänder som ser missfärgade ut, tappar tänder. Äter bara på en sida med tänderna, smaskar och tappar mat, dålig andedräkt. Ser sned ut i ansiktet. Blinkhinnor framme (kan förstås betyda en massa annat också), katter fixar runt med tänderna i munnen, gnager på saker. Har ont och drar sig undan alt blir aggressiv"	"Minskad matlust"	"Nedsatt aptit, nysning av blod (elak tand som gått upp i bihålan", drastisk vikttnedgång, lågstämd, tandsten"	"Dålig andedräkt, rött tandkött, tandsten, äter sämre mm"
	"Minskad aptit, svårighet att tugga, smular med maten, saliverar, aggression, svullnad runt ansikte/hals"	"Rött tandkött som kryper upp på tänderna. Tuggar ojämnt, vrider på huvudet. Gagging reflex om en klämmer på ömt tandkött"	"Inflammerat tandkött, svårt att tugga eller tappar mat, saliverar, rädd om munnen, viktninskning"
	"Dålig lukt från munnen, håller huvudet snett när han tuggar"	"Svårt att äta, rött/lättblödande tandkött, luktar illa i munnen"	"Rött tandkött"
	"Salivering, smärta, svullnad, minskad aptit, svårighet att tugga, smular med maten"	"Äter sämre, tandsten, tappar en tand"	"Äter och dricker sämre"
	"Bristande aptit, tappar ut mat, sover mer, drar sig undan"	"Kan äta dåligt, ev. försämrat allmäntillstånd?"	"Inflammerat tandkött, ovillig att äta, svart tandsten"
"Rött tandkött"	"Äter dåligt undviker att tugga maten på sidan med tandproblem, dålig andedräkt, allmänt nere och tillbakadragen och ibland vresig p.g.a. tandont"	"Röd i tandköttet, missfärgade tänder, dålig andedräkt, minskad aptit"	"Rött tandkött"
"Rött tandkött, dålig andedräkt"	"Beläggning på tänderna= Tandsten, fickor mellan tandkött och tand p.g.a. tandlossning, rött tandkött p.g.a. inflammation, lösa tänder p.g.a. tandlossning/forl, ovilja att äta kan betyda	"Svårt att tugga, tappar mat, luktar illa, rött svullet tandkött, viktninskning, ovilja att tvätta pälsen"	"Rött tandkött, dålig andedräkt, missfärgad emalj och svårt att äta"
"Rött svullet tandkött, smärta (ändrat ätmönster", dålig andedräkt, tandsten"		"Hacka tänder, äta med ena sidan, grinig, ovilja borsta tänderna, m.m. m.m."	"FORL"
"Matvägran, smärta vid beröring av tänder och tandkött, illaluktande mun, tuggar på en sida i munnen"		"Tandsten- gingivit-parodontit- Forl"	"Forl, tandsten"
			"Minskad aptit"
			"Lukt, problem att tugga, irriterat tandkött"
			"Forl"
			"Minskad aptit, ökad salivering, dålig andedräkt"
			"Nedsatt aptit, röd gingiva, vikttnedgång,

svårigheter att tugga, svullnad kring munnen, salivering etc.”	”Svårt att äta, äter på ena sidan, vill inte äta, röd i tandköttet”	”Backar bort från maten”	”Svårt att äta, luktar illa i munnen, blödande och ömmande tandkött”
”Röda slemhinnor, tandsten”	”Minskad aptit, ökad salivering, nedsatt AT överlag p.g.a. kan inte äta”	”Inappetens, saliverar, aggressivitet för smärta”	”FORL, tandsten”
”Tandlossning”	”Forl, inflammerat tandkött, tandsten”	”Det min katt hade var inflammerat tandkött och karies”	”Tappar vikt”
”Tandsten”	”Gingivit, forl, felväxt tand”	”Ingen aptit, svårt att tugga”	”Saliverande, svullnad/rodnad i tandkött, svårigheter att äta”
”Nedsatt aptit, salivering, smärta (t.ex. går och gömmer sig), undviker den dagliga tandborstningen etc.”	”Tandsten synlig och rött inflammerat tandkött, lutande huvud, kraftsande mot öra”	”Tandsten, FORL”	”Rodnad tandkött, tandsten, tandlossning, sår i munnen, dreglande, ovilja att äta, förändrat beteende, viktnedgång m.fl.”
”Svårigheter att tugga, inflammerat tandkött, hängighet”	”Mörkt tandkött, illaluktande tandkött, att katten visat att de har ont i munnen”	”Rött tandkött, tandsten, trasiga tänder (TR), dålig andedräkt, ovilja att äta hårt foder, smärta vid ”pill” ”	”Tandsten (brun beläggning), andedräkten, kan påverkas av njurar och då t.ex. urinera ofta”
”Irriterat tandkött, blödande tandkött, ilningar, tandlossning”	”Dålig aptit, svårt att tugga, saliverar, kliar sig mot munnen”	”Forl”	”Inappetens, inflammerat tandkött, dålig andedräkt”
”Skallrar med käken när man är där och pillar, tuggar så att det faller ut smulor, tuggar bara på en sida, smärta, uppdraget tandkött, illaluktande mun”	”Illaluktande andedräkt, nedstämd/aggressiv, dreglar, svårt att äta”	”Tuggar bara på ena sidan”	”Minskad aptit, salivering, kliar sig runt munnen”
”Dålig aptit, illaluktande andedräkt”	”Forl, tandsten”	”Dålig andedräkt, problem att äta”	”Periodontit”
”Dålig andedräkt”	”Rött, svullet tandkött, tandsten, tandlossning, vill ej äta torrfoder”	”Rött/blödande tandkött. Sämre aptit, dålig lukt från munnen”	”Minskad aptit, illaluktande mun, svullnader i ansiktet”
”Tappar mat när de äter, gnisslar tänder, rött/irriterat och/eller blödande tandkött, tuggreflex när man trycker mot tandköttet”	”Tandsten, tandlossning, forl”	”Forl”	
		”Svullet tandkött, tuggsvårigheter”	
		”Dålig andedräkt”	
		”Äter dåligt, nedsatt allmäntillstånd, avmagring”	

Bilaga 3.4 Fritextsvar från fråga 4.1.4 (Vilka av följande åtgärder vidtar du för din katts munhälsa?)

”Olika rek av vet”	”Skrapar hos veterinären regelbundet”	”Försökt ge tuggpinnar men det gick inte hem”	någon gång i veckan som också hjälper till att hålla tänderna rena”
”Får ben att tugga på”	”Lämnar in på klinik kontinuerligt”	”Årlig kontroll hos veterinär”	”Ben (kycklinghals och liknande), segt kött”
”Besöker tandhygienist”	”Kontroll hos veterinär”	”Ger ej olämplig mat. Kontrollerar tänderna”	”Får hjälp med underhåll av veterinär”
”Tandgel”	”Ett bra foder och noggrann kontroll av kattens ev. tuggförändringar, andedräkt, veterinärbesök, mm”	”Råa kycklinghalsar och andra ben”	”Hårdfoder och regelbundna besök hos veterinär för att ta bort tandsten”
”Katten äter regelbundet ben och rätt kött”	”Koll hos vet, tagit tandsten”	”Årlig kontroll hos veterinären”	”Stomodine, mungel”
”Foder utan socker”		”Råa ben från kyckling”	”Pulver som man strör över maten samt aphus buccat gel”
”Veterinär”		”Mina katter äter MUSH färskfoder och ben t.ex. kycklinghals	
”Låter dem tugga ben”			
”Råa kycklingvingar och större köttbitar”			

"Bra naturlig kost, inget torrfoder"	"Svår katt att borsta tänderna på, låter henne tugga på tandborsten mer än faktisk borstning"	Direkt efter inhaleringen får han mat (blöt!) för att "skölja munnen" från ev. smårester av inhaleringen som annars riskerar påverka munhälsan negativt"	"Ger råa kycklingben. Har borstat tänderna, men blir sällan av, är ej uppskattat. Tagit bort tandsten hos veterinär"
"Råutfodring. Även hela ben"	"Köper lämpligt foder till äldre katt"	"Ger ben att gnaga på (olika kycklingben vanligtvis"	"Regelbunden kontroll"
"Tandstensborttagning"	"Årlig kontroll hos vet"	"De brukade tidigare få råa kycklingvingar men nu har han inte så många tänder kvar. Tänderna kollas varje år"	"Tandkoll hos veterinär"
"Årlig kontroll av tänder hos veterinär"	"Åtgärd hos veterinär"	"Rengöring med Corsodyl"	"Regelbundna besök hos tandläkaren"
"Var tvungen att dra ut alla hans tänder"	"Borstning då och då; prövat tandgodis och tandleksak utan framgång, katten gillar det ej"		"Kollar hos veterinär varje år"
"Råa kycklingvingar"	"Min katt har astma och får kortison inhalerat morgon och kväll."		"Årliga kontroller hos veterinär"
"Får råa, hela ben som en del av maten"			"Årligt besök hos veterinär"
"Rengöring hos veterinär"			
"Råa ben att tugga på"			

Bilaga 3.5 Fritextsvar från fråga 4.1.6 (Finns det något du anser kan förbättras gällande informationsförmedling inom ämnet?)

"Veterinärkliniker är inte tandläkare och ofta både ovetandes och ovilliga till behandling"	bli jättedyr för kattägaren"	tandborstning är det absolut bästa förebyggande så att fler faktiskt tar steget och försöker vänja sina katter vid det. Många tycker fortfarande det är skrattretande, syns ofta i medier	"Att man lär ut symptom"
"Nej"	"Mer kunskap om hur tandvård kan gå till, så att det är acceptabelt för katten. Tips på tandkrämer som inte smakar illa för katten. Tydlighet om huruvida tänder som är angripna av forl kan upptäckas utan sövning/sedering - fått olika info"	"Info om förebyggande och hur. Det är inte enkelt när man får med en tandborste hem med råd att borsta. När katten är mindre samarbetsvillig. Tips om hur och alternativ till borstningen"	"Mer information över lag"
"Mer info om förebyggande åtgärder och tandkoll i samband med alla veterinärbesök"	"Mycket mer info bör ges vid vaccinationer och det bör alltid göras en lätt koll vid en vaccination"	"Fick höra att torrfoder var bra mot tandsten"	"Tycker att en folder om bl.a. FORL ska delas ut på djurkliniker och djursjukhus när katter kastreras, chippas eller märkas"
"Varje gång vid vaccinering ex"	"Har aldrig sökt vård"	"Har aldrig fått någon information och jag har varit på olika veterinärstationer. Så någon information alls hade varit bra"	"Rent allmänt så tycker jag att man borde prata mer om tandborstning/förebyggande åtgärder, redan när folk köper/adopterar en kattunge"
"Framförallt kunskap om förebyggande åtgärder utöver tandborstning. Att torrfoder skulle förebygga t.ex. tandsten är ju inte riktigt korrekt"	"Att man alltid kollar tänderna om katten är hos veterinären"	"Öppna föreläsningar på t ex djurkliniker, kattklubbar, på utställningar eller i större djuraffärer kring hur man upptäcker symptom och kan förebygga det kanske hade varit bra"	"När man köper en katt och gör vet.besiktning borde sådan information förmedlas"
"Många inom yrket behöver uppdatera sig och sluta ge rådet att torrfoder är bra för tänderna. Bara det är en början på bättre munhälsa för katter, att rätt information faktiskt sägs"	"Att vet kollar igenom tänderna ordentligt i samband med vaccination"		"Att undersöka munnen på varje katt vid ex vaccinering, kastrering. Ber mina kattungeköpare att göra en hälsokontroll varje år. Som vid en bilbesiktning"
"Har inte fått information"	"Folder med bilder på tandborstning mm"	"Att all tandborstning är bra, även om man inte borstar minst 5 dagar/vecka"	
"Inte alla djurkliniker befattar sig med tandproblem hos katter. Ej heller försäkringsbolag! Kan	"Information"		"Mer info kring hur länge det krävs att man borstar, att det räcker med vatten eller om det rekommenderas medel, hur man lär en katt på ett positivt sätt"
	"Tycker det är viktigt att få upp ögonen för alla kattägare att daglig		

”Kanske broschyrer eller muntlig information vid besök. Givetvis info på hemsida. Kanske påminnelser i sociala medier”	katter för kroniska smittor herpes och calicivirus m.fl.”	”Tja, känns som vi ofta är hos veterinären. Ärligen för vaccination men även för att de varit sjuka. Ingen har nånsin sagt nåt”	”Ska finnas med information vid köp/övertagande. Veterinärer måste bli bättre på att informera av katt”
”En bra oberoende informationsfolder (ej från tex fodertillverkare) med beskrivning av de olika diagnoserna samt förebyggande åtgärder, att få med från veterinär vid tex kastrering/vaccinering etc.”	”Det hade varit bra om veterinärer upplyser om värdet av daglig tandborstning INNAN tandproblem uppstått”	”Kunde vara bra med mer information från försäkringsbolag”	”Min katt har de alltid sagt att hon har jättefina tänder ingen tandsten eller liknandes. Sen en dag så hade en av hennes hörntänder gått helt av”
”Att ge ut information överhuvudtaget, detta är inget de flesta pratar om”	”Önskar att veterinären kunde upplysa om värdet av regelbunden tandborstning även innan tandproblem uppstått”	”Kommer in på något”	”Kanske något som alltid bör tas upp om det är ett så vanligt problem? Har aldrig hört något av en veterinär”
”Vid inledande kastrering om man gör det på ung katt, kanske en folder eller vad den specifika rasen kan ha tendens för. Inte säkert att alla får det via ex uppfödare eller rasklubb”	”Att veterinärer är noga med att upplysa kattägare hur viktigt det är att sköta kattarnas munhygien”	”Att det bör nämnas mer noggrant av veterinär, påminnelse typ, när man är på besök att vaccinera”	”Mer riktad information. Hade ingen koll på att forl fanns förrän min äldre katt blev drabbad”
”Mer info om man kommer med en kattunge”	”Det hade varit bra om veterinärer kunde upplysa om värdet av daglig tandborstning även innan tandproblem uppstått”	”Ja vid besök hos djurklinik borde de prata och ge info”	”Nej”
”Att överhuvudtaget få information”	”Fler tips på åtgärder för att kunna förhindra tandproblem. Enbart fått ett tips och det är tandborstning som i just vårt fall ej kan genomföras”	”Tydligare info”	”Ge en broschyr vid första veterinärbesöket”
”Vikten av att borsta tänderna och ge tandtugg kommer sällan på tal hos veterinären”	”Även ge tips på åtgärder innan symtom börjat visats”	”Broschyr till kattungeköpare. På apotek och vet praktiker också”	”Informera om symptom när det kommer till tandproblem”
”Nämna vikten av förebyggande tandvård vid ex årsvaccinationen”	”Veterinärer kan bli bättre på att berätta om det”	”Tandkräm vilken sort? Har upplevt att olika tandkräm ger olika bra resultat”	”Kanske att registrerade uppfödare skulle lägga grunden för tandhälsa när katten är liten. Det skulle också öka informationen om katters tandhälsa”
”Att veterinärer utbildar sig mer inom ämnet då många skriker forl till alla stackars kattägare och drar tänder. Och efter visar det sig att det inte var forl utan gingivit som kunnat lösas med tandborstning och klorhexidin”	”Man kunde kanske få en bok om kattens skötsel när man köper katten eller när man är hos veterinären för första gången”	”Informationsblad, mer ingående vad för olika symtom etc.”	”Jag hade önskat mer information i allmänhet. I mitt fall har katten FORL och den mesta information om det har inte kommit på djursjukhus, utan internet”
”Infoblad bl.a.”	”De hade kunnat göra t.ex. mer reklam om det kanske”	”Att symtom på dålig munhälsa hos katt kan misstas för annat. Viktigt med ordentlig undersökning och tandröntgen”	”Mer information gällande olika tandsjukdomar”
”Har inte givits någon information”	”Verkar som att det är ett vanligt problem, man borde kanske fråga fler kattägare om deras tandskötningsrutiner och lämna ut informationsblad”	”Öka kännedom om smärtreaktioner samt om tandproblem”	”Förebyggande information vid t.ex. vaccinering om vilka tecken det finns på tandsjukdomar som tex forl eller informationsblad i väntrum eller via tex klinikens facebook sida. Alt skicka med ett informationsblad hem om olika sjukdomar och symptom, vad det kan leda till och hur man förebygger”
”Verkar vara få kattägare/uppfödare och till och med få veterinärer som känner till sambandet virusinfektion/ tandköttsinflammation. Det vore bra om uppfödarna testar sina	”Nej”	”Information om förebyggande hade varit toppen”	”Sätta upp tydliga broschyrer på kliniker
	”Information hur man förebygger”	”Sluta säga att torrfoder främjar tänderna”	
	”Vid tex kastration eller vaccination kunde man få information. Eller via sitt försäkringsbolag, hur man tar hand om kattens tänder”	”Noggrannare kontroll av tänderna vid undersökning”	
		”Information om förebyggande hade varit toppen”	
		”Tydligare info”	

med information om risker för tandproblematik. Informera om hur ofta/varför man bör borsta tänderna på sitt djur vid vaccinationer till exempel"	kan göra något förebyggande"	hemlämning efter PTR måste personalen trycka på med vikten av att borsta tänderna där den mekaniska rengöringen är det som ger allra bäst effekt. Informera djurägare att ta tandsten och dra tänder är dyrt!! För att då motivera dem till att ta hand om kattens tänder"	"Min veterinär sa bara "det är svårt att borsta tänderna på en katt!" när jag frågade om det. Men sen har jag läst hos andra källor på nätet att tandborstning är viktigt. Jag vet dock inte hur jag ska få min vuxna katt att gå med på det"
"Information vid vaccinationsbesök årligen och kontroll samtidigt"	"Bästa vore nog att ta upp det vid vaccination (då många ägare gör just detta)"	"Hur viktigt det är att öva tandborstning direkt på kattungens"	"Vet ej"
"Flyers på kliniker hade varit bra så man kan ta med dem hem, informationsmejl 2-3 gånger per år!"	"Kanske dela ut något informationsblad från din veterinär när du skriver in din katt första gången. Eller att bolaget du försäkrar din katt hos skickar ut information om det"	"Tips på behandling eller hur man förebygger. T.ex. tandkräm? Någon speciell mat?"	"Gärna info vid den årliga vaccinationen. Ett infoblad kanske"
"Kanske att man får infoblad om katters hälsa"	"Information från försäkringsbolag, tex för dem som sällan eller aldrig är med sin katt på klinik och därmed får mycket begränsad information därifrån"	"Vet ej"	"Tandborststeknik"
"Jag har aldrig fått någon information om tandvård alls"	"Att tandproblem inte gäller på försäkringen"	"Mer info om symptom samt priser för behandlingar och koll då detta brukar vara dåligt formulerat"	"Bättre hjälpmedel till katt, hundar har dentasticks och då borde det finnas något liknande till katt (vet att inte katter gillar att tugga och gnaga men borde finnas något annat sätt) tandborstning är svår på katt då tandborstarna är stora och klumpiga"
"Att vet/sjukvårdare frågar om ägaren ägnar sig åt tandskötsel på sin katt, även om besöket inte handlar om tänder/munnen. Då ger det personalen en chans att informera och tipsa om olika förebyggande åtgärder. Just eftersom att det är så vanligt med tandproblem"	"När man köper katten/adopterar katten så kan den som säljer ge lite info om ämnet och vad man kan göra för att undvika tandproblem"	"Genom försäkringsbolagen, sociala medier och övrig media"	"Tandborststeknik"
"Mer allmän upplysning från sjukvårdare/vet om förebyggande tandvård, även vid besök som inte gäller tandproblem"	"Skriftlig information"	"Vikten av att faktiskt borsta tänderna (framför allt efter ingrepp) dvs vilka följder som sker annars"	"Broschyr om ämnet som delas ut vid t.ex. kastrering, vaccination eller annat besök hos veterinär"
"Ge ut bättre information från veterinären"	"Påminna djurägare att det är viktigt med förebyggande åtgärder, samt att själva kolla sin katts mun emellanåt"	"Följder av att inte borsta tänderna, mer konkreta exempel"	"Har inte fått någon information någonsin vad jag kan minnas. Så någonting, en folder, vad som helst"
"Tydligare information på hur man kan förebygga problem. De få gånger jag varit hos veterinär är det ingen som diskuterat tandhygien med mig om min katt, vilket skulle kunna förbättras"	"Mer råd och stöd kring hur man ska kunna borsta tänderna på en redan vuxen katt (adopterat hemlös katt)"	"Som djurägare borde man matas med sån information överallt"	"Prata om tandborstning och att man ska vara uppmärksam på symtom"
"Har ej varit aktuellt för oss så svårt att säga"	"Det ska gå ut mer info ang. FORL"	"Det kan informeras mer om förebyggande tandvård och tips för att få det att fungera för skyggare katter"	"Nej"
"Beskriva vad som kan hända om katten inte får tänderna borstade"	"Tandhälsa och vikten av förebyggande arbete mot tandproblem borde höjas som prioritering i att sprida information om till alla kattägare eftersom det skulle kunna minska framtida tandrelaterade problem extremt mycket!"	"Att det överhuvudtaget nämns, gärna i samband med undersökning. Ha informationsblad väl synliga, hålla föreläsningar på klinik/sjukhus. Fånga upp djurägare som kommer in med vaccination för kattungar mm"	"Tand-/munkoll vid varje besök!"
"Jag har bara fått höra vid varje besök att min katts tänder ser fina ut, men ingen information om symtom på försämrad tand- och munhälsa eller om jag	"Mer föreläsningar på djursjukhus. Noga ta upp tandproblem och förebyggande åtgärder vid t.ex. vacc. Vid	"När man kommer till veterinären första gången med katten, skulle det vara bra om dom informerade om tandproblem och vad man själv kan göra för att förebygga det"	"Nä"
			"Mer info om andra tandsjukdomar"
			"Tand-/munkoll vid varje besök"
			"Det bör nämnas att det är vanligt. Kanske mer broschyrer hos veterinärer, djuraffärer etc."
			"Behövs bättre info, det jag vet har jag tagit reda på själv"

"Mer promotion för tandborstning"	katt större delen av livet"	"All info kan alltid bli bättre"	att försäkring inte täcker så bra att förebygga i tid"
"Att börja ge ut info i huvudtaget"	"Nej"	"Mer info om sjukdomar och förebyggande åtgärder"	"Att ha koll på vilka försäkringsbolag som ersätter Forl. Rätt få som gör det"
"Att ens nämna det skulle vara bra. Visserligen kontrolleras katternas tänder vid varje vaccination och liknande och tänker att personalen bör sagt någonting om problem med tänderna föreligger hos katterna vilket de inte gjort. Kan ändå vara bra att ha information och kunskap i ämnet så att en själv kan hålla lite koll efter symptom, om problem skulle uppstå"	"T.ex. broschyrer med tekniker för tandborstning"	"Mer information till djurägare ang. munstatus vid veterinärbesök"	"Att katthemmen tar reda på fakta innan adoption!"
"Har inte varit så mycket med katten till veterinären, har inte tänkt på det"	"Kanske demonstrera hur man t.ex. borstar tänderna på en ilsken katt så att man kan göra det hemma"	"Jag skulle önska en kampanj där veterinär eller djurskötare visar hur man borstar tänderna på katten samt är med när man gör det första gångerna. Skulle vara bra med en folder om de olika tandproblemen hos katt och symtom samt vad man gör åt det, liknande de som finns på apoteket för oss människor"	"Ja när man köper katt så kan man få med information"
"Har inte varit hos veterinären med henne ännu"	"Veterinärer och djursjukskötare borde vara mer noggrann och få gå mer kurser ang. tänder så att de vet mer"	"Vet ej"	"Få kort info om vad man kan göra för att förebygga när man är på kliniker med katten"
"Preventivt arbete och information även om katten inte har aktuellt tandproblem"	"Ja, önskar mer information och tips vart man kan läsa mer. Och till exempel lättillgänglig video på hur man borstar tänderna"	"Förebyggande eller bara generell tandvård för katter är inget som uppmärksammas, iallafall inte på samma sätt som det gör för hundar (Dentastix t.ex.). På samma sätt som man inte anser att duscha en katt är nödvändigt tänker man inte att tandborstning är det, kanske just p.g.a. okunskap. Behövs fler produkter riktade mot det och djurvårdspersonal kan inkorporera information om det i sitt arbete"	"Jag tycker att en ökad kunskap hos uppfödare, och djurvårdspersonal skulle hjälpa. De skulle då kunna informera djurägare bättre"
"Kanske mer information om tandsjukdomar innan det bryter ut"	"Information vid vet.besök, kontroll vid varje besök"	"Fått all information hos vet"	"Skulle önska att de inte förmedlar massor gällande torrfoder utan att de istället ger förslag på att ge katten ex kycklinghals. Samt att de inte är så negativa mot färskfoder och barf vilket är bättre för tänderna än torrfoder"
"Informationen bör komma tidigt så att den kan vara förebyggande"	"Djurkliniker borde uppmuntra till förebyggande tandvård mer, exempelvis tandborstning. Generellt känns kunskapen om katters tänder ganska låg hos veterinärer"	"Information om kompletterande/alternativa behandlingar till tandborstning"	"Kanske prata om munhälsa som rutin vid hälsokontroller"
"Information i väntrum samt muntligt av klinikpersonalen"	"Mer skriftlig information"	"Som uppfödare borde man få med en broschyr ang. tandhälsa med resterande papper som ingår i säljvtalet"	"Nej"
"Det är nödvändigt att sköta om katters tänder"	"Mer länkar till sidor med info på sociala medier- alltså bara öka frekvensen"	"Lite mer information om bra godis uppskattas"	"Det vore bra om informationen kunde ges och innan det blir ett fall för veterinär"
"Att kliniker har som standard att informera om tandvård vid första besöket. Hade aldrig hört om tandborstning på katt innan jag började plugga DSS, och då har jag ändå haft"	"Broschyrer vid veterinärbesök, muntlig information vid veterinärbesök"	"Tydligare information kring vad det innebär,	"Mer information kring att det är viktigt att sköta deras tandhygien"

Bilaga 3.6 Fritextsvar från enkätens sista fråga (Här kan du skriva eller kommentera om något du anser kan vara relevant för vårt arbete.)

"Mer information till kliniker om åtgärder för katt"	tandproblem. De uppskattar inte att borsta tänderna även om matte är fullt medveten om att det är viktigt"	kände väl till sjukdomen för 10 år sedan... Eller led alla katter förr?"	"Vet ej"
"Inte katten i fråga, men två tidigare katter var drabbade av FORL"	"Genom att sprida information om tandproblem och tandsjukdomar hos katter och hur man förebygger dessa"	"Billig förebyggande tandvård för katter"	"Lycka till!"
"Nej"	"Mina båda katter är utefödda, och fr.a. den ena låter sig inte hållas/lyftas/bäras, vilket är en anledning till varför jag t.ex. inte borstar tänderna på dem"	"Svårt att hitta tandborste som fungerar smidigt"	"Kommer inte på något"
"Ta bort tron som fortfarande finns om att torrfoder ska vara bra för tänderna"	"Vid första vaccinationen av kattunge skulle lämnas information om förebyggande tandvård som lämnas till kattungeköpare"	"Inget mer"	"Jag har haft katter i 30 år och har aldrig hört talas om tandproblem hos katt"
"Vår veterinär har små utbildningar" där de visar hur man ska borsta tänderna på en katt. Det borde fler veterinärkliniker erbjuda"	"Förändra tillvägagångssättet på klinikerna. Allmän översyn på kattungar och vuxna när de får in en "Svensson" som i regel knappt vet något om"	"Kanske ha någon forskning på kattarnas munhälsa"	"Mer info om katters hälsa"
"Jag vet att jag borde borsta tänderna på min katt oftare, men har svårt med det p.g.a. sjukdom"	"Obligatorisk tandkontroll vid den årliga vaccinationen"	"Bra att det görs mer forskning kring tandvården, det behövs!"	"Uppfödaren var den som starkt tryckte för förebyggande åtgärder såsom tandborstning. Hon bad mig läsa på om t.ex. FORL vilket jag tyckte var fantastiskt bra. Jag tror det är viktigt att få informationen så tidigt som möjligt!"
"Inte alla katter vill borsta tänderna"	"Hade ingen aning om att man bör borsta katters tänder förrän vi besökte veterinär p.g.a. lös tand"	"min katt är från ett katthem och jag får icke borsta hennes tänder... kan ej ge henne tandkräm för katter heller eftersom hon har sköldkörtelproblem så hon får endast äta YDmat"	"Tag fram attraktiva borstar och tandkrämer!"
"Borstar tänderna på katten sällan p.g.a. svårt för henne att acceptera det, men tas istället regelbundet för sanering av tandsten och kontroller"	"Att det publicerades mer ang. tänder och forskning. Och vikten att påpeka hos uppfödare att alla måste börja ta tag i sina katters munstatus och inte avla på allt"	"Tips på hur man kan få katten stilla när man är själv och ska borsta tänderna"	"Ett argument ni skulle kunna använda för att få kattägare och personer som funderar på att skaffa katt att bli intresserade av förebyggande arbete för god tandhälsa är att upplysa om att tandingrepp och behandlingar ofta är dyra och många sådana ersätter inte försäkringsbolagen. Alltså; förebygg tandproblem och slipp dyra tandingrepp som försäkringsbolagen sällan ersätter"
"Det är dyrt med t.ex. Forl som oftast inte täcks av försäkringar vilket är mycket dåligt enligt mitt tycke. Där borde en förändring ske så fler katter får fortsätta leva och inte avlivas p.g.a. ekonomiska aspekter vid forl"	"Påverkar socker som finns i många av de vanliga fodren tänderna? T.ex. royal canin kitten och de sämre i matbutikerna"	"Att torrfoder inte är bra för en katts tandhälsa och dessvärre felaktigt att veterinärer rekommenderar det då de sponsras av tex royal canin eller andra märken. Blötmat är bäst för katt oavsett för dess hälsa"	"Folder med information till förstagångsägare att dela ut vid vaccineringen eller i samband med ny försäkring"
"Jag började öva efter att den klinik jag gick till regelbundet upprepade vid varje besök att det vore bra om jag började borsta och till slut försökte jag och lyckades. Så, om alla kliniker kör med samma upprepning så skulle kanske fler börja lyssna"	"Forska mer om orsakerna gällande FORL. Beror det på avel, foder eller? Ingen	"Förebyggande tandvård för katt verkar verkligen behövas, och då är frågan hur kan den se ut?"	"Effekten av Barfutfodring på tandhälsa"
"Tack"		"Allt för många har inte koll på tandvård för katt. Veterinärer borde ha tandkontroll som rutin vid alla besök hos dem. Även vaccinationer. Så mycket värt att fånga tandproblem på tidigt stadium"	"Veterinär rekommenderar att vi borstar kattens tänder varje morgon och kväll. Enklare sagt än gjort..."
"Hos oss bor tre Perserfröknar i åldrarna 5, 10 och 11 år. Hittills har vi varit förskonade när det gäller		"Jag är tandhygienist så kunskap och intresse av tänder kommer sig naturligt, oavsett art"	

”Tror att ni kommer finna att många inte har koll på detta och jag hoppas att ni får möjlighet att förmedla budskapet om hur viktigt det kan vara vidare”

”Kan tyvärr inte komma på något”

”Det vore bra om alla lärde sina kattungar att få tänderna borstade. Det är svårare att lära en vuxen katt. Kanske bör den infon ges i samband med första veterinärbesöket, eller från försäkringsbolaget.”

”Arbetar själv inom tandvård, vilket kanske kan påverka kunskapsnivån en aning kring munhygien hos katter”

”En tidigare honkatt hade svåra och återkommande problem med idiopatisk cystit. Hon utreddes och behandlades utan nämnvärd förbättring. När jag kom på att hon kanske hade FORL/TR och de onda tänderna försvann blev hon helt

återställd inom någon månad. Min veterinär trodde inte på ett samband men jag tänker att fysisk smärta är väl nog så stressande som psykisk press”

”Försäkring vilka bolag som täcker forl, har haft en katt som vi fått på. Blev snopen när inte försäkringen täckte”

”Intressant ämne, lycka till!”

”Tänker att en utekatt håller rent sin mun, så som katter alltid gjort”

”Tycker tandstatusen på katter blivit sämre med åren. Kan det bero på torrfodret?”

”Tänker att min katt som går fritt ute fixar det själv, så som katter alltid gjort”

”Att personal ska ge samma info till huskattägare som till raskattägare. Jag frågade själv”

”Ge mer information om tandhälsa/tandsjukdomar”

”Det saknas en sida på nätet där man verkligen kan få information om olika kattrelaterade åkommor. Mera i detalj, djupare info och flertalet bilder per diagnos är superbra”

”Ev. skriva bok, vetenskapligt/fackbok om ämnet”

”Jag tycker att det borde vara ett krav för att få ha katt: ett veterinärbesök per år där bl.a. munhälsan kontrolleras, det ska även vara krav på att katten chippas och veterinären ska registrera katten (nu missar kattägare att registrera katten eftersom de inte får den informationen från veterinären, utan tror att det sker automatiskt vid chippning). Katter som går ute drabbas ofta av tandhälsoproblem såsom att tänder går av. Min katt hittades ute och jag tog honom från katthemmet. Han tampas nu med dels forl men även att han saknar flera tänder”

”Vår katt tog bort tandsten men vaknade

aldrig ur narkosen...
Ha koll på sin katts lungor innan sövning viktigt!”

”Det borde finnas bättre tandborstar för katt. Alla som finns på marknaden är på tok för stora”

”Skulle vara roligt att veta om det är skillnad mellan raser”

”Veterinären tar oftast den enkla vägen och stannar vid tandborstning”

”Det är lätt att helt glömma katternas tandhälsa, så länge en inte upptäcker att någon av dem har problem med det. Vi har fem katter av olika ålder och ras, de går ut och in som de vill. Ute fångar de allt de kan få tag på. Sork, fåglar, möss, trolsländor etc. Så jag har tänkt att de får tillräckligt med tandrensning av det”

Bilaga 4

Fritextsvar från enkäten riktad till personal på djurklinik & djursjukhus

Bilaga 4.1 Fritextsvar från fråga 4.3.3 (På vilket sätt ger du information om profylaktisk tandvård? Flera svarsalternativ går att kryssa i.)

"Infoblad om olika sjukdomstillstånd, hur det går till på tandavdelningen och generella priser ges till alla som bokas in för åtgärd"	"Enkla tips, uppmuntra att träna tandborstning el liknande"	"Samtal och skriftligt i hemgångsråd"	"Det beror helt på situationen, hur mycket tid man har på sig, vad orsaken till besöket är osv."
"Veterinären brukar berätta för djurägaren om tandvård vid polbesök."	"I samband med mer grundläggande undersökning och behandling ges även skriftlig information"	"Erbjuder tid till tandvet"	"Oftast information i samband med hemgång, antingen efter tandåtgärd eller vid behov av tandåtgärd."
"Vi gör specifika hemgångsråd för varje patient inklusive "personligt" tandkort."	"Evidensia har egna infoblad/ hemgångsråd på Ida"	"Om önskas visar vi även hur djurägaren ska göra"	
	"Hemråd vi utformat med kort information om PTR o TR etc."	"Muntlig, visar hur man rengör tänder, visar tandborste och tandkräm"	
		"Jag demonstrerar tandborstning på katten."	

Bilaga 4.2 Fritextsvar från fråga 4.3.5 (Brukar du ge någon av nedanstående rekommendationer till kattägare om profylaktisk tandvård? Flera svarsalternativ går att kryssa i.)

"Klorhex-lösning vid lindr. gingivit. Ej pulver."	"Koll av tänderna 1 gång om året hos veterinär"	tandvårdsprodukter i vår butik för katten"	"Stomodine gel"
"Vi rekommenderar hexagons vid gingivostomatit eller andra gingivala sjukdomar"	"Boka tid för munsanering om ser tandsten"	"Slumpmässigt"	"PTR regelbundet, fr.a. för dem med konstaterad TR för att se hur det utvecklar sig."
"PTR"	"Ev. användning av Hexarinse el likn produkter vid behov"	"Stomodine, Decapinol"	"Regelbunden tandrengöring hos veterinär."
"Gel med klorhexidin"	"Broschyr så sköter du din katts tänder plus att sköterskor visar	"PTR och rengöring under allmän anestesi"	"Ptr"
		"Stomodine i fall där det kan behövas, vid t.ex. gingiviter"	

Bilaga 4.3 Fritextsvar från fråga 4.3.6 (Förmedlar du information till kattägare om vanliga symtom på tandproblem?)

"Salivering, ovilja att äta, dämpat at, smaskande"	"Sämre aptit. Ändrat ätbeteende, mer tandsten på ena sidan"	"Gingivit, smärta, lösa tänder, tandsten"	"Äter dåligt, tuggar annorlunda. Röd i tandkött. Lättblödande tandkött. Ändrat beteende. Tydlig tandsten eller tandfraktur"
"Gingivit, forl, tandsten, fraktur, tandlossning"	"Ja vi diskuterar ofta sättet katten äter på eller om den verkar ha osminkat mm(??)"	"Äter dåligt, luktar illa i munnen, äter på ett annorlunda sätt. Rött tandkött, mkt tandsten osv"	"Sämre aptit, dålig andedräkt, allmänna symtom som tex nedstämdhet, tuggar på ena sidan, förändrat beteende vid matning, gingivit, uppdraget tandkött"
"Röd i slemhinnan, dräglar, tvekar att tugga hårt"	"Förutom de kliniska synliga symtomen, och de uppenbara som nedsatt aptit, minskad pälsvård, ökad pälsvård, dålig mage, ögonproblem etc."	"Slutar äta, luktar illa ur mun, rött tandkött mm"	"Ryggsproblem gingivit forl"
"Avvikande tuggning, annorlunda beteende"	"Rodnad i tandkött, förändringar på tänder, svullnader i ansikte, äter på en sida, halitos etc."	"Plötslig preferens blömat, tappar torrfoder. Luktar illa, inflammerat tandkött"	"Svårt att äta, dreglar"
"Synliga (inflammation, övervuxet tandkött mm), ovilja att äta, tappar mat"	"Inappetit, dregglar, dämpad, vikttnedgång"	"Drar sig undan, äter sämre, dreglar, halitosis, ändrat beteende"	"Saliverar, drar sig undan, rodnad gingiva, blödande gingiva, TR skador onte, dricker mindre (ge ljummet vatten), t ex"
"Det vanligaste är att katten inte visar symptom trots att den har problem"	"Svårt att äta/vill inte äta, rött tandkött, tandsten, tandfraktur, salivering"	"Äter inte/mindre/konstigt/svårt att äta. Lättblödande tandkött. Dålig lukt ur mun, färg på tandsten. Färg på tandkött (röd kant som blir runt tand)."	"Ändrat beteende, drar sig undan, saliverar, tappar mat, tuggar inte maten eller tuggar på en sida, äter inte alls, besvär/krafsar mot munnen"
"Synlig tandsten, rött irriterat tandkött, smärta från munnen, tandresorption, uppdraget tandkött"	"Problem/ ovilja att äta. Dreglar"	"Sluta äta, röd i tandköttet"	"Smärta, lukt. Sämre på att äta"
"Förändrat tuggmönster, att mat ramlar ur munnen, salivering. Att inappetens är relativt ovanligt vid tandproblem."	"Tuggar annorlunda, luktar illa ur mun, gillar inte längre torrfoder"	"Rodnad i tandkött, överväxt av gingiva, tuggar dåligt, tappar ut mat, svullnad kring munnen/käke, dålig andedräkt"	"Går ifrån maten. Sväljer torrfoder, prioriterar säs, burkmat. Tuggar enbart på en sida. Gnuggar mot möbler eller djurägaren med munnen. Kliar vid munnen. Optisk salivering. Chattering. Halitos. Gingivit. Epifora, konjunktivit, näsflöde"
"Äter sämre/annorlunda, magrat av, ovilja att bli klappad kring huvud"	"Ej vill äta som vanligt, illaluktande andedräkt, slickar/smacker mycket"	"Äter mindre, tuggar på ena sidan/tuggar annorlunda, vill ej ha torrisar, ont vid beröring, luktar illa osv o.s.v."	"Inte vill äta, slickar sig mkt om munnen etc."
"Foderrelaterade problem, beteendeproblem, bristen på symtom, "post op-symtom" "	"Minskad aptit"	"Avvikande ätbeteende/tugg, halitosis, "att det ofta är osynliga symtom ", att synliga förändringar ofta toppen på isberget. Trötthet/ovilja att leka."	"Ex röd gingiva vid 307 och 407 symtom på tr, tandsten, lukt mm"
"Svårt att äta, lutande huvud när tuggar, tappar ut mat när tuggar, slickar runt munnen, dålig andedräkt osv, ikapp, beteendeförändringar"	"Svårt att tugga sitt torrfoder."	"Förändrat ätbeteende (både hur de äter och vad de äter. Rodnad i tandköttet vid TR/FORL-tänder."	"Gingivit, stomatit. Ändrat ät/tuggbeteende"
"Svårt tugga, på ena sidan"	"Annorlunda beteende när äter tex"	"Nedsatt AT p.g.a. smärta, salivering, minskad aptit, dricker sämre, drar sig undan, förändrat ätbeteende, mindre social.."	"Röd i gingiva vid tänder, visar på tandsten"
"Bl.a. njurskador"	"Drar sig undan, beteendeförändringar, luktar illa"		"Rodnad i gingiva, svullnad i gingiva, förändrat
"Svullnad, tandsten, röd rand runt tandroten osv"	"Rodnat el blott tandkött, problem att tugga"		
	"Ändrat beteende, ändrat ätmönster, mindre pälsvård, mindre aktivitet, smärta hur det kan se ut, vad man letar efter."		

ätbeteende/ändrad foderpreferens, dreglande, svullnad etc.”	”Brukar visa i munnen vad de kan titta efter, rodnad mm.”	ändrat ätbeteende, ”hackar tänder” dålig lukt från munnen, avmagring”	av munnen, tappar foder,”
”Luktar illa från munnen, svårigheter att äta (ska dock gå väldigt långt innan kt faktiskt slutar äta)”	”Svårigheter att äta, symtom på smärta”	”Nedsatt aptit, salivering, gingivit”	”Tuggar bara på ena sidan, när det gått långt - ovilja att äta”
”Äter ej hårt godis/torr-foder, hypersalivering, halitosis, minskad aptit”	”Brukar informera om att katten många ggr inte visar tydliga symtom så viktigt att titta på tänderna.”	”Ovilja att äta, förändrat mönster/beteende vid födointag, dämpad/loj, salivering”	”Äter sämre, tar längre tid när äter, fördelar maten till friska delen av munnen när äter. Tyr sig mer mindre till ägaren än vanligt p.g.a. smärta. Säger att ofta märker man inga symptom förrän man röntgar tänderna.”
”Sväljer mat helt, Tuggar bara på en sida, beteendeförändringar, gingivit, tandsten”	”Ändrat ätbeteende, (tappar ut mat, vill äta blötmat, ändrad aptit etc), stress (ev. tecken på FLUDT), sämre andedräkt”	”Inappetens, munnrörelser”	”Slickande/överdrivet groomande, ändrat ätbeteende”
”Salivering, nedsatt aptit, svårt att tugga, tappar torr-foderkuler, luktar illa från munnen”	”Tandsten”	”Inappetens, illaluktande mun, rött tandkött, fnysningar, ovilja att tugga på saker, tandsten”	”Svårigheter att tugga, halitosis, inflammation i tandkött, missfärgningar etc.”
”Dålig aptit”	”Blödande tandkött, minskad aptit, luktar illa ur munnen”	tuggar annorlunda, tappar mat, föredrar viss typ av foder, putsar sig sämre, ej lika social	”Vill ej äta”
”Ändrat ät-beteende, inappetens, lukt från mun, smärta från mun, aggressivt beteende, generellt ändrat beteende.”	”Illaluktande mun, svårigheter att tugga maten, nosflöde”	”Rött och svullet tandkött, tandsten, plack, tandfraktur, bettfel och tecken på TR mm.”	”Visar svårigheter att tugga sitt torrfoder och /eller föredrar blötmat framför torrfoder , om katt matvägrar, eller inte låter sig bli tandborstad p.g.a. obehag”
”Tuggar ej torrfodret. Dreglar. Hungrig, men vill ej äta. Tuggar Bara med ena käkparet. Tappar torrkuler mm”	”Salivering, smärta, inappetens, inaktivitet, rodnad tandkött”	”Dålig lukt från mun, synlig tandsten, gingivit, blöder ur munnen tex vid lek, äter annorlunda, kliar sig mot munnen, i förlängningen viktne gång, beteendeförändringar”	”Rodnad i tandköttet samt att sällan katten slutar äta eller visar att har ont trots omfattande problem. Ändrat ätbeteende, dålig andedräkt, rött tandkött, ändrat beteende m.m.”
”Att ägaren inte märker så mkt. Saliv rar. Vill inte äta eller inte äta hårdmat. Luktar illa. T.ex.”	”Illa lukt, sämre aptit/svårt att tugga, utseende på tänder/tandkött”	”I förekommande fall; om jag ser tecken till kraftig gingivit, tandresorption. Arbetar dock huvudsakligen med Akut/IVA patienter och ser på tänder ihop med djurägare vid triage. Nämner att tänderna behöver åtgärdas då patienten är frisk från sitt akuta besvär. Profylaktisk info i samband med vaccinationer.”	”Svårt att äta, tandsten/beläggningar, lösa tänder”
”Smärta från mun, ex. vid fodring (obs! sent skede), skadade tänder, tandsten, gingivit, beteendeproblem etc.”	”Ändrat tugg/ät beteende, salivering, halitosis, synliga förändringar i munnen, at påverkan”	”Missfärgning, luktar illa från munnen, äter dåligt, svårt att tugga eller vill inte ha nånting i munnen, tandlossning.”	”Salivering, annorlunda tuggande, inappetens, lukt, tappar ut mat när äter”
”Nedsatt aptit, svårigheter vid matintag, smärta, illaluktande mun”	”Tandsten, hyperemiska slemh, synlig tandhals, blödande tandkött”	”Röd i tandköttet, luktar illa ur munnen, synlig tandsten”	”Svårigheter att tugga/äta, ökad salivering, nedsatt aptit”
”Ex koll på hur katten äter”	”Gingivit, tandsten, nedsatt aptit, dålig lukt från mun.”	”Luktar illa ur munnen, tuggar bara på en sida	”Ändrat beteende när äter. Rodnad/svullen i gingiva. Hackar tänder. Smärta vid beröring/tryck”
”Problem att äta, tappar foder, luktar illa från munnen, dreglar, saliverar - andra tecken på smärta/obehag mm”	”Gingivit tuggbeteende lukt mm”		”Luktar illa ur munnen, inte vill äta, går ner i vikt, dämpad”
”Ändrat ätbeteende. Röd irritation vid tandköttet. Smärttecken när man är vid munnen. Och att vissa katter kommer fortsätta äta som vanligt utan att visa smärtsymptom”	”Tuggar länge, äter hellre mjukmat, äter sämre, luktar illa ur munnen.”		”Anorexi, salivering, ovilja att ha något i munnen,”
	”Tappar foder, rodnad tandkött, tecken på smärta (även om katter gärna döljer det), tuggmönster, tandsten på bara en sida, slickar bort päls o andra tecken på stress, ändrade beteendemönster som ev. kan kopplas samman med munnen m.m. m.m.”		”Ja bl.a. smärta”
	”Dreglande, inappetens, spottar ut torrfoder,		

”Ovilja att äta,
avmagring,
beteendeförändringar”

Bilaga 4.4 Fritextsvar från enkätens sista frågan (Här kan du skriva eller kommentera om något du anser kan vara relevant för vårt arbete.)

”Tandprofylax är inte ägarens eller min prioritering då de kommer på remiss till mig för specifika problem av helt annan karaktär”

”Djurägare behöver lite och lätt information. Ofta mkt dålig compliance...”

”Fr.a. TR är ett stort och ganska dolt problem i kattpopulationen i stort. Vi har många tandpatienter och det behövs mycket mer information utifrån för att uppmärksamma detta stora och ofta smärtsamma lidande.”

”Många kattägare tycker att det är mycket svårt/omöjligt att utföra tandborstning på sin katt. Vilket gör det profylaktiska arbetet mycket svårare än hos hund.”

”Det är intressant och jobba med tandavdelning.”

”Lycka till :)”

”Tandavdelning finns med mkt resurser normalt. Att jag ej

pratar tandvård beror på tidsbrist. Brukar prata tandborstning.”

”Bra projekt! Lycka till!”

”Allt beror på hur pass mottaglig för förslag DÅ är”

”Tandvård behöver påbörjas profylaktiskt hos den unga katten. Jag brukar ge information till uppfödarna som kommer så att de ger informationen så sköter du din katts tänder till kattunge köparna. På så sätt påbörjas tandarbetet från start.”

”Forl är ju en utbredd tandsjukdom och att djurägare måste vara uppmärksamma på denna sjukdom. I dag så går det att försäkra katten för denna sjukdom.”

”Jag jobbar enbart på vård och iva så jag träffar inte djurägare särskilt mycket. I så fall sker det vid hemgång av djuren och då pratar veterinären med djurägarna och tar i så fall samtalen om tandvård.”

”Många tycker att det är svårt att borsta tänder på sin katt”

”Förvånansvärt många återkommer och har med t ex tandborstning och foderbyte förbättrat munhälsan på sin katt och är glada över detta.”

”Jag jobbar fr.a. på op vilket gör att jag väldigt sällan träffar djurägare. Har endast möjlighet att prata med kattägare var 4e helg när jag jobbar akut.”

”Det är fortfarande många djurägare som inte förstår att tandvård är viktigt på katt och överväger ej profylax som tandborstning men det finns en trend av djurägare som är införstådda på detta. Lycka till med arbetet, ni har valt ett superbra ämne!”

”Jag har egentligen trott att det knappt går att borsta tänderna på katt men har flera djurägare som är jätteduktiga med sina katter så det går utmärkt!!”

”Känner inte att jag har tillräckligt med erfarenhet ännu att påtala tandstatus eller ge rådgivning om tandvård till kattägare ännu. Det kan också bero på tidsbrist eller att det inte är det primära att påtala vid besöket (om söker akut för annan åkomma exempelvis). Men skulle verkligen behöva öva/lära mig mer om detta då det behövs och innebär stor omvårdnad att ta hand om kattens munhälsa.”

”Kul att ni tar upp ämnet! Tandvård är jätte viktigt! Lycka till!”

”Då jag inte jobbar polikliniskt utan enbart på vårdavdelning träffar jag inte d.ä på det sättet att tandhälsa tas upp”

”Många djurägare tror att katten ska visa att har ont, svårt att förstå omfattningen då "katten fortfarande äter bra"”

”Det känns som om många djurägare inte förstår att djuret kan ha ont även fast det äter.”